

**T.C.
YOZGAT BOZOK ÜNİVERSİTESİ
LİSANSÜSTÜ EĞİTİM ENSTİTÜSÜ
SİYASET BİLİMİ VE KAMU YÖNETİMİ ANABİLİM DALI**

**TÜRKİYE’DE İL DÜZEYİNDE AFET YÖNETİMİ
ÖRGÜTLENMESİ: YOZGAT İLİ ÖRNEĞİ**

BÜŞRA ÜÇOK

YÜKSEK LİSANS TEZİ

Danışman: Doç. Dr. Osman Gökhan HATİPOĞLU

MAYIS – 2025

YOZGAT

T.C.
YOZGAT BOZOK ÜNİVERSİTESİ
LİSANSÜSTÜ EĞİTİM ENSTİTÜSÜ
SİYASET BİLİMİ VE KAMU YÖNETİMİ ANABİLİM DALI

TÜRKİYE’DE İL DÜZEYİNDE AFET YÖNETİMİ
ÖRGÜTLENMESİ: YOZGAT İLİ ÖRNEĞİ

BÜŞRA ÜÇOK

YÜKSEK LİSANS TEZİ

Danışman: Doç. Dr. Osman Gökhan HATİPOĞLU

MAYIS – 2025

YOZGAT

	YOZGAT BOZOK ÜNİVERSİTESİ LİSANSÜSTÜ EĞİTİM ENSTİTÜSÜ LİSANSÜSTÜ TEZ ONAY FORMU
---	---

T.C.

YOZGAT BOZOK ÜNİVERSİTESİ

LİSANSÜSTÜ EĞİTİM ENSTİTÜSÜ

Enstitümüzün Siyaset Bilimi ve Kamu Yönetimi Anabilim Dalı Tezli Yüksek Lisans öğrencisi Büşra ÜÇÖK'un hazırladığı “**Türkiye’de İl Düzeyinde Afet Yönetimi Örgütlenmesi: Yozgat İli Örneği**” başlıklı tezi ile ilgili tez savunma sınavı, Lisansüstü Eğitim-Öğretim ve Sınav Yönetmeliği’nin ilgili maddeleri gereğince 15/05/2025 Perşembe günü saat 11.30’da yapılmış, tezin onayına oy birliği/oy çokluğu ile karar verilmiştir.

Başkan : Doç. Dr. Recep AYDIN

Jüri Üyesi : Doç. Dr. Osman Gökhan HATİPOĞLU

(Danışman)

Jüri Üyesi : Dr. Öğr. Üyesi Güven DENİZ

ONAY:

Bu tezin kabulü, Enstitü Yönetim Kurulu’nun/...../..... tarih ve sayılı Enstitü Yönetim Kurulu Kararı ile onaylanmıştır.

...../...../.....

Prof. Dr. Ümit BUDAK

Lisansüstü Eğitim Enstitüsü Müdürü

TEZ BEYANI

Tez yazım kurallarına uygun olarak hazırlanan bu tezin yazılmasında bilimsel ahlak kurallarına uyulduğunu, başkalarının eserlerinden yararlanılması durumunda bilimsel normlara uygun olarak atıfta bulunulduğunu, tezin içerdği yenilik ve sonuçların başka bir yerden alınmadığını, kullanılan verilerde herhangi bir tahrifat yapılmadığını, tezin herhangi bir kısmının bu üniversite veya başka bir üniversitedeki başka bir tez çalışması olarak sunulmadığını beyan eder, aksi bir durumda aleyhime doğabilecek tüm hak kayıplarını kabullendiğimi beyan ederim.

Büşra ÜÇÖK

15/05/2025

ÖN SÖZ

Öncelikle, tezimin her aşamasında beni yönlendiren ve yol gösteren, değerli danışmanım Doç. Dr. Osman Gökhan HATİPOĞLU'na, bana göstermiş olduğu özveri ve ilgi için teşekkür ederim. Danışman hocamın bilgi birikimi ve akademik tecrübesi, bu çalışmanın her yönüyle daha güçlü ve anlamlı hale gelmesini sağladı. Onun katkıları, bu çalışmanın başarısında çok önemli bir rol oynamıştır.

Ailem, bana her zaman güvendi ve destek verdi. Babam Zulhan ÜÇÖK, annem Aynur ÜÇÖK ve ablam Merve ÜÇÖK, yaşamım boyunca bana ilham kaynağı oldular ve bu sürecin en zor anlarında yanımda oldular. Onların sabrı ve sevgisi, bu tezi tamamlamamda en büyük motivasyon kaynağım oldu.

Ayrıca, arkadaşlarım bu süreçte beni yalnız bırakmadılar, moral verdiler ve yanımda oldular. Her birinize teşekkür ediyorum.

Yozgat İl Afet ve Acil Durum Müdürlüğü çalışanlarına da araştırmamın her aşamasında gösterdikleri destek ve katkılar için şükranlarımı sunarım. Çalışmamı daha verimli bir şekilde sürdürebilmem için sağladıkları imkanlar çok değerliydi.

Son olarak, tüm bu süreçte gösterdiğim azim ve kararlılıkla bu çalışmayı tamamlayan, zorluklarla başa çıkarak hedefime ulaşmamı sağlayan kendime teşekkür ederim.

Büşra ÜÇÖK

15/05/2025

ÖZET

YÜKSEK LİSANS TEZİ

TÜRKİYE’DE İL DÜZEYİNDE AFET YÖNETİMİ ÖRGÜTLENMESİ: YOZGAT İLİ ÖRNEĞİ

BÜŞRA ÜÇÖK

YOZGAT BOZOK ÜNİVERSİTESİ

LİSANSÜSTÜ EĞİTİM ENSTİTÜSÜ

SİYASET BİLİMİ VE KAMU YÖNETİMİ ANABİLİM DALI

TEZ DANIŞMANI: DOÇ. DR. OSMAN GÖKHAN HATİPOĞLU

Afet, bir toplumun ciddi tehditlerle karşı karşıya kaldığı ve yerel kaynakların bu tehditleri yönetmede yetersiz kaldığı bu nedenle ulusal kaynakların devreye alınmasının gerektiği durumlardır. Bu tür olaylar, büyük can ve mal kayıplarına yol açabilir ve genellikle beklenmedik, istenmeyen durumlar ortaya çıkar. Sürekli afet riskiyle karşılaşma durumu hem özel hem de kamu sektörünün bu tür olaylara karşı hazırlıklı olmasını zorunlu kılar. Ülkemizde, 2009 yılında kabul edilen 5902 sayılı yasa çerçevesinde Afet ve Acil Durum Yönetim Başkanlığı (AFAD) kurulmuştur. AFAD, afetlere ilişkin temel sorumlulukları üstlenen bir kurum olarak faaliyet gösterir ve devletin afetlere karşı daha etkili ve bilinçli bir yaklaşım sergilemesi açısından büyük bir öneme sahiptir.

Afetlere yönelik hazırlık, zarar azaltma ve müdahale süreçlerinde kamu yönetimi vatandaşların can ve mal güvenliğini sağlama sorumluluğunu taşır. Türkiye, afetlerle karşılaşan bir ülke olduğu için güçlü bir afet yönetimi sistemine ihtiyaç duymaktadır. Türkiye’de afet yönetimi uygulamalarında merkezi ve yerel yönetimlerin üstlendiği roller bu rollerin ne kadar etkin bir şekilde yerine getirildiği afet öncesi, afet sırasında ve afet sonrası yapılan planlamaların ve çalışmaların yeterliliği büyük önem taşır. Bu çalışmada, Türkiye’deki afet örgütlenmesi, Yozgat örneği üzerinden ele alınmaktadır. Çalışma, MAXQDA 2024 yazılımı kullanılarak yapılan veri analiziyle sonuçlandırılmıştır. Yozgat’ta gerçekleştirilen bu tez aynı zamanda alana katkı sağlayan ilk orijinal çalışma olma özelliği taşımaktadır. Türkiye’de yerel düzeyde afet yönetiminin daha verimli hale getirilmesine yönelik önemli bulgular sunmaktadır.

2025, xv + 117 Sayfa

Anahtar Kelimeler: Afet, Afet Yönetimi, Afet Yönetimi Kuruluşları, Türkiye’de Afet Yönetimi, Yozgat.

ABSTRACT

MASTER THESIS

DISASTER ADMINISTRATION ORGANIZATION AT PROVINCIAL GRADE IN TÜRKİYE: THE CASE OF YOZGAT PROVINCE

BÜŞRA ÜÇÖK

YOZGAT BOZOK UNIVERSITY

SCHOOL OF GRADUATE STUDIES

DEPARTMENT OF POLITICAL SCIENCE AND PUBLIC ADMINISTRATION

SUPERVISOR: ASSOC. PROF. DR. OSMAN GÖKHAN HATİPOĞLU

Disasters are situations in which a society faces severe threats, and local resources fail to manage these threats, necessitating the involvement of national resources. These events can lead to significant loss of life and property, often resulting in unexpected and undesired circumstances. The constant risk of disasters compels both the private and public sectors to be adequately prepared for such events. In Turkey, the Disaster and Emergency Administration Authority (AFAD) was established in 2009 under the framework of Law No. 5902. AFAD plays a crucial role as the institution responsible for managing disasters and is vital for ensuring that the government adopts a more effective and conscious approach to disaster administration.

In the processes of disaster preparedness, mitigation, and response, public administration bears the responsibility of ensuring the safety of citizens' lives and property. Since Turkey frequently encounters disasters, it requires a robust disaster administration system. The roles played by central and local governments in disaster administration in Turkey, and the effectiveness with which these roles are carried out, are of significant importance. This includes the planning and efforts made before, during, and after disasters. This study focuses on disaster organization in Turkey, specifically through the example of Yozgat. The research concludes with data analysis conducted using MAXQDA 2024 software. This thesis, carried out in Yozgat, is the first original study contributing to the field. It provides significant findings aimed at improving local-level disaster administration in Turkey.

2025, xv + 117 Pages

Keywords: Disaster, Disaster Administration, Disaster Administration Organizations, Disaster Administration in Turkey, Yozgat.

İÇİNDEKİLER

Sayfa

LİSANSÜSTÜ TEZ ONAY FORMU.....	iii
TEZ BEYANI.....	iii
ÖN SÖZ.....	iv
ÖZET.....	v
ABSTRACT.....	vi
İÇİNDEKİLER.....	vii
TABLolar LİSTESİ.....	x
ŞEKİLLER LİSTESİ.....	xi
GRAFİKLER LİSTESİ.....	xiii
KISALTMALAR LİSTESİ.....	xiv
1. GİRİŞ.....	1
2. AFET KAVRAMI.....	3
2.1. Acil Durum Kavramı.....	3
2.2. Afet ve Acil Durum Yönetimi.....	4
2.3. Afet Yönetimi Aşamaları.....	4
2.3.1. Zarar Azaltma Aşaması.....	4
2.3.2. Hazırlık Aşaması.....	5
2.3.3. Müdahale Aşaması.....	5
2.3.4. İyileştirme Aşaması.....	6
2.4. Türkiye’de Afet Yönetiminin Tarihsel Gelişimi.....	6
2.4.1. 1944 Öncesi Dönemde Afet Yönetimi.....	6
2.4.2. 1944-1958 Arası Dönemde Afet Yönetimi.....	7
2.4.3. 1958 Sonrası Dönemde Afet Yönetimi.....	9
2.4.4. 2009 Yılında Afet Yönetimi.....	10

3. CUMHURBAŞKANLIĞI HÜKÜMET SİSTEMİ VE AFET YÖNETİMİNDE ÖRGÜTLENME.....	12
3.1. Merkez Örgütlenmesi.....	12
3.1.1. Afet ve Acil Durum Yönetimi Başkanlığı (AFAD).....	12
3.1.2. Taşra Örgütlenmesi	14
3.2. Afet Konusunda Yetkili Kurum ve Kuruluşlar	15
3.2.1. İçişleri Bakanlığı	16
3.2.2. Sağlık Bakanlığı	16
3.2.3. Ulaştırma, Denizcilik ve Haberleşme Bakanlığı	16
3.2.4. Genelkurmay Başkanlığı.....	17
3.2.5. Sivil Toplum Kuruluşları	17
3.2.5.1. Kızılay Genel Müdürlüğü.....	17
3.2.5.2. Arama Kurtarma Derneği (AKUT)	18
3.3. Afet Yönetiminde Yerel Yönetimler.....	18
3.3.1. İl Özel İdaresi	18
3.3.2. Büyükşehir Belediyeleri.....	19
3.3.3. Belediyeler	19
3.3.4. Köyler.....	20
3.4. Dünya’da Afet Yönetimi.....	20
3.4.1. Türkiye ve ABD Afet Yönetim Sistemlerinin Karşılaştırılması	21
3.4.2. Türkiye ve Rusya Afet Yönetim Sistemlerinin Karşılaştırılması.....	22
3.4.3. Türkiye ve İtalya Afet Yönetim Sistemlerinin Karşılaştırılması	24
4. GEREÇ ve YÖNTEM	26
4.1. Araştırmanın Yöntemi	26
4.2. Araştırmanın Problemi.....	26

4.3. Araştırmanın Amacı ve Önemi	26
4.4. Araştırmanın Sorusu ve Sistematiği.....	27
4.5. Araştırmanın Deseni	28
4.6. Araştırmanın Veri Toplama Tekniği.....	29
4.7. Verilerin Toplanması ve Analizi.....	29
4.8. Araştırmada Geçerlilik ve Güvenirlilik.....	31
4.9. Araştırmanın Sınırlılıkları	32
4.10. Araştırmanın Katılımcıları	33
4.11. Verilerin Toplanma Süreleri	33
5. BULGULAR	35
6. TARTIŞMA.....	84
7. SONUÇ ve ÖNERİLER	86
8. KAYNAKLAR.....	93
EKLER	97
Ek-1 Görüşme Formu	97
Ek-2 Etik Kurul İzin Raporu	99

TABLÖLAR LİSTESİ

<u>Tablo</u>	<u>Sayfa</u>
Tablo 3.1. Türkiye (AFAD) ve ABD (FEMA) Karşılaştırması.....	21
Tablo 3.2. Türkiye (AFAD) ve Rusya (EMERCOM) Karşılaştırması	23
Tablo 3.3. Türkiye (AFAD) ve İtalya Karşılaştırması.....	24
Tablo 4.1. Veri Toplama Süresine Ait Bilgiler	33

ŞEKİLLER LİSTESİ

<u>Sekil</u>	<u>Sayfa</u>
Şekil 3.1. AFAD Teşkilat Şeması	13
Şekil 3.2. Yozgat İl Afet ve Acil Durum Müdürlüğü Teşkilat Şeması	15
Şekil 4.1. Araştırma Probleminin Oluşturulma Süreci.....	28
Şekil 5.1. Yerel Halkın Afet Süreçlerine Dahil Edilmesine İlişkin Kod Alt Kod Bölümler Modeli.....	37
Şekil 5.2. Yerel Halkın Afet Sürecine Dahil Edilmesi Kategorisine İlişkin Kod Bulutu	39
Şekil 5.3. Personellerin Eğitimine İlişkin Kod Alt Kod Bölümler Modeli	40
Şekil 5.4. Personellerin Eğitimi Kategorisine İlişkin Kod Bulutu	42
Şekil 5.5. Afet Öncesi Yapılan Hazırlık Aşamalarına İlişkin Kod Alt Kod Bölümler Modeli.....	43
Şekil 5.6. Afet Öncesi Yapılan Hazırlık Aşamaları Kategorisine İlişkin Kod Bulutu....	44
Şekil 5.7. Afet ile İlgili Derslere İlişkin Kod Alt Kod Bölümler Modeli.....	45
Şekil 5.8. Afet ile İlgili Dersler Kategorisine İlişkin Kod Bulutu.....	46
Şekil 5.9. Afet Durumunda Ekiplerin Hareketine İlişkin Kod Alt Kod Bölümler Modeli.....	47
Şekil 5.10. Afet Durumunda Ekiplerin Hareketi Kategorisine İlişkin Kod Bulutu	49
Şekil 5.11. Kurtarma Faaliyetleri Sırasında Yaşanan Zorluklara İlişkin Kod Alt Kod Bölümler Modeli.....	50
Şekil 5.12. Kurtarma Faaliyetleri Sırasında Yaşanan Zorluklar Kategorisine İlişkin Kod Bulutu	51
Şekil 5.13. Afet Anında Yararlanılan Araç Gereçlere İlişkin Kod Alt Kod Bölümler Modeli.....	52
Şekil 5.14. Afet Anında Yararlanılan Araç Gereçler Kategorisine İlişkin Kod Bulutu..	53
Şekil 5.15. İş Birliğindeki Kurumlara İlişkin Kod Alt Kod Bölümler Modeli	55
Şekil 5.16. İş Birliğindeki Kurumlar Kategorisine İlişkin Kod Bulutu	56
Şekil 5.17. Afet Yönetim Sürecinde Gelecekteki Projelere İlişkin Kod Alt Kod Bölümler Modeli.....	56
Şekil 5.18. Afet Yönetim Sürecinde Gelecekteki Projeler Kategorisine İlişkin Kod Bulutu	57
Şekil 5.19. Afet Sürecinde Yer Alınan Aşamalara İlişkin Kod Alt Kod Bölümler Modeli.....	58
Şekil 5.20. Afet Sürecinde Yer Alınan Aşamalar Kategorisine İlişkin Kod Bulutu	60
Şekil 5.21. Afet Yönetimi Örgütlenmesinde Karşılaşılan Zorluklara İlişkin Kod Alt Kod Bölümler Modeli.....	61

Şekil 5.22. Afet Yönetimi Örgütlenmesinde Karşılaşılan Zorluklar Kategorisine İlişkin Kod Bulutu	62
Şekil 5.23. Afet Yönetiminde Kullanılan Teknolojilere İlişkin Kod Alt Kod Bölümler Modeli.....	63
Şekil 5.24. Afet Yönetiminde Kullanılan Teknolojiler Kategorisine İlişkin Kod Bulutu	64
Şekil 5.25. Afet Yönetiminin Geliştirilmesi Gereken Yerlerine İlişkin Kod Alt Kod Bölümler Modeli.....	64
Şekil 5.26. Afet Yönetiminin Geliştirilmesi Gereken Yerleri Kategorisine İlişkin Kod Bulutu	66
Şekil 5.27. Afet Yönetiminde Teknoloji ve Yeniliklerin Rolüne İlişkin Kod Alt Kod Bölümler Modeli.....	67
Şekil 5.28. Afet Yönetimde Teknoloji ve Yeniliklerin Rolü Kategorisine İlişkin Kod Bulutu	68
Şekil 5.29. İlçe Düzeyinde Afet Yönetiminin Kontrol Edilmesine İlişkin Kod Alt Kod Bölümler Modeli.....	69
Şekil 5.30. İlçe Düzeyinde Afet Yönetiminin Kontrol Edilmesi Kategorisine İlişkin Kod Bulutu	71
Şekil 5.31. Kurumlar Arası Koordinasyonu Sağlama Araçlarına İlişkin Kod Alt Kod Bölümler Modeli.....	71
Şekil 5.32. Kurumlar Arası Koordinasyonu Sağlama Araçları Kategorisine İlişkin Kod Bulutu	73
Şekil 5.33. AFAD Afet Yönetim Sürecine İlişkin Kod Alt Kod Bölümler Modeli	73
Şekil 5.34. AFAD Afet Yönetim Süreci Kategorisine İlişkin Kod Bulutu	75
Şekil 5.35. Afet Yönetiminde Kullanılan Teknolojilerin Faydalarına İlişkin Kod Alt Kod Bölümler Modeli.....	75
Şekil 5.36. Afet Yönetiminde Kullanılan Teknolojilerin Faydaları Kategorisine İlişkin Kod Bulutu	76
Şekil 5.37. Afet Yönetim Sürecinde Bütçe Durumuna İlişkin Kod Alt Kod Bölümler Modeli.....	77
Şekil 5.38. Afet Yönetimi Sürecinde Bütçe Durumu Kategorisine İlişkin Kod Bulutu	78
Şekil 5.39. Afet Sonrası İş Birliği Yapılan Kurumlara İlişkin Kod Alt Kod Bölümler Modeli.....	80
Şekil 5.40. Afet Sonrası İş Birliği Yapılan Kurumlar Kategorisine İlişkin Kod Bulutu	80
Şekil 5.41. Afet Sonrası Yapılanlara İlişkin Kod Alt Kod Bölümler Modeli	81
Şekil 5.42. Afet Sonrası Yapılanlar Kategorisine İlişkin Kod Bulutu	82
Şekil 5.43. Mülakatlarda En Çok Geçen Kelimeleri Gösteren Kelime Bulutu	83

GRAFİKLER LİSTESİ

Grafik

Sayfa

Grafik 5.1. Afet Öncesine İlişkin Alt Kodların İstatistiği	36
Grafik 5.2. Afete Müdahale Temasına İlişkin Alt Kodların İstatistiği.....	47
Grafik 5.3. Afet Yönetim Süreci Temasına İlişkin Kodların İstatistiği	54
Grafik 5.4. Afet Sonrası Temasına İlişkin Alt Kodların İstatistiği	79

KISALTMALAR LİSTESİ

Bu çalışmada kullanılmış simgeler ve kısaltmalar, açıklamaları ile birlikte aşağıda sunulmuştur.

Kısaltmalar

Açıklamalar

ABD	: Amerika Birleşik Devletleri
AFAD	: Afet ve Acil Durum Yönetimi Başkanlığı
AFADEM	: Afet ve Acil Durum Eğitim Merkezi
AKUT	: Arama Kurtarma Derneği
AYDES	: Afet Yönetimi ve Karar Destek Sistemi
ÇEDAŞ	: Çamlıbel Elektrik Dağıtım A.Ş.
DE-SE-YA	: Deprem-Seylap-Yangın
DSİ	: Devlet Su İşleri Genel Müdürlüğü
EMERCOM	: Rusya Acil Durumlar Bakanlığı
FEMA	: Federal Acil Durum Yönetim Kurumu
GAMER	: Güvenlik ve Acil Durumlar Koordinasyon Merkezi
İHA	: İnsansız Hava Araçları
İRAP	: İl Afet Risk Azaltma Planı
KHK	: Kanun Hükmünde Kararname
KPSS	: Kamu Personel Seçme Sınavı
STK	: Sivil Toplum Kuruluşu
TAMP	: Türkiye Afet Müdahale Planı

Kısaltmalar**Açıklamalar****TOMA**

: Toplumsal Olaylara Müdahale Aracı

YAMP

: Yozgat Afet Müdahale Planı

1. GİRİŞ

Afetler, insanlık tarihinin başlangıcından bu yana toplumlardaki önemli tahribatlara neden olmuş insanların yaşamını, ekonomik yapılarını, altyapılarını ve çevrelerini ciddi şekilde etkilemiştir. Günümüzde afetler sadece doğal olaylar değil, aynı zamanda insan kaynaklı felaketler de dâhil olmak üzere geniş bir alana yayılmaktadır. Türkiye, geçmişte birçok afetle karşılaşmış ve bugün de bu tür olayların bir yenisiyle her an karşılaşma riski taşımaktadır. Türkiye’de yangın, sel, çığ, orman yangınları, salgın hastalıklar ve heyelan gibi çeşitli afetler meydana gelmekte olup bu afetlerin arasında en büyük zarar ve yıkımı yaratan olay depremler olarak öne çıkmaktadır. Afetlerin olumsuz etkilerini azaltmak, toplulukları bu tür durumlara karşı daha dirençli hale getirmek ve hızlı bir şekilde müdahale ederek can ve mal kaybını en düşük seviyeye çekmek amacıyla etkili bir yönetim anlayışı oluşturulmuştur. Afet yönetimi afetlerin öncesinde, sırasında ve sonrasında yapılan zarar azaltma, hazırlık, müdahale ve iyileştirme süreçlerini içeren kapsamlı bir alandır. 2009 yılına kadar Türkiye’de afetlere yönelik çeşitli çalışmalar ve faaliyetler gerçekleştirilmiştir. Ancak, 2009 yılında yürürlüğe giren 5902 sayılı yasa ile Başbakanlığa bağlı olarak Afet ve Acil Durum Yönetimi Başkanlığı kurulmuş ve Türkiye’deki afet yönetimi tek bir çatı altında birleştirilmiştir. Afet ve acil durum yönetimi, toplumu felaketlere karşı koruma altına almak, zararları en aza indirmek ve iyileştirme süreçlerini hızlandırmak açısından önemli bir rol oynamaktadır. Türkiye’de afet yönetimi, yıllar içinde çeşitli aşamalardan geçerek gelişmiş ve merkezi ile yerel yönetimlerin ortak çabalarıyla sağlam bir yapı kurulması hedeflenmiştir. Yozgat ili kapsamında ele alınarak, afet ve acil durum yönetimi sürecinin işleyişi incelenmiştir. Bu tezde, Türkiye’deki afet yönetimi yapılanmasının tarih içindeki gelişimi, afet yönetimi sisteminin temel unsurları ve Yozgat ili kapsamında yerel düzeyde yürütülen afet yönetimi süreci detaylı bir şekilde ele alınmıştır. Afet yönetimi sürecinin temel aşamaları olan zarar azaltma, hazırlık, müdahale ve iyileştirme aşamaları Türkiye’deki merkezi ve yerel yönetimlerin iş birliği çerçevesinde ele alınmıştır. Türkiye’deki afet yönetimi sistemi uluslararası örneklerle karşılaştırılmıştır. Bu tezde öncelikle afet ve acil durum kavramları tanımlanmıştır, ardından ise afet yönetiminin aşamaları incelenmiştir. Türkiye’deki afet yönetiminin tarihsel gelişim süreci ise 1944 öncesi, 1944-1958 dönemi, 1958 sonrası ve 2009 sonrası olmak üzere dört aşama halinde ele alınmıştır.

Cumhurbaşkanlığı Hükümet Sistemi’nin getirdiği değişiklikler doğrultusunda, afet yönetimindeki kurumsal yapılanma ele alınmıştır ve Afet ve Acil Durum Yönetimi

Başkanlığı (AFAD) ile diğer ilgili kurumların sorumlulukları ayrıntılı bir şekilde değerlendirilmiştir. Yozgat ili kapsamında gerçekleştirilen araştırmalar ve elde edilen bulgular, il düzeyindeki afet yönetim sistemlerinin etkinliğini ve bölge halkının afetlere karşı hazırlık seviyesini değerlendirme açısından büyük bir önem taşımaktadır. Bu çerçevede, Yozgat İl Afet ve Acil Durum Müdürlüğü ile gerçekleştirilen görüşmelerde kullanılan MAXQDA 2024 yazılımı, yerel yönetimlerin afet yönetimindeki rolünün analiz edilmesi için kullanılmıştır. Yozgat ili kapsamında elde edilen bulgular doğrultusunda, afet yönetimi süreçlerinde karşılaşılan zorluklar ve geliştirilmesi gereken alanlar analiz edilmiştir ve Türkiye'nin afet yönetimi sisteminin daha verimli hale gelmesi için önerilerde bulunulmuştur.

2. AFET KAVRAMI

Afet, toplumda birden fazla birimin müdahalesini gerektiren, insanlara fiziksel ve sosyo-ekonomik zararlar veren, yaşamın normal düzenini ve dolayısıyla sosyal yapıyı olumsuz etkileyen doğal, teknolojik ya da insan kaynaklı olaylar olarak açıklanmaktadır (Erkal & Değerliyurt, 2009: 149). Afet çeşitli doğa olaylarının neden olduğu büyük yıkım ve felaketlere yol açarak toplumu olumsuz etkileyen durumlardır. Halk arasında bu tür olaylara “*kıran*” denir (Gökçe & Tetik, 2012: 4). Afetler bazen yavaş bir süreçle bazen de aniden meydana gelebilir. Yavaşça gelişen afetlere örnek olarak kuraklık gösterilebilirken, ani gelişen afetlere ise deprem örneği verilebilir. Afet, yaşanan olayın geniş bir kitleyi veya geniş bir bölgeyi etkilemesidir. Eğer bu şart sağlanmazsa durum “*afet*” olarak değil sadece bir “*olay*” olarak değerlendirilmektedir. Bu nedenle, bir afet meydana geldiğinde yerel kaynaklarla durumun üstesinden gelinememesi ve dış yardımlara duyulan ihtiyaç da afet tanımlarında vurgulanan önemli bir noktadır. Afet kavramı ile ilgili yapılan tanımların ortak noktası, afetin aslında meydana gelen olaydan ziyade yarattığı sonuçlarla tanımlanmasıdır. Örneğin, deprem tek başına bir afet olarak kabul edilmez bu sadece bir doğa olayıdır. Ancak deprem, sırasında büyük kayıplar yaşanır, bu durum bir afet olarak nitelendirilebilir (Usta, 2019: 6).

2.1. Acil Durum Kavramı

Acil durum, anında müdahale edilmesi gereken ve acil yardımın uygulanması gereken her türlü olay ve durumu kapsar. Diğer bir deyişle, acil durum bir afet sırasında alınması gereken olağanüstü tedbirlerin ve afetle mücadele için gerekli olan faaliyetlerin hayata geçirilmesi gereken geçici bir süreçtir. Acil durumlar sırasında, bireylerin hayatları ve mallarının korunabilmesi adına, çeşitli kurum ve kuruluşlarla iş birliği içinde çeşitli hizmetler sunulmaktadır. Bu hizmetler, müdahale ekipleri tarafından gerçekleştirilen arama-kurtarma, güvenlik sağlama, acil tıbbi müdahale ve altyapı-üstyapı desteğini kapsamaktadır. Ayrıca, afetlerin dışında da insanların yaşamlarını olumsuz yönde etkileyebilecek sağlık sorunları, trafik kazaları, iş ve ev kazaları, yangınlar gibi pek çok olay acil durum olarak değerlendirilmektedir (Barutçu, 2015: 4). Hayati riskler taşıyan ve ciddi maddi zararlara yol açabilen, hızlı ve özel müdahaleyi zorunlu kılan beklenmedik durumlardır. Örneğin, çok sayıda aracın karıştığı trafik kazaları ya da birden fazla ev veya iş yerinin tehdit altında bulunduğu yangınlar gibi olaylar (Akyel, 2005: 16).

2.2. Afet ve Acil Durum Yönetimi

Acil durum yönetimi, yerleşim alanları ile kurum ve kuruluşların faaliyetlerini önemli ölçüde engelleyebilecek ya da durdurabilecek büyük ancak genellikle sıradan olaylardır. Olay, ilk müdahaleyi yapanlar tarafından kontrol altına alınamayacak kadar büyüyebilir, ancak genellikle dışarıdan yardım talep edilmez. Yerel kaynaklar bu tür durumlar için yeterli görülür (Kadıoğlu, 2008: 7).

Afet yönetimi, yerleşim alanları, kurumlar ve kuruluşlar deprem, sel, heyelan gibi afetler meydana geldiğinde tüm faaliyetlerini durdurmak zorunda kalır. Bu tür olaylar, bazen yerleşim birimlerinin ve ilgili kurumların uzun süre boyunca işlevlerini yerine getirmelerini engelleyebilir. Dışarıdan gelen desteğe de ihtiyaç duyulmaktadır (Kadıoğlu, 2008:7).

2.3. Afet Yönetimi Aşamaları

Afet yönetimi aşamalı bir süreç olarak ele alınmaktadır. Günümüzde meydana gelen doğal, teknolojik veya insan kaynaklı felaketlerin hem bireylerin yaşamları üzerinde hem de mal mülk ve çevre üzerinde büyük ve önemli etkiler yarattığı açıktır. Afet yönetimi tüm tehlikelere karşı hazırlıklı olmayı, müdahale etmeyi, zararı en aza indirmeyi ve iyileştirme sağlamayı amaçlayan bir süreçtir. Bu süreç, mevcut kaynakların düzenlenmesi, planlama, analiz, değerlendirme ve karar alma aşamalarını kapsayan bir bütündür. Bu nedenle, afet yönetimi yapılan tüm faaliyetlerin bir toplamıdır (Kadıoğlu, 2008: 9).

Afet yönetimi, dört temel aşamadan meydana gelir: zarar azaltma, hazırlık, müdahale ve iyileştirme. Bu süreçler birbirini takip eden ve sürekli bir şekilde devam etmesi gereken adımlardır.

Afet yönetimi sürecinin her bir aşamasının başarısı, bir sonraki aşamanın başarılı olup olmayacağını doğrudan etkiler. Bu döngünün yapısı, entegre ve bütünlük bir yönetim sistemini zorunlu kılmaktadır (Gezgin, 2018: 44). Afet yönetimi aşamalarının bütünsel bir şekilde oluşturulabilmesi için yönetim yapısı ve bu yapının işleyişi, afet yönetiminde kritik unsurlardan biri olarak öne çıkmaktadır.

2.3.1. Zarar Azaltma Aşaması

Zarar azaltma aşaması, afet öncesi dönemi kapsar ve bu süreçte olası zararların en aza indirilmesi ya da tamamen ortadan kaldırılması amacıyla tehlike yönetimi ile gerekli önlemlerin alındığı bir dönem söz konusudur. Zarar azaltma sürecinin amacı, insanların hayatlarını korumak ve mülkler üzerinde oluşabilecek zararları en aza indirmektir. Bunun

yanı sıra, zarar azaltma aşaması, maliyet açısından uygun ve çevreye duyarlı olmalıdır. Bu yaklaşım, afet sonrası mal sahipleri ile devletin farklı kademelerinin üstleneceği büyük mali yükleri azaltmaya yardımcı olacaktır. Zarar azaltma önlemleri arasında, alan kullanım planlarının oluşturulması, yapı yönetmeliklerine uyulmasının yanı sıra örneğin sele karşı evlerin ön kısımlarının yükseltilmesi, sel riskine açık bölgelerden uzak alanlarda yerleşim yerleri kurulması gibi tedbirler de yer alabilir (Yahşi, 2007: 24-26).

2.3.2. Hazırlık Aşaması

Afet yönetiminin ikinci aşaması olan hazırlık sürecinde gerçekleştirilecek faaliyetlerin ana hedefi, insanların maruz kalabileceği tehlikelerin olumsuz sonuçlarını en aza indirmek ve daha etkili bir müdahale düzeni kurmak amacıyla gerekli önlemleri almaktır. Acil durumlar için hazırlıklı olmak yalnızca durum tespiti yapmayı değil, aynı zamanda yetki ve sorumlulukların belirlenmesi ile destekleyici kaynakların oluşturulmasını da kapsar. Hazırlık sürecinde, tüm yönetimlerin afet yönetimi görevlerini yerine getirmek için gerekli atamaları yapması, belirlenen görevlerin gerçekleştirilmesi için gereken personelin temin edilmesi, ekipman ve diğer kaynakların hazırlanması ve düzenli olarak güncellenmesi önemlidir (Kadioğlu, 2008: 18). Afet sonrasında müdahalenin planlı ve sorunsuz bir şekilde gerçekleştirilebilmesi için önceden detaylı bir hazırlık süreci yürütmek ve yapılacak adımları belirlemek gereklidir. Bunun yanı sıra ilk yardım hizmetleri, kurtarma operasyonları, barınma ve ulaşım ihtiyaçlarının karşılanması, olası yangınlara müdahale ve erken uyarı sistemlerinin geliştirilmesi gibi unsurlar da hazırlık aşamasında önemli bir yer tutmaktadır (Gezgin, 2018: 47).

2.3.3. Müdahale Aşaması

Afetin oluşumuyla başlayan ve afetin boyutuna bağlı olarak genellikle 3 gün ile 1-2 aylık bir süre içinde gerçekleştirilen işlemlerdir. Afet sonrası, kurtarma faaliyetlerinin yanı sıra, ilgili idari birimin de olağanüstü durumu normale döndürebilmek amacıyla çeşitli çalışmalar yapması zorunludur. Müdahale sürecinde yer alacak kişilerin belirlenmesi, arama-kurtarma işlemleri, ilk yardım hizmetlerinin sağlanması, halkın uyarılması, tahliyelerin yapılması ve hasar tespiti için gerekli hesaplamaların yapılması müdahale aşamasının içinde yer alan faaliyetlerdir. Bu faaliyetlerin temel amacı, olabildiğince kısa bir sürede daha fazla kişinin hayatını kurtarmak, yaralıların gerekli tedavilerini sağlamak ve evsiz kalan bireylerin temel ihtiyaçları olan yiyecek, giyecek ve su gibi gereksinimlerini temin etmektir (Kadioğlu, 2008: 23).

2.3.4. İyileştirme Aşaması

Afet ve acil durumun sona ermesinin ardından temel hedef, sadece zarar gören bireylere yardım sağlamak değil, aynı zamanda altyapının iyileştirilmesi, ticaret ve sanayinin teşvik edilmesi, yerel ekonominin yeniden canlandırılması, topluma sosyal, psikolojik ve eğitimsel destek hizmetleri sunulmasıyla bir sonraki olası afetlere karşı toplumun daha dirençli hale getirilmesidir. Bu aşamada yapılan çalışmaların temel amacı, afetten etkilenen toplumların ulaşım, iletişim, elektrik, su, geçici barınma, eğitim, sosyal ve ekonomik faaliyetler gibi kritik hizmetlerin aksamadan devam etmesini sağlamak amacıyla gerekli tüm faaliyetlerin yürütülmesidir (Öner, 2010: 74).

2.4. Türkiye’de Afet Yönetiminin Tarihsel Gelişimi

Tarih boyunca, doğal afetlerin sebep olduğu can kayıpları ve maddi zararlar yaygın bir şekilde bilinmektedir. Bilim insanları ve uzmanlar bu yıkıcı olayların etkilerini azaltmak için çeşitli çözümler geliştirmeye uğraşmış ancak kapsamlı bir başarıya ulaşmakta pek başarılı olamamışlardır. Dünya genelinde olduğu gibi Türkiye’de de kalıcı çözümler üretilememiş dönemin koşulları ve şartlarına uygun olarak çeşitli yasal düzenlemelerle afetlerin etkilerini en aza indirme çabaları sürdürülmüştür. Türkiye’deki afetlerin tarihsel gelişimine göre bu yasal düzenlemeleri dört gruba ayırmak mümkündür.

2.4.1. 1944 Öncesi Dönemde Afet Yönetimi

Doğal afetler, özellikle depremlerden etkilenen kişilere yardım ve destek sağlama anlayışı oldukça eski bir geçmişe sahiptir. İlk yazılı afet kaydı, 14 Eylül 1509 tarihinde İstanbul’da gerçekleşen büyük depremdir. Bu depremde tahminen 13 bin insan hayatını kaybetmiş, yüzlerce cami ve binden fazla yapı yıkılmıştır.

Depremin ardından Osmanlı Padişahı II. Beyazıt, tahrip olan evlerin yeniden inşa edilmesi için her hane başına 20 altın verilmesi yönünde bir ferman çıkarmıştır.

Bu fermanın yayımlanmasının ardından, yıkılan binaların yeniden inşası için çeşitli çalışmalar ve faaliyetler gerçekleştirilmiştir. Altı ay içinde 2000 bina yeniden inşa edilerek, zarar gören camiler onarılmıştır.

Osmanlı döneminde afetlere yönelik yapılan işlemler, afetlerin etkilerini azaltmaya yönelik değil, afet sonrası yapılan müdahaleleri kapsamaktadır.

Bu dönemde, şehirleşme ve yapılaşmaların belirli kurallara göre düzenlenmesi gerekliliği ilk defa 1848 yılında dile getirilmiş ve aynı yıl çıkarılan “Ebniye Nizamnamesi” ile uygulamanın Osmanlı İmparatorluğu sınırları içinde yaygınlaşması sağlanmıştır.

1933 yılında kabul edilen “Belediye Yapı ve Yollar Kanunu” ile uygulamalarda karşılaşılan eksiklikler ortadan kaldırılmaya çalışılmış ve doğal afetlerle ilgili olarak Kızılay, İçişleri Bakanlığı gibi kurumların yürüttüğü yardım faaliyetlerinin belirli kurallara göre yapılması sağlanmıştır. Ardından, 1939 yılında çıkarılan 3611 sayılı kanun ile “Bayındırlık Bakanlığı’nın” kuruluş yasasında gerekli değişiklikler yapılmış ve şehircilik ile inşaatla ilgili sorumluluklar, “Yapı ve İmar İşleri Reisliği” birimine devredilmiştir.

26 Aralık 1939’da Erzincan’da gerçekleşen büyük depremde 32.962 kişinin hayatını kaybetmesi, 116.720 yapının yıkılması ve birçok farklı zararın meydana gelmesi sonrasında, dönemin Cumhuriyet hükümeti çeşitli yasal düzenlemelere ihtiyaç duymuştur. Bu çerçevede, 17 Ocak 1940 tarihinde, Erzincan ve çevresindeki depremin etkilediği bölgelerdeki zarara uğrayanlara yapılacak yardımları düzenlemek amacıyla, 3773 sayılı “Erzincan’da ve Erzincan Depreminden Müteessir Olan Mıntıklarda Zarar Görenlere Yapılacak Yardımlar Hakkında Kanun” kabul edilmiştir. Bu kanun çerçevesinde, depremden etkilenen vergi mükelleflerinin vergileri ertelenmiş ve devlet memurlarına ile farklı kurumlarda çalışanlara üç maaş tutarında avans ödemesi yapılmıştır. Ayrıca, evleri yıkılan ya da zarar gören bireylere arsa ve inşaat malzemesi desteği sağlamak amacıyla ilk düzenlemeler 3373 sayılı kanunla gerçekleştirilmiştir.

Erzincan’ın ilerleyen yıllarda yeniden inşa edilebilmesi amacıyla, 3980 sayılı kanun ile bütçeye ek ödenek sağlanmış, mahkumların af edilmesi, Erzincan’a yapılacak nakliyelerde ücret indirimi uygulaması ve uluslararası yardımların gümrük vergilerinden muaf tutulması gibi düzenlemeler getirilmiştir (Göktürk & Yılmaz, 2017: 120-121).

2.4.2. 1944-1958 Arası Dönemde Afet Yönetimi

1939 ile 1944 yılları arasında, 26 Aralık 1939’daki büyük Erzincan Depremi ile başlayan ve ortalama olarak yedi ay arayla gerçekleşen Niksar-Erbaa, Adapazarı-Hendek, Tosya-Lâdik ve Bolu-Gerede depremleri sonucunda 43.319 kişi hayatını kaybetmiş, 75 bin insan etkilenmiş ve yaklaşık 200 bin bina yıkılmış veya zarar görmüştür. Bu büyük felaketlerin yarattığı tahribatı gören hükümet, depremlerin yol açtığı zararları yalnızca yeniden inşa ederek engellemenin mümkün olmadığını fark etmiş ve bu nedenle 18 Temmuz 1944 tarihinde 4623 sayılı “Yer Sarsıntılarından Evvel ve Sonra Alınacak Tedbirler Hakkında”

kanunu çıkararak, ülke genelinde deprem zararlarını azaltmaya yönelik adımlar atılmasına karar verilmiştir.

Bu kanun çerçevesinde, deprem riski taşıyan bölgelerin tespiti ve duyurulması deprem bölgesinde inşa edilecek yapıların özel şartlara uygun olarak deprem yönetmeliği kapsamında yayımlanması ve uygulanmasının zorunlu hale getirilmesi gibi hükümler belirlenmiştir. Acil yardım ve kurtarma planlarının, il ve ilçe düzeyinde önceden hazırlanması, gelişime açık yeni bölgelerde etüt ve araştırmalar yapılması gibi zarar azaltıcı önlemleri içeren bu kanun, afetler meydana gelmeden önce alınması gereken tedbirleri düzenlemektedir. Ayrıca, deprem anında yapılması gereken faaliyetler, idarecilerin ve halkın sorumluluklarını ve görevlerinin temellerini belirlemektedir. Bu kanun, sayesinde Türkiye’de doğal afetlere karşı zarar azaltma çalışmalarına başlanmıştır.

1945 yılında Bayındırlık Bakanlığı, ilgili üniversitelerle iş birliği yaparak Türkiye’nin ilk deprem bölge haritası hazırlanmış ve “Türkiye yer sarsıntısı bölgeleri yapı” yönetmeliğini oluşturmuştur. Bu yönetmelik, günümüzde afet bölgelerinde inşa edilecek yapılarla ilgili olarak belirli kuralları içerir ve uygulanması zorunlu hale getirilmiştir.

Bayındırlık Bakanlığı ve İmar İşleri Reisliği çatısı altında 1953 yılında bir deprem bürosu kurulmuştur. Bu büro, 1955 yılında DE-SE-YA (Deprem, Seylabı, Yangın) adını alarak afet risklerini azaltma çalışmalarının bu birim tarafından yürütülmesine başlanmıştır.

1953 yılında, Bayındırlık Bakanlığı’na bağlı Su İşleri Reisliği 6200 sayılı kanun ile “Yer üstü ve yer altı sularının zararlarını önlemek ve bunlardan çeşitli yönlerden yararlanmak” amacıyla, Bayındırlık Bakanlığı’na bağlı tüzel kişiliğe sahip ve katma bütçe özelliği taşıyan bir Devlet Su İşleri Müdürlüğü olarak yapılandırılmıştır.

1956 yılında 6785 sayılı “İmar Kanunu” kabul edilmiştir. Bu kanunu göre yerleşim alanlarının belirlenmesi aşamasında doğal afet risklerinin tespiti, teknik sorumluluk ve yapı denetimi gibi unsurlara büyük bir önem verilmiştir.

İmar Kanunu’nun yürürlüğe girmesinin ardından Bayındırlık Bakanlığı’nın iş yükünün artması nedeniyle etkin ve verimli bir şekilde görev yapamayacağı düşünülerek, İmar ve İskân Bakanlığı adıyla yeni bir bakanlık kurulmuştur.

Bu dönemde, doğal afetlerden etkilenen kişilere yönelik yardım amaçlı yasalar ayrı ayrı kabul edilerek, imar ve yerleşim yardımları şeklinde devam ettirilmiştir (Akdemir, 2007: 2-3).

2.4.3. 1958 Sonrası Dönemde Afet Yönetimi

Doğal afetler öncesinde ve sonrasında alınması gereken önlemleri hayata geçirmek, ülke çapında bölgesel, şehirselle ve köy planlarını hazırlamak, imar ve yerleşimle ilgili sorunları çözmek, inşaat malzemelerini geliştirmek ve standart görevleri düzenlemek gibi sorumlulukları üstlenen İmar ve İskân Bakanlığı, 1958 yılında çıkarılan 7116 sayılı kanunla ilgili görevlerini Bayındırlık Bakanlığında devralmıştır. 7126 sayılı “Sivil Savunma Kanunu” ile birlikte doğal afetlere karşı hızlı bir şekilde kurtarma ve ilk yardım hizmetlerinin uygulanması sağlanmıştır.

1959 yılında, 7269 sayılı “Umumi hayata müessir afetler dolayısıyla alınacak tedbirlerle yapılacak yardımlara dair kanun” kabul edilmiştir. Bu yasa, Cumhuriyet döneminde afet zararlarını azaltmayı amaçlayan tüm düzenlemeleri tek bir çatı altında toplayarak, afet öncesi ve sonrası gerçekleştirilecek faaliyetleri düzenleyen bir çerçeve oluşturmuştur. Doğal afetlerin ardından genel bütçeden “Fevkalade Tahsisat” adı altında ek ödeneklerin sağlanması için ayrı bir yasa çıkarılmasını engelleyerek, afet fonu oluşturulmasını genel bütçe dışında tutmayı öngörmüştür.

1968 yılında 1051 sayılı kanunla söz konusu düzenleme üzerine bazı iyileştirmeler yapılmış, ilgili kanuna 7 yeni madde eklenmiş ve bu değişiklikler, afet mağdurlarına sunulacak hizmetlerin hızını ve etkinliğini artırarak onlara daha etkili bir şekilde yardım sağlanmasına olanak tanımıştır (Göktürk & Yılmaz, 2017: 122).

1968 yılında Amasra Bartın, 1969’da Demirci ve Alaşehir, 1970’te Gediz, 1971’de ise Burdur ve Bingöl’de meydana gelen depremler, 27 bin yapının zarar görmesine veya tamamen yıkılmasına yol açmıştır. Bu durum, afet fonunun yetersiz kalmasına sebep olmuş ve yeni kaynak arayışını zorunlu kılmıştır. Bu süreç doğrultusunda, 1972 yılında 1571 sayılı kanun kabul edilerek, belirli tekel ürünlerinin fiyatlarına zamlarla elde edilen gelirlerin T.C. Merkez Bankası’nda açılacak bir deprem fonu hesabında toplanması kararlaştırılmıştır. Böylece yalnızca deprem afetlerinin zararlarının karşılanması için özel bir fon oluşturulmuştur (Akdemir, 2007: 5-7).

1992 Erzincan depreminde 653 kişi yaşamını yitirmiş, 8 binden fazla yapıda ise hasar meydana gelmiştir. Depremin ardından yalnızca bu tek afetle ilgili afet yönetiminde bütünsel bir çözüm önerisi sunmayan ve deprem sonrası faaliyetlerin yürütülmesi amacıyla 3838 sayılı “Erzincan, Gümüşhane ve Tunceli illerinde vuku bulan deprem afeti ile Şırnak ve

Çukurca’da meydana gelen genel hasar ve tahribata ilişkin hizmetlerin yürütülmesi hakkında kanun” çıkarılmıştır.

1998 yılında, Ceyhan Adana bölgesinde büyük can ve mal kayıplarına yol açan 30 binin üzerinde yapının zarar gördüğü bir deprem meydana gelmiştir. Bu olayın ardından, 1998 yılında “afet bölgelerinde inşa edilecek yapılarla ilgili yönetmelik” yürürlüğe girmiştir (Özmen & Özden, 2013: 14-15).

1995 yılında, 4123 sayılı “Tabii afet nedeniyle meydana gelen hasar ve tahribata ilişkin hizmetlerin yürütülmesine dair kanun” kabul edilmiştir. Bu kanun, 1995 Dinar depremi sonrasında 16 Kasım 1995 tarihinde 4133 sayılı kanunla iyileştirilmiş ve bazı maddelere eklemeler yapılmıştır (Akdemir, 2007: 8).

17 Ağustos 1999’da gerçekleşen Marmara İzmit depremi, büyük can ve mal kayıplarına yol açmış depremin etkisi geniş bir alanı kapsayarak, yüksek nüfus yoğunluğunun getirdiği sorunların hızla çözülmesini gerektirmiştir.

Bu durum hükümet, Türkiye Büyük Millet Meclisi’nden kanun hakkında kararname çıkarma yetkisi almak amacıyla harekete geçmiştir. Bu çerçevede, 4452 sayılı yetki yasası doğrultusunda KHK çıkarma yetkisi elde edilmiştir (Gökçe & Tetik, 2012: 38).

1999 Marmara Depremi’nin ardından, “Yapı denetimi, yapı denetimi uygulama yönetmeliği, yapı malzemeleri, büyükşehir belediye sınırları dışındaki bölgelerde yapı denetimi ve kalkınma” gibi konularda çeşitli yönetmelikler yayımlanmıştır.

Bu yönetmeliklerin başlıca amacı, afetlere karşı “önlem alma, riskleri azaltma ve zararları en aza indirme” olarak belirlenmiştir.

Yerel yönetimlerle ilgili olarak en son 2005 yılında 5032 sayılı “İl Özel İdaresi Kanunu” ve 5216 sayılı “Büyükşehir Belediye Kanunu” kabul edilmiştir. Çıkarılan kanunların hedeflerinden biri de acil durum planlarının oluşturulmasıdır. Madde 53: “Belediye, yangın, sanayi kazaları, deprem ve diğer doğal afetlerden korunmak ya da bu afetlerin etkilerini en aza indirmek amacıyla bölgenin özelliklerini göz önünde bulundurarak gerekli afet ve acil durum planlarını hazırlar, ekipleri ve donanımları oluşturur.”

2.4.4. 2009 Yılında Afet Yönetimi

29 Mayıs 2009 tarihinde, 5902 sayılı “Afet ve Acil Durum Yönetimi Başkanlığının Teşkilat ve Görevleri Hakkında Kanun” kabul edilmiştir. Bu kanun, afet yönetimindeki karmaşık yapıyı ve çok başlı sistemi ortadan kaldırmayı amaçlamaktadır. Ayrıca, Başbakanlık Afet ve

Acil Durum Yönetimi'ne bağı bazı daire başkanlıkları ve bunların işlevleri de düzenlenmiştir. Bu düzenleme, Türkiye Büyük Millet Meclisi'nde onaylanmış ve 17 Haziran 2009 tarihinde 27261 sayılı resmî gazete ile yürürlüğe girmiştir (Özmen & Özden, 2013: 17).

3. CUMHURBAŞKANLIĞI HÜKÜMET SİSTEMİ VE AFET YÖNETİMİNDE ÖRGÜTLENME

2018 yılında, 6771 sayılı Türkiye Cumhuriyeti Anayasasında değişiklik yapılmasına dair kanun Resmî Gazetede halk oylamasına sunulmak üzere yayımlanmış ve 16 Nisan 2017’de gerçekleştirilen referandum sonucunda kabul edilmiştir. Nihai sonuçlar ise Yüksek Seçim Kurulu tarafından yine Resmî Gazetede yayımlanarak yürürlüğe girmiştir. Halkın oylarıyla kabul edilen bu düzenleme, 1982 Anayasası’nda gerçekleştirilen en önemli değişiklikleri barındırmaktadır. Anayasamızda yapılan en büyük değişiklik parlamenter sistemin yerine Cumhurbaşkanlığı hükümet sisteminin getirilmiş olmasıdır. Bu yeni düzenlemeler çerçevesinde, 2018 yılında yürürlüğe giren “*Bakanlıklara Bağlı, İlgili ve İlişkili Kurum ve Kuruluşlar ile Diğer Kurum ve Kuruluşların Teşkilatı Hakkında 4 numaralı Cumhurbaşkanlığı Kararnamesi*” ile Başbakanlığa bağlı olarak faaliyet gösteren AFAD, İçişleri Bakanlığı’na devredilmiştir. Ayrıca, söz konusu Kararnamede, merkez ve taşra teşkilatlarını kapsayan Başkanlık hizmet birimlerine de yer verilmiştir. Başkanlık, afet ve acil durumlar ile sivil savunma alanındaki hizmetlerin ülke genelinde verimli bir şekilde sunulabilmesi için gerekli tedbirlerin alınması ve olayların oluşmadan önce hazırlık ile risk azaltma, olay anında yapılacak müdahale ve sonrasında gerçekleştirilecek iyileştirme faaliyetlerinin koordinasyonunu sağlayan kurum ve kuruluşlar arasında iş birliğini yönetmekle yükümlüdür. Bunun yanı sıra, yurt içi ve yurt dışı insani yardım operasyonlarının organize edilmesi ve uygulanması bu konularda politika önerilerinin geliştirilmesi ve hayata geçirilmesi gibi görevleri de bulunmaktadır. Ayrıca, illerde valilere bağlı olarak il afet ve acil durum müdürlükleri kurulmuştur (Tozbey, 2023: 46-47).

3.1. Merkez Örgütlenmesi

2018 yılında yayımlanan Cumhurbaşkanlığı Kararnamesi ile afet yönetimi, AFAD’ın İçişleri Bakanlığına bağlı olarak yeniden yapılandırılmıştır. 2 Temmuz 2018 tarihli ve 698 sayılı Kanun Hükmünde Kararname ile olağanüstü durumlar ve afet yönetimiyle ilgili karar yetkisi, Bakanlar Kurulu’nun kaldırılması sonucu Cumhurbaşkanına devredilmiştir (Turan, 2018: 75). Bu düzenleme ile birlikte afet yönetimi tek bir çatı altında toplanarak İçişleri Bakanlığına bağlı bir kuruluş haline gelmiştir.

3.1.1. Afet ve Acil Durum Yönetimi Başkanlığı (AFAD)

29 Mayıs 2009 tarihinde, 5902 sayılı “Afet ve Acil Durum Yönetimi Başkanlığının Teşkilat ve Görevleri Hakkındaki Kanun” Türkiye Büyük Meclisi’nde onaylanmış ve 17 Haziran

2009 tarihli, 27261 sayılı Resmî Gazetede yayımlanmıştır. Bu kanun ile birlikte, “Sivil Savunma Genel Müdürlüğü”, “Afet İşleri Genel Müdürlüğü” ve “Türkiye Acil Durum Yönetimi Genel Müdürlüğü” kaldırılmış ve Türkiye’deki afet, acil durum ve sivil savunma hizmetlerinden tek başına sorumlu olacak bir kurum olarak, Başbakanlığa bağlı “Başbakanlık Afet ve Acil Durum Yönetimi Başkanlığı (AFAD)” kurulmuştur.

AFAD Başkanlığı’nın görevleri, yıllık program ve kalkınma planları çerçevesinde belirlenen alanlarda bütünsel afet yönetimi ilkelerine uygun çalışmalar yapmayı, Afet ve Acil Durum Koordinasyon Kurulu’nun faaliyetleri için gündem önerileri hazırlamayı, olası afet ve acil durumlar için müdahaleyi düzenlemeyi ve bu konuda yetkilileri bilgilendirmeyi ayrıca kamu kurumları ile sivil toplum kuruluşları arasında etkin bir koordinasyon sağlamayı ve bunu yürütmeyi içerir. AFAD, merkezi bir yapı olarak Başkanlık altında faaliyet gösterir ve Başkanlığa bağlı taşra örgütlenmesiyle çalışmalarını sürdürür. Bu yapı, meydana gelebilecek afetler ve acil durumlarla ilgili olarak doğrudan sorumlu ve yetkili olan başlıca kuruluştur (Kuş, 2018: 49-50).

Şekil 3.1. AFAD Teşkilat Şeması (Kaynak: Afet ve Acil Durum Yönetimi Başkanlığı (AFAD), “Teşkilat Şeması”)

3.1.2. Taşra Örgütlenmesi

AFAD'ın taşra teşkilatında, İl Afet ve Acil Durum Müdürlükleri ile Afet ve Acil Durum Kurtarma Birlik Müdürlükleri bulunmaktadır. Bütünsel afet ve acil durum yönetimini kapsayacak şekilde, her bir ilde valiye bağlı olarak il afet ve acil durum müdürlükleri oluşturulmuştur. Bu müdürlükler, Başkanlığın taşra birimi olarak görev yapmaktadır. İlde afet ve acil durum faaliyetlerinin yönetimi ve müdürlüğün sevk ve idaresi vali tarafından yapılmaktadır. İl afet ve acil durum müdürlüklerinin sorumlulukları (Cumhurbaşkanlığı 4 Nolu Kararname, 2018: md.52) şu şekildedir:

- İlin karşılaşılabileceği afet ve acil durum tehlikelerini ve risklerini tespit etmek, afet ve acil durum hazırlıklarını gerçekleştirmek.
- Afet ve acil durum risklerini azaltma, müdahale etme ve iyileştirme süreçlerini yerel yönetimler ile kamu kuruluşları arasında iş birliği ve koordinasyon sağlayarak hazırlamak, hayata geçirmek ve uygulamaları denetlemek.
- İl afet ve acil durum yönetim merkezinin idaresini üstlenmek, sürekli ve güvenli iletişimi temin etmek.
- Afetler ve acil durumlar sonucunda oluşan zararları ve kayıpları belirlemek veya tespit ettirmek.
- Afet ve acil durumlarla ilgili eğitim faaliyetlerini düzenlemek veya gerçekleştirmek.
- Sivil toplum kuruluşları ve gönüllülerin afet ve acil durum yönetimi konusundaki akreditasyon süreçlerini gerçekleştirmek ve onlara sertifikalandırma sağlamak.
- Afet ve acil durumlar söz konusu olduğunda halkın barınma, beslenme ve sağlık gereksinimlerini karşılamak için gerekli olan gıda, araç, gereç ve malzemelerle birlikte arama ve kurtarma ekipmanlarını depolamak ve bu depoları etkin bir şekilde yönetmek.
- İlgili mevzuata dayanarak, illerde seferberlik ve savaş hazırlıkları ile sivil savunma hizmetlerine yönelik gerekli görevleri yerine getirmek.
- Başkanlığın belirlediği yönerge ve kurallara uygun şekilde riskleri azaltma, hazırlık yapma, müdahalede bulunma ve iyileştirme faaliyetlerini diğer ilgili kurum ve kuruluşlarla iş birliği içinde yürütmek.
- Kimyasal, biyolojik, radyolojik ve nükleer maddeler gibi teknolojik tehlikeli unsurların belirlenmesi, tanımlanması ve temizlenmesiyle ilgili hizmetleri sağlamak bu alanda faaliyet gösteren kurum ve kuruluşlar arasında iş birliği ve koordinasyonun temin edilmesini sağlamak.

- Başkanlık tarafından belirlenen yıllık çalışma planlarını hayata geçirmek ve yıllık faaliyet raporlarını hazırlayarak Başkanlık onayına sunmak.
- Yıllık bütçe planını oluşturmak.
- Başkanın ve valinin belirleyeceği diğer görevleri yerine getirmek.

Afet ve Acil Durum Yönetimi Başkanlığı, belirli illerde il afet ve acil durum müdürlükleri bünyesinde afet ve acil durum arama-kurtarma birlik müdürlükleri kurulmasına karar verebilir. Bu müdürlükler, ilgili il afet ve acil durum müdürlüğü altında faaliyet gösterir. Kurulacak müdürlük sayısı ise yirmiye aşamaz (Cumhurbaşkanlığı 4 Nolu Kararname, 2018: md.53).

Şekil 3.2. Yozgat İl Afet ve Acil Durum Müdürlüğü Teşkilat Şeması (Kaynak: Yozgat İl Afet ve Acil Durum Müdürlüğü, “Teşkilat Şeması”)

Yozgat İl Afet ve Acil Durum Müdürlüğü’nün örgütsel yapısında yer alan alt birimler ise “Planlama ve Zarar Azaltma Şube Müdürlüğü”, “İyileştirme Şube Müdürlüğü”, “Yönetim Hizmetleri Şube Müdürlüğü” ve “Afet ve Acil Durum Yönetim Merkezi” olarak sıralanmaktadır.

3.2. Afet Konusunda Yetkili Kurum ve Kuruluşlar

Afet yönetimi, toplumların hem insan hayatını hem de mal varlıklarını koruma açısından önemli bir rol oynar. Afetlerin öncesi, sırası ve sonrasındaki müdahalelerde birçok kurum ve kuruluşlar görev alır. Türkiye’deki afetlere müdahale ve yönetimi açısından en önemli rolü üstlenen kurum, Afet ve Acil Durum Yönetimi Başkanlığı (AFAD) dır. Bu kuruluş, afetlere yönelik hazırlıkların yapılması, koordinasyonun sağlanması, krizlerin yönetilmesi ve iyileştirme çalışmalarının yönlendirilmesinde ana sorumluluğa sahiptir. İçişleri Bakanlığı, Sağlık Bakanlığı, Ulaştırma, Denizcilik ve Haberleşme Bakanlığı ile Genel Kurmay Başkanlığı afet durumlarında önemli bir rol üstlenmektedir. Çeşitli sivil toplum kuruluşları da bu süreçte önemli bir rol oynar. Kızılay Genel Müdürlüğü, Arama Kurtarma Derneği (AKUT) ve yerel yönetimler İl Özel İdareleri, Büyükşehir Belediyeleri, Belediyeler

ve Köyler afetlere müdahale de aktif bir şekilde dahil olmaktadır. Afetlere karşı mücadelede yalnızca devlet değil aynı zamanda özel sektör ve yerel topluluklar da ortaklaşa hareket ederek hızlı ve verimli bir müdahale süreci yürütürler. Bu tür bir koordinasyon ve iş birliği, afetlerin yıkıcı etkilerini hafifletmek ve toplumsal dayanıklılığı güçlendirmek için oldukça önemli bir rol oynamaktadır.

3.2.1. İçişleri Bakanlığı

2018 yılında yayımlanan 4 numaralı Cumhurbaşkanlığı Kararnamesi ile Bakanlar Kurulu'nun kaldırılmasının ardından, İçişleri Bakanlığı'na bağlı olarak faaliyetlerini sürdüren AFAD, afetlere yönelik tüm alanlarda çalışmalarını yürüten ve afet öncesi, sırası ve sonrasında tüm süreçleri yöneten ana kuruluştur. İçişleri Bakanlığı, Afet ve Acil Durum Danışma Kurulu'nda yer alan ilk kurumdur ve bu nedenle doğrudan AFAD'ı ifade etmektedir (Usta, 2019: 50-51).

3.2.2. Sağlık Bakanlığı

Afetlere Yönelik Acil Yardım Teşkilatı ve Planlama Esaslarına İlişkin Yönetmeliğin 63. Maddesi uyarınca, Bakanlığın afetlerle ilgili olarak yerine getirmesi gereken görevleri vardır. Bunlar; ilk yardım hizmetlerinin verimli bir şekilde sunulmasını ve ihtiyaçlara uygun olmasını sağlamak, çevre ve toplum sağlığını korumaya yönelik her türlü önleyici sağlık hizmetinin uygulanabilmesi için gerekli önlemleri almak, bulaşıcı hastalıklarla mücadele eder ve aşılama hizmetlerini gerçekleştirir, personelin, araçların, tıbbi malzemelerin, ilaçların ve kan gibi gereksinimlerin zamanında temin edilmesini ve gerekli kontrollerin yapılmasını temin eder ve afet sonucunda ailelerinden ayrılan, bakım ve korunmaya ihtiyaç duyan çocuklar, engelliler ve yaşlıların bakımını üstlenir.

3.2.3. Ulaştırma, Denizcilik ve Haberleşme Bakanlığı

Afetlere Yönelik Acil Yardım Teşkilatı ve Planlama Esaslarına İlişkin Yönetmeliğin 64. Maddesi uyarınca, Bakanlığın afetlerle ilgili olarak yerine getirmesi gereken görevleri vardır. Bunlar; afetten zarar gören bölgenin, ülkenin tüm bölgeleriyle sürekli iletişimde olabilmesi için gereken önlemleri alır, afetten etkilenen tüm tesis ve altyapıları en hızlı şekilde faaliyete geçirir, ülkeye gönderilecek kurtarma ve yardım ekipmanlarının, yurt içi ve yurt dışındaki farklı kurum ve kuruluşlar tarafından sevk edilmesine öncelik verir, afet durumlarında taşımacılığa öncelik tanır, yurt içi ve yurt dışındaki afetle ilgili nakliyelerde, en uygun ücret tarifesinin uygulanmasını denetler. Acil durumlar için gerekli olan

nakliyelere öncelik tanınmasını sağlar ve özel sektöre ait hava, kara ve deniz ulaşım araçları kullanıcılarının onayı ile herhangi bir ücret talep edilmeden kullanılabilmesini sağlar, oluşan zararları telafi eder ve hizmetin hızlı bir şekilde tekrar faaliyete geçmesini temin eder ya da gerekli alanlarda yeni taşıma araçları inşa eder.

3.2.4. Genelkurmay Başkanlığı

Afetlere Yönelik Acil Yardım Teşkilatı ve Planlama Esaslarına İlişkin Yönetmeliğin 55. Maddesi uyarınca, Genelkurmay Başkanlığının afetlerle ilgili olarak yerine getirmesi gereken görevleri vardır. Bunlar; afetlerle ilgili kanunlar, tüzükler ve yönetmeliklerde, Türk Silahlı Kuvvetleri tarafından yerine getirilecek görevlerin yerine getirilmesini temin eder, afet durumlarında, Türk Silahlı Kuvvetleri tarafından gerçekleştirilecek acil yardım faaliyetlerine dair temel ilkeleri belirler ve afetle ilgili askeri acil yardım planlarının, mülki amirliklerle uyum içinde oluşturulmasını sağlayarak, ilgili birimlere gerekli talimatları iletir.

3.2.5. Sivil Toplum Kuruluşları

Afetlere müdahale süreçlerinde büyük bir öneme sahip olan sivil toplum kuruluşları, yerel, ulusal ve uluslararası düzeyde faaliyet gösteren geniş bir etki alanına sahiptir. Genellikle mahalle bazında örgütlendikleri için afet bölgelerine daha hızlı erişim sağlama avantajına sahip olan bu gruplar arama kurtarma ve ilk yardım hizmetlerinde önemli bir rol oynamaktadırlar (Yavaşoğlu, 2015: 75).

3.2.5.1. Kızılay Genel Müdürlüğü

Kızılay'ın amacı, nerede olursa olsun insanları yalnızca insan oldukları için sevip, ihtiyaç duyduklarında yardım sunmaktır. Bu hedef doğrultusunda ırkı, dili, dini ya da siyasi görüşü ne olursa olsun hiçbir ayırım gözetmeden, her bireye saygı gösterir. Ayrıca, kişilik haklarına değer verir ve iş birliği ile barışı desteklemeye çalışır. Kızılay'ın görevleri Afetlere Yönelik Acil Yardım Teşkilatı ve Planlama Esaslarına İlişkin Yönetmeliğin 69. Maddesi uyarınca, Kızılay'ın afetlerle ilgili olarak yerine getirmesi gereken görevleri vardır. Bunlar; afet hizmetlerinin gereksinimlerine uygun bir biçimde çadır, battaniye, gıda, giysi gibi yardımların en hızlı şekilde sağlanması, komite kararlarına uygun olarak ilgili kurumlarla iş birliği yaparak afetin kapsamı ve şiddetini dikkate alarak afetzedelerin geçici barınma, yiyecek, giyim ve diğer acil ihtiyaçlarını karşılamak, yurt içi ve yurt dışından gelen yardım malzemelerini kabul edip, uygun şekilde dağıtımını gerçekleştirmek, yerel planlamalar doğrultusunda bölgedeki hizmet gruplarıyla iş birliği yaparak aynı yardımların dağıtım

noktalarına ulaşımı temin etmek, ihtiyaç duyulması halinde sağlık hizmetlerine destek sağlamak amacıyla gerekli bölgelere sağlık ekipleriyle birlikte kan, kan ürünleri ve tıbbi malzeme göndermek ayrıca gerektiğinde kan bağışısı kampanyaları düzenlemek, yurt dışından gelecek desteklerle ilgili olarak Dışişleri Bakanlığı ile iş birliği yapmak ve Kızılay ekipleri toplu yerleşim alanlarında acil yardım sürecinde ihtiyaç duyulan süre boyunca aşevleri kurarak sıcak yemek dağıtımını gerçekleştirmek.

3.2.5.2. Arama Kurtarma Derneği (AKUT)

Dağlık alanlar ve doğa koşullarında meydana gelen kaybolma ve kaza vakalarında, deprem, sel gibi doğal afetlerde ve büyük kazalarda tamamen gönüllü bir şekilde amatör bir çalışma ve profesyonel bir yaklaşım sergileyerek zor durumda olan kişilere en hızlı şekilde ulaşmak, yardım için gerekli uygun koşulları sağlamak, etkili bir arama-kurtarma çalışması gerçekleştirerek kazazedelere temel ilk yardım desteği sunmak, ardından güvenli bir ortamda nakillerini sağlamak bu tür olaylarda can kayıplarını minimuma indirmek ve arama-kurtarma alanında toplumu bilgilendirmek derneğin temel amacıdır (Doğan, 2019: 85).

3.3. Afet Yönetiminde Yerel Yönetimler

Afet yönetimi ve afetlere karşı dayanıklı bir toplum inşa etme konusunda hem bireyler hem de kurumlar toplumun tüm kesimlerine önemli görevler ve sorumluluklar yüklemektedir. Türkiye’de afet yönetiminin temel paydaşları arasında merkezi idare, başkent ve taşra teşkilatları ile AFAD yer alırken; yerel düzeyde il özel idareleri, büyükşehir belediyeleri ve belediyeler önemli bir rol oynamaktadır. Bunun yanı sıra, üniversiteler, sivil toplum kuruluşları (STK’lar), özel sektör ve yerel medya da afet yönetimi sürecindeki yerel aktörler arasında sayılabilir. Afet yönetiminde, devletin tüm seviyelerinde aktif rol almasının yanı sıra yerel yönetimlerin sorumluluk ve çalışmalarının önemi de artmaktadır (Özer, 2017: 2-3).

3.3.1. İl Özel İdaresi

İl özel idareleri, 1913 yılında kabul edilen İdare-i Umumiye-i Vilayet Kanunu ile kurulmuş ve bu kanunla görev tanımları yapılmış olan yerel yönetim birimleridir. 5302 sayılı İl Özel İdaresi Kanunu incelendiğinde, İl Özel İdareleri’nin afet ve acil durum planlaması ile ilgili sorumluluk ve yetki alanlarına dair “Acil Durum Planlaması” başlığı altında çeşitli düzenlemelerin yer aldığı görülmektedir. İl özel idaresi, yangınlar, sanayi kazaları, depremler ve diğer doğal afetlerden korunmak ya da bu afetlerin etkilerini en aza indirmek

amacıyla, ilin özelliklerine göre uygun afet ve acil durum planlarını hazırlar. Ayrıca, bu planlar kapsamında gerekli ekipman ve altyapıyı temin etmekle yükümlüdür.

Acil durum planlarının hazırlanmasında, varsa il seviyesindeki diğer planlarla koordinasyon sağlanarak, ilgili bakanlıklar, kamu kurumları, meslek kuruluşları, üniversiteler ve yerel idarelerin görüşleri alınır. Belirlenen planlar doğrultusunda, halkın eğitimi için gerekli tedbirler alınır ve ikinci fıkrada belirtilen idareler, kurumlar ve örgütlerle ortak eğitim ve tatbikatlar düzenlenebilir. Ayrıca, il özel idaresi, il sınırları dışındaki afet ve yangın durumlarında, bu bölgelere yardım ve destek gönderme sorumluluğuna sahiptir (5302 sayılı İl Özel İdaresi Kanunu, 2005, md. 69).

3.3.2. Büyükşehir Belediyeleri

1984 yılında kabul edilen 3030 sayılı Kanun ile büyükşehir belediyeleri, yerel yönetim sistemine sonradan dahil edilen birimlerden biri olmuştur. 5216 sayılı Büyükşehir Belediye Kanunu'nun 7. Maddesinin u bendinde, afet yönetimiyle ilgili olarak *“İl düzeyinde oluşturulan planlara uygun şekilde doğal afetlerle ilgili planlama ve diğer hazırlıkları büyükşehir seviyesinde yapmak; gerektiğinde afet bölgesine araç, gereç ve malzeme desteği sağlamak; itfaiye ve acil yardım hizmetlerini yürütmek; patlayıcı ve yanıcı maddelerin üretim ve depolama alanlarını belirlemek; konutlar, iş yerleri, eğlence mekanları, fabrikalar ve sanayi tesisleri ile kamu kurumlarını, yangın ve diğer afetlere karşı alınması gereken önlemler açısından denetlemek ve bu konularda mevzuatın gerektirdiği izin ve ruhsatları düzenlemek”*. Madde 7 z bendinde, *“Afet riski taşıyan veya can ve mal güvenliği açısından tehlike oluşturabilecek binaların tahliyesi ve yıkımı ile ilgili olarak ilçe belediyelerinin talepleri üzerine her türlü desteğin sağlanması”* gerektiği belirtilmektedir (5216 sayılı Büyükşehir Belediyesi Kanunu, 2004, md. 7). İlgili yasa, büyükşehir belediyesini ve büyükşehir sınırları içinde yer alan belediyeleri kapsamaktadır (5216 sayılı Büyükşehir Belediyesi Kanunu, 2004, md. 2).

3.3.3. Belediyeler

Belediye sınırlarının genişlemesiyle birlikte, afet ve acil durum yönetimiyle ilgili sorumluluklar artmakta ve bu konular daha da önemli hale gelmektedir. 5393 sayılı Belediye Kanunu'nda yer alan “Acil Durum Planlaması” başlığına göre, *“belediyeler; yangın, sanayi kazaları, deprem ve diğer doğal afetlere karşı korunmak ve bu afetlerin etkilerini en aza indirmek amacıyla, beldenin özelliklerini göz önünde bulundurarak gerekli afet ve acil durum planlarını hazırlar ve bu plana uygun ekip ile donanımı temin eder. Acil durum*

planlarının hazırlanmasında, varsa il düzeyindeki diğer acil durum planlarıyla koordinasyon sağlanır. Ayrıca, ilgili bakanlıklar, kamu kurumları, meslek odaları, üniversiteler ve yerel yönetimlerle iş birliği yapılarak görüşler alınır. Bu planların uygulanabilmesi için halkın eğitimi konusunda gerekli önlemler alınır ve belirtilen idareler ile ortak eğitim programları düzenlenebilir. Belediyeler, kendi sınırları dışında meydana gelen yangınlar ve doğal afetler karşısında da bu bölgelere yardım ve destek sunma yetkisine sahiptir” (5393 Sayılı Belediye Kanunu, 2005, md. 53). Afetler ve acil durum yönetimi kapsamında, hizmetlerin sunulmasında iş birliğinin önemi vurgulanmaktadır. 678 sayılı Kanun Hükmünde Kararname (KHK) ile 5393 sayılı Belediye Kanunu’nun 75. Maddesine ek olarak, “afet, kitlesel göç ve terör saldırılarından etkilenen yerleşim yerlerinin belediyeleriyle, bu kanunun 45. Maddesinin ikinci fıkrası gereğince, belediye başkanı veya başkan vekili görevlendirilen belediyelerde, vali veya belediye başkanı, aksayan belediye hizmetlerinin başka bir belediye tarafından karşılanmasını talep edebilir. Yardım istenen belediye, meclis kararı olmaksızın, İçişleri Bakanı’nın izniyle bu talebi yerine getirebilir” (KHK No. 678, 2016, md. 11).

3.3.4. Köyler

Yerel yönetimlerin en alt birimi olan köylere, 1924 tarihli Köy Kanunu ile tüzel kişilik kazandırılmıştır. 7269 sayılı kanun çerçevesinde yerel yönetimlerin planlamalarında, il ve ilçeler için belirlenen acil yardım planları kapsamında, köyler de ilgili kurumlarla iş birliği yaparak görev alırlar. Köyler, afetlerde ilk yardım ve sağlık hizmetleri, kurtarma ve enkaz kaldırma, geçici barınma ve ön hasar tespiti, satın alma ve kiralama, dağıtım işleri ile tarım faaliyetleri gibi çeşitli alanlarda belirli görevler üstlenmektedir. Ancak afet yönetimi kapsamında bu görevlerin yerine getirilmesinde düzenli bir rolleri bulunmamaktadır. Yerel kuruluşlarla iş birliği yaparak, hem afet riski ve zararlarının azaltılması konusunda çalışmalar yürütebilirler, hem de afet gerçekleştiğinde etkin müdahalelerde bulunabilirler (Karaman, 2016: 23-24).

3.4. Dünya’da Afet Yönetimi

Her ülkenin afet yönetim yapısı, o ülkenin geçmişte karşılaştığı olaylardan edindiği tecrübeler doğrultusunda şekillenmiştir. Bu durum, her ülkenin bazı doğal afetlere karşı diğerlerinden daha fazla tedbir almasına yol açmıştır. Her ülke en fazla karşılaştığı afet türleriyle ilgili önlemler alarak bu alanda ilerleme kaydetmiştir. Ülkemizin sıkça karşılaştığı afet türleri göz önünde bulundurularak, bu afetlere karşı deneyimli bazı ülkelerin afet

yönetim sistemleri incelenmiştir ve bu analizlerden ülkemiz için çıkarımlar elde edilmiştir. Türkiye ile bir karşılaştırma yapılmıştır.

3.4.1. Türkiye ve ABD Afet Yönetim Sistemlerinin Karşılaştırılması

Amerika Birleşik Devletleri'nde (ABD) afetlere müdahale, yerel yönetimlerin kaynaklarının yetersiz olduğu hallerde Federal Acil Durum Yönetimi (FEMA) tarafından gerçekleştirilir. FEMA, afet ve acil durumların yönetimiyle ilgili bir kurum olup, 1 Nisan 1979'da Başkanlık kararıyla kurulmuştur. Amerika Birleşik Devletleri'nde afetlere müdahale için her zaman hazır bir sistem bulunmaktadır. Afet anlarında, ulusal ölçekte tüm devlet ve özel sektör kuruluşlarının iş birliği sağlanır. "Federal Müdahale Planı" sayesinde bu kurumların nasıl bir süreç izlediği net bir şekilde belirlenmiştir. ABD'de, acil durum yönetimi kapsamında zarar azaltma, hazırlık, müdahale, iyileştirme ve yeniden yapılanma gibi aşamaları içeren "Bütünleşik Acil Durum Yönetimi Sistemi" kullanılmaktadır. Ülkenin doğal bir afetten etkilendiği hallerde, ilk adım olarak yerel kaynakların kullanılmasına öncelik verilmelidir. Eğer bu kaynaklar yeterli gelmezse, Federal Hükümetten yardım talep edilmektedir. Ayrıca, yerel yönetimler bünyesinde acil durum ve afet müdahale ekipleri oluşturulmuştur (Çifçi, 2021: 16-17).

Tablo 3.1. Türkiye (AFAD) ve ABD (FEMA) Karşılaştırması

Özellik	Türkiye: Afet ve Acil Durum Başkanlığı (AFAD)	ABD: Federal Acil Durum Yönetim Kurumu (FEMA)
Kuruluş Yılı ve Hukuki Dayanak	2009 yılında, 5902 sayılı Kanun ile kurulmuştur.	1979 yılında, Ulusal Valiler Birliği'nin talebi üzerine kurulmuştur.
Ana Görevler	Afet ve acil durumlar konusunda ülke çapında koordinasyon sağlayan üst düzey bir kurumdur.	Afet ve acil durumlarda koordinasyon sağlamakla sorumlu bir kuruluştur.
Bağlı Olduğu Bakanlık	İçişleri Bakanlığı'na bağlıdır.	İç Güvenlik Bakanlığı'na bağlıdır.
Eğitim ve Tatbikatlar	Personel ve halk için eğitimler verilmektedir. Tatbikatlar düzenlenmektedir.	Acil Durum Yönetimi Enstitüsü aracılığıyla fiziki ve online eğitimler sunulmakta, tatbikatlar yapılmaktadır.
Yönetim Yaklaşımı	Bütünleşik afet yönetimi anlayışı benimsenmiştir.	Bütünleşik acil durum yönetimi yaklaşımıyla faaliyet gösterilmektedir.
Merkez ve Bölgesel Yapı	Merkez Ankara'da yer almakta, illerde müdürlükler bulunmaktadır.	Merkez Washington D.C.'de olup, 10 Bölge Ofisinden oluşmaktadır.
Koordinasyon Yetkisi	Bakanlıklar, sivil toplum kuruluşları ve diğer paydaşlarla iş birliği içinde çalışmaktadır.	Bakanlıklar ve gönüllü kuruluşlarla iş birliği yaparak çalışmalarını yürütmektedir.
Yerel ve Merkezi Yönetim	Merkezi yönetim ön planda olup, bilgi akışı sırasıyla; Cumhurbaşkanı, İçişleri Bakanı, AFAD, İl Valisi olarak sağlanır.	Yerel yönetimlere öncelik verilmektedir. Bilgi akışı; ABD Başkanı, İç Güvenlik Bakanı, FEMA, Eyalet Yönetimi, Yerel Yönetim şeklinde gerçekleşir.

(Kaynak: Gül, 2024: 1533)

Türkiye, afet koordinasyonunu merkezi bir yapıyla yöneterek, daha güçlü bir kontrol ve yönlendirme sağlamayı hedefliyor. ABD ise yerel yönetimlerin daha fazla söz sahibi olduğu bir model benimsiyor, böylece yerel düzeyde hızlı bir müdahale imkânı sağlıyor. Türkiye ve ABD’de afetlere hazırlık için eğitim ve tatbikatlara önem veriliyor. Türkiye AFAD aracılığıyla halkı ve personeli bilinçlendirerek afetlere hazırlığı artırmaya çalışırken, ABD FEMA üzerinden gönüllü organizasyonlarla iş birliği yaparak toplumsal dayanışma ve hazırlığı güçlendiriyor. Sonuç olarak, Türkiye’nin merkeziyetçi yapısı, afetlere hızlı müdahale sağlarken, ABD’nin yerel odaklı yaklaşımı daha esnek bir sistem oluşturuyor. Her iki ülkede kendi dinamikleri içinde etkili olmakla birlikte, yönetim anlayışındaki farklılıklar, afetlere müdahale süreçlerini farklı şekilde şekillendirmektedir.

3.4.2. Türkiye ve Rusya Afet Yönetim Sistemlerinin Karşılaştırılması

Rusya Federasyonu, 1994 yılında EMERCOM’u kurmuştur. Diğer bir adıyla Olağanüstü Hal Bakanlığı olarak da bilinir. EMERCOM, Rusya’daki afetlerle ilgili tüm konuların yönetimi ve sorumluluğunu üstlenmiştir. Kuruluşun sorumlulukları arasında; afetlere yönelik strateji ve politikalar oluşturmak, sivil savunma ile kurtarma faaliyetlerinde yer almak, ülkenin afet yönetim sisteminin güçlenmesine katkı sağlamak, afetlerin etkisini en aza indirmeye çalışmak, toplumda farkındalık oluşturmak ve uluslararası düzeyde iş birliği yapmak bulunmaktadır (Barutçu, 2015: 23). Rusya’da, kişi ve mal güvenliği anayasal bir güvenceye sahiptir. Yasalar aracılığıyla, federal, bölgesel ve yerel yönetimlerin görev ve sorumlulukları belirlenir.

Tablo 3.2. Türkiye (AFAD) ve Rusya (EMERCOM) Karşılaştırması

Özellik	Türkiye (AFAD)	Rusya (EMERCOM)
Kuruluş Yılı	2009, 5902 sayılı Kanun ile kuruldu.	1994, Bakanlık kararnamesi ile kuruldu.
Bağlı Olduğu Kurum	İçişleri Bakanlığı'na bağlıdır.	Rusya Hükümeti'ne (EMERCOM) bağlıdır.
Temel Görevler	Afet ve acil durumlarda koordinasyon sağlama, eğitimler ve tatbikatlar düzenleme.	Acil durumların yönetimi, halkın eğitimi ve uluslararası iş birliği.
Merkez	Ankara'da merkezi bulunmaktadır.	Moskova'da merkezi bulunmaktadır.
Yerel Birimler	İllerde AFAD müdürlükleri bulunmaktadır.	9 bölgesel merkez ve her bölgede sivil savunma ve arama-kurtarma birimleri bulunur.
İş Birliği	Bakanlıklar, sivil toplum kuruluşları ve diğer paydaşlarla iş birliği.	Savunma Bakanlığı ve İç Güvenlik Birlikleri de dahil olmak üzere çok sayıda yerel ve uluslararası paydaşla iş birliği.
İletişim ve Bilgi Akışı	Bilgi akışı sırasıyla; Cumhurbaşkanı, İçişleri Bakanı, AFAD, İl Valisi.	Bilgi akışı merkezi hükümetten yerel birimlere doğru, Bakanlık merkezine bağlı olarak sağlanır.
Eğitim ve Tatbikatlar	Personel ve halk için eğitimler ve tatbikatlar düzenlenir.	Halkın eğitimi ve arama-kurtarma tatbikatları yapılır.
Ekipman ve Kaynak	AFAD'ın afet yönetimi için gerekli donanımları vardır.	EMERCOM'un geniş bir ekipman ve malzeme stoğu bulunmaktadır (havacılık, kimyasal-nükleer koruma vb.).
Basın ve Yayın	Basın açıklamaları ve sosyal medya üzerinden duyurularla yapılır.	Afet bölgelerinde yayın basın servisi bulunur.
Acil Durum Birimleri	AFAD merkez, il müdürlükleri ve bölgesel birimler.	9 Bölgesel Merkez ve yerel afet müdahale birimleri.

AFAD, 2009 yılında İçişleri Bakanlığına bağlı olarak kuruldu ve yerel düzeyde illerdeki müdürlükler ile çalışmaktadır. EMERCOM ise 1994'te Rusya Hükümetine bağlı olarak kuruldu ve daha geniş bir yapıya sahiptir. 9 bölgesel merkez ve sivil savunma birimleriyle faaliyet göstermektedir. AFAD, daha çok yerel iş birlikleriyle hareket ederken, EMERCOM daha geniş bir paydaş ağına sahip, özellikle savunma bakanlıkları ve uluslararası iş birliği yapmaktadır. Eğitim ve tatbikatlar her iki kurumda da düzenleniyor ancak EMERCOM, daha fazla arama-kurtarma tatbikatları yapıyor. EMERCOM'un ekipman ve kaynakları daha geniş, özellikle havacılık ve kimyasal koruma gibi alanlarda daha fazla altyapıya sahiptir.

AFAD basın açıklamaları ve sosyal medya üzerinden kamuoyunu bilgilendirirken, EMERCOM afet bölgelerine doğrudan basın servisi sunuyor.

3.4.3. Türkiye ve İtalya Afet Yönetim Sistemlerinin Karşılaştırılması

1992 yılında, İtalya’da ülke genelindeki sivil koruma çalışmalarını tek bir çatı altında toplamak için İtalyan Ulusal Sivil Koruma Servisi kurulmuştur. Bu servisin temel amacı, doğal ve teknolojik felaketlerin yol açtığı zararları en düşük seviyeye çekerek, insan hayatını ve mal varlıklarını korumaktır. Sivil koruma alanında faaliyet gösteren bilimsel ve araştırma kurumları ile belediyeler, il ve bölgesel yönetimler ve ulusal düzeydeki tüm kamu kuruluşları, Ulusal Sivil Koruma Servisi’ni oluşturmaktadır. Bu servis, afetlerin önceden tahmin edilmesi, afetlere karşı önleyici çalışmalar yapılması ve afet sonrası destek sağlanması gibi temel görevleri yerine getirmektedir (Törenci, 2015: 39). İtalya’daki afet yönetim sisteminde, merkezi bir yapı oluşturulmuştur. Acil durum yönetimiyle ilgili görevler bölgelere, eyaletlere ve yerel birimlere de dağıtılmıştır. Bu merkezi yapı içerisinde, yerel birimlerin önemi artırılmış ve afet durumlarında tedbir alıp müdahale etme sürecinde yönetiminin aktif bir unsuru olmaları sağlanmıştır.

Tablo 3.3. Türkiye (AFAD) ve İtalya Karşılaştırması

Özellikler	Türkiye (AFAD)	İtalya
Kuruluş Yılı	2009, 5902 sayılı Kanun ile kuruldu.	1992, Ulusal Sivil Koruma Servisi kuruldu.
Bağlı Olduğu Bakanlık	İçişleri Bakanlığı’na bağlıdır.	İçişleri Bakanlığı’na bağlıdır.
Koordinasyon	AFAD, afet ve acil durumlarda koordinasyonu sağlar.	İtalya’da Sivil Koruma Dairesi afet yönetimini koordine eder.
Afet Yönetim Merkezleri	AFAD merkezi Ankara’da; illerde AFAD müdürlükleri bulunur.	Her bölge için Sivil Koruma Bölgesel Merkezleri ve yerel müdürlükler bulunur.
Eğitim ve Tatbikatlar	AFAD, personel ve halk için eğitimler ve tatbikatlar düzenler.	Sivil Koruma, yerel ve ulusal tatbikatlar düzenler, halkı bilgilendirir.
Uluslararası İş Birliği	AFAD, ulusal ve uluslararası yardımların koordinasyonunda yer alır.	İtalya, uluslararası afet yardım ağlarına katılır ve koordinasyonu sağlar.
Bilgi Akışı	Cumhurbaşkanı, İçişleri Bakanı, AFAD, İl Valisi sırasıyla bilgilendirilir.	Cumhurbaşkanı, İçişleri Bakanı, Sivil Koruma, Bölge ve Belediye başkanları bilgilendirilir

Tablo 3.3. (devam) Türkiye (AFAD) ve İtalya Karşılaştırması

Afet ve Sivil Koruma Kurumu	AFAD, ülke çapında sivil koruma faaliyetlerinin çerçevesini oluşturur.	Sivil Koruma Dairesi, ulusal, bölgesel ve yerel seviyelerde sivil koruma faaliyetlerini yönetir.
------------------------------------	--	--

Her iki kurum da İçişleri Bakanlığı'na bağlıdır. AFAD 2009'da kurulurken İtalya'nın Sivil Koruma Dairesi 1992'de faaliyete geçmiştir. İtalya, afet yönetiminde daha bölgesel bir yapı kullanarak her bölge için ayrı merkezler kurarken, Türkiye'de AFAD'ın merkezi Ankara'dadır ve illerde müdürlükler bulunur. Ayrıca, AFAD ve İtalya'daki Sivil Koruma Dairesi, eğitim ve tatbikatlar düzenler, İtalya halkı daha fazla bilgilendirme üzerine odaklanmaktadır. Uluslararası iş birliğinde ise İtalya, yardım ağlarına katılım ve koordinasyonu aktif şekilde sürdürürken, AFAD bu konuda daha çok koordinasyon sağlama görevini üstlenir.

4. GEREÇ ve YÖNTEM

4.1. Araştırmanın Yöntemi

Bu çalışmada, Türkiye’deki il bazında afet yönetimi süreçlerini incelemek amacıyla Yozgat ili örnek alınarak nitel bir analiz gerçekleştirilmiştir. Bu analizde Yozgat ilindeki afet yönetimi sisteminin yapılandırılmasını ve yerel yönetimlerin bu süreçteki rollerini değerlendirmek için aşağıda unsurları ve teknik detayları verilen nitel araştırma yöntemleri kullanılmıştır.

4.2. Araştırmanın Problemi

Afetler, toplumlarda büyük zararlara yol açabilen, doğadan ya da insan faaliyetlerinden kaynaklanan olaylardır. Türkiye, coğrafi yapısı ve iklimi nedeniyle farklı doğal afetlere karşı ciddi bir riskle karşı karşıyadır. Bu sebeple, afetlere karşı etkin bir şekilde hazırlık yapmak ve zamanında müdahale edebilmek, ülke genelindeki kamu yönetimi için hayati bir öncelik oluşturur. Afetlerin yönetimi yalnızca merkezi düzeyde değil, yerel düzeyde de güçlü bir yapının oluşturulmasını gerektirmektedir. Türkiye’deki afet yönetimi açısından, yerel düzeydeki yapının etkinliği hala yeterince araştırılmamış bir alan olarak dikkat çekmektedir.

Yozgat, İç Anadolu Bölgesi’nde bulunan ve farklı doğal afetlere karşı duyarlı bir konumda olan bir ildir. Yozgat ilinde afet yönetimi, merkezi hükümetin belirlediği yönergeler ışığında, yerel paydaşların katkılarıyla şekillendirilmektedir. Bu örgütlenme sürecinin etkinliği ve yerel yönetimler, sivil toplum kuruluşları ve diğer ilgili tarafların bu süreçteki rollerinin ne kadar verimli olduğuna dair daha fazla bilgiye ihtiyaç duyulmaktadır.

Bu araştırma da Yozgat ilindeki afet yönetimi sisteminin mevcut durumunu değerlendirerek, yerel düzeydeki yapının verimliliğini ve karşılaşılan zorlukları incelenmiştir. Bu sayede, Yozgat ilinde afetlere yönelik hazırlık ve müdahale süreçlerinin güçlendirilmesi için hangi alanlarda geliştirmeler yapılabileceği netleşmiştir. Merkezi yönetim ile yerel yönetimler arasındaki iş birliği ve koordinasyonun iyileştirilmesi için çeşitli önerilerin geliştirilmesi amaçlanmıştır.

4.3. Araştırmanın Amacı ve Önemi

Bu tez, Türkiye’de illerdeki afet yönetim yapılarını incelemeyi ve bu yapıların etkinliğini değerlendirmeyi amaçlamaktadır. Yozgat ilinde yapılan bu çalışma, il genelindeki afet yönetimi süreçlerinin işleyişini, halihazırda uygulanan yönetim stratejilerinin özelliklerini ve bu stratejilerin ortaya koyduğu sonuçları kapsamlı bir biçimde incelemeyi

amaçlamaktadır. Yozgat'ın özgün koşulları, afet yönetimi yapısı ve yerel uygulama yöntemleri detaylı bir biçimde değerlendirilmiştir. Bu araştırmanın amacı, Yozgat ilindeki afet yönetimi yapısının güçlü ve zayıf yönlerini incelemek, bu yapının verimliliğini değerlendirmek ve il genelindeki afet yönetimi uygulamalarını geliştirmeye yönelik öneriler sunmaktır. Ayrıca, il seviyesindeki afet yönetimiyle ilgili temel teorik bilgiler, yerel yönetimlerin uygulama stratejileri, afet yönetiminde yer alan paydaşlar ve bu paydaşların iş birliği süreçleri de detaylı bir şekilde incelenmiştir. Var olan eksiklikler ve problemler analiz edildikten sonra, bu sorunları çözmek için uygun stratejiler geliştirilmiştir. Amacım, yerel yönetimler ve toplumsal aktörlerin afet yönetimindeki rollerini belirleyen bir çerçeve oluşturmak ve bu sayede il seviyesindeki uygulamaların ulusal yönetim stratejilerine katkı sağlamasına olanak tanımaktır.

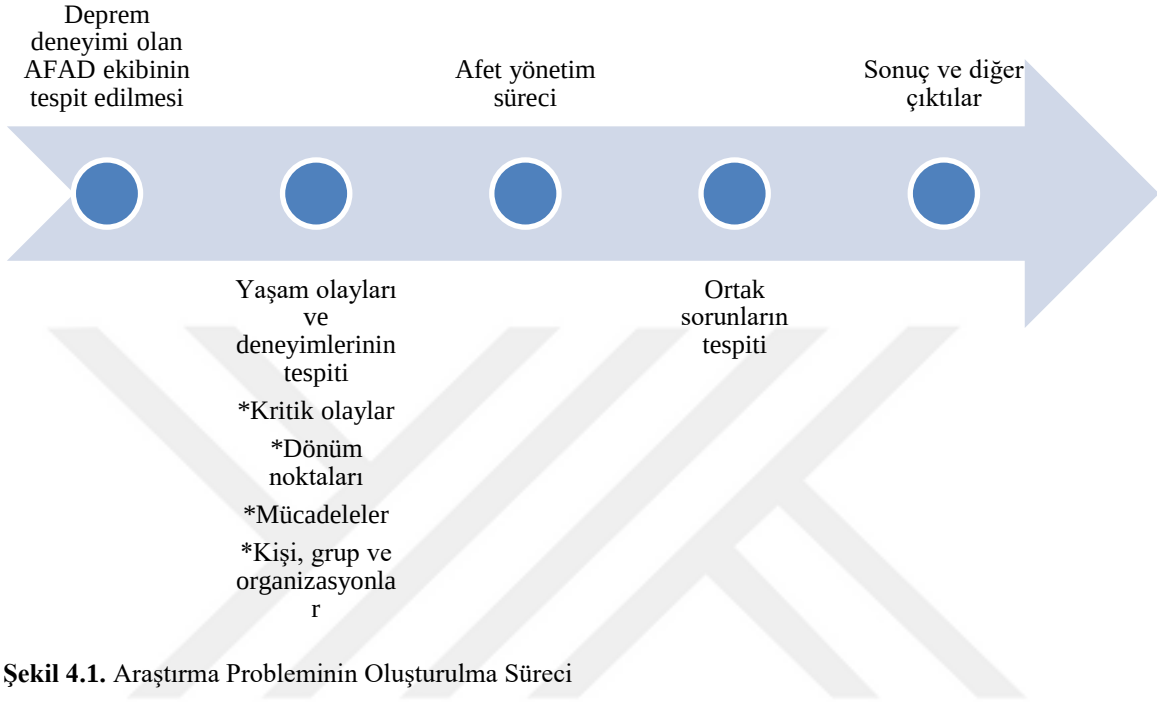
4.4. Araştırmanın Sorusu ve Sistematiği

Bu araştırmanın amacı, Yozgat ilinde afet yönetimi sürecinin etkinliğini analiz etmek ve yerel afet yönetim yapılarını mevcut durumu çerçevesinde incelemektir. Araştırmanın ana sorusu şu şekildedir: “Yozgat ilinde afet yönetimi süreci nasıl örgütlenmiştir ve bu örgütlenme, afetlere müdahalede ne derece etkilidir?”

Araştırma, Yozgat il sınırları içinde ve ilgili kurumlar arasında afet yönetimi sürecinde karşılaşılan güçlükleri, etkili uygulamaları ve iyileştirilmesi gereken noktaları ele almayı amaçlamaktadır. Bu bağlamda, araştırmanın yanıtlamaya çalıştığı alt sorular şu şekilde belirlenmiştir:

- Afet yönetimi sürecinde, Yozgat ilinde yerel yönetim ve diğer paydaşlar hangi aşamalarda aktif rol oynamaktadır?
- Yozgat ilindeki afet yönetimi süreçlerinde iş birliği yapan kurumlar kimlerdir ve bu iş birliği nasıl yürütülmektedir?
- Yozgat ilinde afet yönetimi örgütlenmesinde karşılaşılan temel zorluklar nelerdir?
- Afet anında, Yozgat ilinde kurumlar arası koordinasyon nasıl sağlanmaktadır?
- Afet sonrası dönemde, yerel halk ve kurumlar arasındaki iş birliği süreçleri nasıl işlemektedir?
- Afetlere hazırlık ve planlama süreçlerinde dikkat edilmesi gereken temel unsurlar nelerdir?

Bu araştırmada ana ve alt araştırma sorularına uygun olarak aşağıda şekil 4.1.’de sunulan araştırma sistematiğı takip edilmiştir.

şekil 4.1. Araştırma Probleminin Oluşturulma Sşreci

4.5. Araştırmanın Deseni

Bu çalışma, literatşrde “şrnek olay”, “vaka incelemesi”, “olay incelemesi” ve “vaka çalışması” gibi çeşitli adlarla anılan, nitel bir araştırma yşntemi olan ‘durum çalışması’ desenine dayanarak hazırlanmıştır. Durum analizi veya şrnek olay, karmaşık ya da şzel şartlar altında gerçekteşen bir olayın, o olayın şzelliklerine ve bağılamına uygun biçimde derinlemesine incelenmesidir. Bu araştırma yşntemi, çeşitli olayları, durumları, bireyleri, grupları ve karşılaşılan sorunları inceleme imkânı sunar (Sşnmez & Alacapınar, 2013: 82). Yin (2014), durum çalışmasını hem nitel hem de nicel yaklaşımları bir arada kullanarak, olayları ve durumları ayrıntılı bir şekilde incelemeyi mşmkşn kılan ve araştırmacının bu sşreçlerde herhangi bir mşdahalede bulunmadığı bir araştırma yşntemi olarak tanımlar. Creswell (2007), durum çalışmasını, belirli bir zaman diliminde gerçekteşen bir olay ya da olayların, çeşitli veri toplama yşntemleriyle gşzlem, mşlakat, belge incelemesi, anket ve raporlar gibi detaylı bir şekilde incelenmesi olarak tanımlamaktadır. Bu yşntemde, bir olay veya durum, sistemli bir biçimde toplanan verilerle incelenir ve bu veriler şzerinden yapılan analizle olayın ya da durumun nasıl gerçekteştiğı anlaşılır. Bu bağılamda, araştırma sşreci

boyunca; ne, nasıl ve neden soruları üzerinde yoğunlaşılır ve bu sorulara uygun yanıtlar aranır (Subaşı & Okumuş, 2017: 420). Fidel'in (1984) tanımına göre, durum çalışması, araştırmacının olaylara müdahalede bulunmadığı, belirli amaçlar doğrultusunda gerçekleştirilen ve odaklandığı alanı sınırlı bir çerçevede ele alan bir araştırma yöntemidir.

4.6. Araştırmanın Veri Toplama Tekniği

Bu çalışmada, katılımcılardan detaylı bilgi elde etmek amacıyla görüşme yöntemi uygulanmıştır. Görüşmeler, nitel araştırma yöntemlerinden biri olan yarı yapılandırılmış görüşme tekniğiyle yapılmıştır. Görüşme tekniği, bir hedef doğrultusunda bilgi edinmek amacıyla iki ya da daha fazla kişi arasında düzenli bir şekilde yapılan, yapılandırılmış bir iletişim süreci olarak tanımlanabilir (Coşkun, Altunışık & Yıldırım, 2007). Bu yaklaşım, olaylar, olgular, durumlar veya sorunlar hakkında kapsamlı bilgi edinmeye olanak tanır. Görüşme türleri arasında; yapılandırılmış, yarı yapılandırılmış, yapılandırılmamış ve odak grup görüşmeleri yer almakta olup, her biri farklı veri toplama amaçlarına hizmet etmektedir (Sönmez & Alacapınar, 2013: 108). Yarı yapılandırılmış görüşme, araştırmacıların belirli konulara odaklanarak, aynı zamanda sürecin esnek olmasını sağlayarak derinlemesine bilgi edinmelerine imkân tanır. Bu yöntem, görüşme sırasında soruların gerektiğinde değiştirilmesine olanak vererek, esnek bir veri toplama süreci sunar (Dömbekci & Erişen, 2022: 145).

Bu çalışmada, Yozgat İl Afet ve Acil Durum Müdürlüğü (AFAD) çalışanlarından 8 farklı yetkili ile yarı yapılandırılmış görüşmeler yapılmıştır. Bu kişiler, çalışmanın amacına ulaşmak için en güvenilir bilgi sağlayıcıları olarak belirlenmiştir. Görüşmeler sırasında, araştırmacı tarafından önceden hazırlanan 20 soru katılımcılara sorulmuş ve katılımcıların onayı alınarak yanıtlar ses kaydına alınmış, ardından bu yanıtlar yazılı hale getirilmiştir.

Veriler, MAXQDA 2024 yazılımına aktarılmış ve bu yazılım aracılığıyla derinlemesine bir analiz süreci yürütülmüştür. Elde edilen analiz sonuçlarına göre, temalar ve alt kategoriler oluşturulmuş, veriler ise sınıflandırılmıştır. Görüşmelerdeki veriler, sorulara verilen en anlamlı yanıtlarla desteklenmiş ve bu yanıtlar bulgular kısmında alıntı olarak kullanılmıştır.

4.7. Verilerin Toplanması ve Analizi

Veri analizi MAXQDA 2024 yazılımı ile yapılmıştır. Bu analiz aşaması, tezin temel hedeflerine ulaşılmasını ve verilerin detaylı bir şekilde incelenmesini sağlamak amacıyla MAXQDA 2024 yazılımından yararlanılmıştır. Afet yönetimi ile ilgili yapılacak

görüşmelerde toplanacak verilerin analiz edilmesi ve nitel verilerin derinlemesine incelenmesi için MAXQDA yazılımı tercih edilmiştir. MAXQDA, nitel veri analizi için özel olarak geliştirilmiş kapsamlı bir yazılımdır ve tezin ihtiyaçlarını karşılayacak ideal bir araç sağlar. Bu yazılım, nitel veri analizi aşamasında çeşitli veri türlerini (metin, ses, görsel, video) içeri aktarabilme, kodlama yapabilme, kategorize etme, temalar ve ilişkiler oluşturma gibi birçok önemli işlemi destekler. Araştırmacılar, görüşmelerden elde edilen metinleri detaylı bir şekilde inceleyerek veriye dayalı sonuçlar çıkarabilir ve kapsamlı raporlar oluşturabilirler (Aksu, 2019; Karakoç & Aksu, 2021; Tuzcuoğlu vd., 2022). Tezde yarı yapılandırılmış görüşmelerin nitel analizinde MAXQDA yazılımının tercih edilmesinin başlıca nedenleri arasında farklı veri türlerini işleyebilme kapasitesi, kodlama ve kategori oluşturma süreçlerinde sağladığı esneklik ile kolay kullanım özellikleri bulunmaktadır. Bu yazılım metin, ses ve video gibi çeşitli veri türlerini içeri aktarma ve analiz etme yeteneği sunmaktadır. Verilerin kodlanması, kategorize etme, temaların belirlenmesi ve ilişkilerin görselleştirilmesi gibi işlemler yapılabilir. Araştırmacılara, veri analizi aşamasında esneklik ve kolay kullanım imkânı tanımaktadır (Aksu & Karakoç, 2020; Aksu, 2023). Programın nitel analiz açısından önemi, araştırmacılara karmaşık veri setlerini düzenleme, analiz etme ve yorumlama süreçlerinde önemli bir destek sağlamasıdır.

MAXQDA yazılımı, tezin veri odaklı yapısına uygun olarak görüşmelerden elde edilen derinlemesine bilgilerin etkili bir şekilde işlenmesini sağlayarak araştırmacıların kapsamlı analizler yapmalarına ve sonuçları daha kolay bir şekilde raporlamalarına olanak tanımaktadır. MAXQDA yazılımı kullanılarak gerçekleştirilecek veri analizi süreci dört aşamada planlanmıştır. Bu aşamalar aşağıda sıralanmıştır:

- 1. Adım Kodlama ve Kategorizasyon:** Veriler, yarı yapılandırılmış mülakatlar, belge analizleri ve çeşitli diğer kaynaklardan temin edilip düzenlenmiştir. Bu aşamada, veri setlerinin analizi için uygun bir hale getirilmesi ve veri girişlerinin dikkatlice yapılması sağlanmıştır. Toplanan veriler, analiz sürecinde kodlanarak belirli gruplara ayrılmıştır. MAXQDA yazılımı, verilerin kodlanması ve kategorilere ayrılmasına olanak tanıyarak, ana temaların tespit edilmesinde önemli bir rol oynamaktadır.
- 2. Adım Tematik Analiz:** Veriler, tez soruları ve ana temalar doğrultusunda kodlanıp kategorilere ayrılmıştır. MAXQDA yazılımı, veri setlerinin kodlanmasını ve anlamlı kategorilere ayrılmasını kolaylaştırarak, belirli temaların belirginleşmesine yardımcı olmaktadır. Veri setleri, tematik analiz yöntemleri ile detaylı bir şekilde incelenmiştir.

Bu analiz süreci, görüşmelerden elde edilen verilerde belirginleşen temaların ve önemli desenlerin tanımlanmasına odaklanmaktadır.

- 3. Adım Metin ve İçerik Analizi:** Kodlanmış veriler, tematik analiz yöntemleri aracılığıyla detaylı bir şekilde incelenmiştir. Bu aşama, veri setlerindeki ana temaların ve önemli kalıpların tespit edilmesini kapsamaktadır. Metin ve içerik analizi, belirli kelimelerin, ifadeler ya da anlamlı grupların ortaya çıkarılmasına odaklanmaktadır. MAXQDA yazılımı, metin ve içerik analizi için gerekli araçları sağlayarak, belirli kelimelerin, ifadelerin ve anlamlı öbeklerin tespit edilmesine ve bu verilerin derinlemesine analiz edilmesine olanak tanımaktadır.
- 4. Adım Veri Görselleştirme ve Analiz Raporu:** Verilerin incelenmesiyle elde edilen bulgular, grafikler, tablolar ve diğer görsel araçlar aracılığıyla görselleştirilmiş ve analiz raporları oluşturulmuştur. Bu aşama, tez sonuçlarının daha açık ve etkili bir biçimde sunulmasını hedeflemektedir.

MAXQDA yazılımı, tezin geniş veri setlerini düzenleyip yönetme, görüşmelerden elde edilen metin, ses veya video verilerini kolayca içe aktarma, verileri kodlama, kategorilere ayırma ve analiz etme konusunda önemli avantajlar sunmaktadır.

Yazılım, araştırma temalarını görselleştirmeyi bunlar arasındaki bağlantıları ortaya koymayı ve veri setlerini daha düzenli ve anlaşılır hale getirmeyi kolaylaştırmaktadır. Çeşitli analiz araçları sunarak araştırmacıların verileri derinlemesine incelemesine olanak tanımaktadır. Bu da detaylı ve kaliteli sonuçlara ulaşmalarına katkı sağlar. Yazılım, elde edilen verileri etkili bir şekilde sunmayı destekleyen çeşitli raporlama araçları sağlayarak grafikler, tablolar ve sunumlar aracılığıyla sonuçların görsel olarak anlatılmasına ve paylaşılmasına katkıda bulunmaktadır. Bu tür görsel destekler, MAXQDA gibi nitel veri analizi yazılımlarının araştırma tezlerine sunduğu faydaları artırarak, veri analiz süreçlerini daha verimli ve etkili hale getirmeye yardımcı olur. Böylece, araştırmacılara daha kapsamlı ve derinlemesine sonuçlar elde etme imkânı sunmaktadır.

4.8. Araştırmada Geçerlilik ve Güvenirlik

Geçerlilik ve güvenirlik, araştırmalarda sıklıkla başvuru alan iki önemli ölçüttür. Özellikle nicel araştırma yöntemlerinde bu ölçütler bilimsel geçerliliği belirleyen temel unsurlar arasında yer alır. Nitel araştırmalara yönelik en yaygın eleştirilerden biri, nicel araştırmalarda olduğu gibi belirli yöntemler ve testlerin güvenirlik açısından mevcut olmamasıdır. Ancak nitel araştırmalarda geçerlik ve güvenirlik açısından çeşitli

önlemler alınmaktadır. Nitel araştırmalarda geçerlik, araştırmanın inceleme konusunu tarafsız bir şekilde gözlemlemesi olarak tanımlanabilir. Bu tür araştırmalarda, içsel ve dışsal geçerlik kavramları önemli bir rol oynamaktadır. İçsel geçerlik, bazen inandırıcılık olarak da ifade edilebilir. Bu kavramda, araştırmanın veri toplama aşamasından, verilerin analizine ve yorumlanmasına kadar olan süreçte şeffaflık göstermesi ve tutarlı bir yaklaşım sergilemesi beklenir. Bunun yanı sıra, elde edilen verilerin gerçek durumu ne kadar doğru yansıttığı da geçerlik açısından büyük bir önem taşır. Araştırmanın, görüşme sırasında katılımcıya belirli zamanlarda “Bunu mu anlatmak istiyorsunuz?” şeklinde bir soru sorarak teyit alması, araştırmanın doğruluğunu ve güvenilirliğini artırabilir (Yıldırım & Şimşek, 2018: 269-272). Nitel araştırmaların doğasına uygun olarak iç güvenilirlik yerine tutarlılık, dış güvenilirlik yerine ise teyit edilebilirlik terimleri tercih edilebilir. Araştırıcı, görüşme sonrasında katılımcıya edindiğı bilgileri kısa bir şekilde sunabilir ve katılımcıya, araştırmanın sunduğı verilerin doğru olup olmadığını sorabilir. İnandırıcılık ve doğruluğun teyit edilebilirliği açısından uygun bir yöntem, araştırmanın katılımcıya araştırma raporunu göndermesi olabilir.

Bu durumda, katılımcılardan raporda kendi algılarının doğru bir şekilde yer alıp almadığı sorgulanabilir. Bir diğeri seçenek olarak, araştırıcı katılımcılarla bireysel ya da grup toplantıları düzenleyerek doğrulama yapabilir (Yıldırım & Şimşek, 2018: 280-281). Bu çalışmada, görüşme süreci sırasında sorular sorarak doğrulamalar yaptık ve bireysel görüşmeler gerçekleştirdik. Doğrulayıcı soruların yönlendirilmesi ve bireysel toplantıların yapılmasının sonuçların geçerliliğini artırdığını düşünüyüz.

Veri kaynaklarının şeffaf bir şekilde sunulması ve elde edilen verilerin analizinde danışman öğretim üyesinin katkısının sağlanması, araştırmanın iç ve dış güvenilirliğini artırdığı düşüncesindeyiz.

4.9. Araştırmanın Sınırlılıkları

Bu araştırma, Türkiye’nin Yozgat ilindeki afet yönetimi sistemine yönelik bir değerlendirme yapmaktadır. Bu çalışma, Yozgat İl Afet ve Acil Durum Müdürlüğü (AFAD) kadrosunda yer alan 8 personelle gerçekleştirilen yarı yapılandırılmış görüşmelerle sınırlıdır. Katılımcılar, Yozgat ilindeki afet yönetimi faaliyetlerine doğrudan katılım sağlamış ve en az 5 yıl deneyimi bulunan bireylerden seçilmiştir. Bu seçim, katılımcıların farklı ve derinlemesine deneyimlerini yansıtmayı hedeflemektedir. Araştırma kapsamında, Yozgat ilinde uzun süredir çalışan afet yönetimi uzmanları, yerel idareciler ve ilgili kamu

kuruluşlarının temsilcileri arasından bir grup seçilmiş ve bu kişilerle ayrıntılı görüşmeler yapılmıştır.

Görüşmelerde yarı yapılandırılmış sorular kullanılmış ve elde edilen kayıtlar, yalnızca katılımcıların deneyimlerine ve ifadelerine dayandırılmıştır. Bu araştırma, Yozgat ilindeki afet yönetimi organizasyonuna ilişkin belirli bir durumu inceleyen nitel bir çalışma olarak tasarlanmıştır. Ancak, elde edilen sonuçların tüm Türkiye'yi temsil edecek şekilde genellenmesi mümkün değildir. Ayrıca, araştırmanın bulguları yalnızca çalışmanın gerçekleştirildiği dönemdeki koşullara ve katılımcıların bakış açılarına dayanıyor.

4.10. Araştırmanın Katılımcıları

Bu çalışma, afet yönetimi, örgütlenme süreçleri ve Yozgat ilindeki afet yönetimi üzerine odaklanmaktadır. Nitel araştırmalarda örneklem belirlerken, katılımcıların deneyim ve uzmanlıklarının yanı sıra, ilişki içinde oldukları kurum ve kuruluşlarla olan bağları da dikkate alınmıştır.

Örneklem belirlenirken, katılımcıların konuya olan bağlılıkları, deneyimleri ve çeşitliliği daha ön planda tutulmuş, yalnızca sayısal bir hedef belirlemek yerine bu faktörler dikkate alınmıştır. Örneklem, afet yönetimi konusundaki uzmanlık ve deneyime göre seçilmiştir. Görüşmeler, katılımcıların deneyimlerini, bakış açılarını ve önerilerini doğru ve benzersiz bir şekilde yansıtmayı amaçlamaktadır.

4.11. Verilerin Toplanma Süreleri

Araştırmacı, 2 Ekim 2024 tarihinde pilot görüşme ile sahaya çıkmıştır. Verilerin elde edilmesi yaklaşık 2 ay kadar zaman almıştır. Tablo 4.1.'e göre son görüşme tarihi ise, 5 Kasım 2024'dür. En fazla görüşme süresi 22 dakika 25 saniyedir. En kısa görüşme süresi ise 9 dakika 12 saniyedir.

Tablo 4.1. Veri Toplama Süresine Ait Bilgiler

Katılımcılar	Tarih	Görüşme süresi
K1	2 Ekim 2024	9:12
K2	2 Ekim 2024	14.29
K3	2 Ekim 2024	22.14
K4	2 Ekim 2024	20.41
K5	5 Kasım 2024	22.25

Tablo 4.2. (devam) Veri Toplama Süresine Ait Bilgiler

K6	5 Kasım 2024	19.43
K7	5 Kasım 2024	13.43
K8	5 Kasım 2024	14.19

5. BULGULAR

Amacı Türkiye’deki il bazında afet yönetimi yapılarını ve bu yapıların etkinliğini anlamak ve değerlendirmek olan bu araştırmada katılımcılara yöneltilen soruların araştırma amacına uygun olmasına dikkat edilmiş ve analiz esnasında da amaca uygun temalar belirlenmiştir. Bu 4 tema şunlardır; Afet Öncesi, Afete Müdahale, Afet Yönetim Süreci ve Afet Sonrasıdır.

Afet Öncesi teması altında 4 kategori vardır. Bu kategoriler ise Yerel Halkın Afet Süreçlerine Dahil Edilmesi, Personellerin Eğitimi, Afet Öncesi Yapılan Hazırlık Aşamaları ve Afet ile İlgili Dersler şeklindedir. Afete Müdahale teması altında 3 kategori vardır. Bu kategoriler Afet Durumunda Ekiplerin Hareketi, Kurtarma Faaliyetleri Sırasında Yaşanan Zorluklar ve Afet Anında Yararlanılan Araç Gereçler şeklindedir. Afet Yönetim Süreci teması altında 12 kategori vardır. Bu kategoriler ise İş Birliğindeki Kurumlar, Afet Yönetim Sürecinde Gelecekteki Projeler, Afet Sürecinde Yer Alınan Aşamalar, Afet Yönetimi Örgütlenmesinde Karşılaşılan Zorluklar, Afet Yönetiminde Kullanılan Teknolojiler, Afet Yönetiminin Geliştirilmesi Gereken Yerleri, Afet Yönetiminde Teknoloji ve Yenilikleri Rolü, İlçe Düzeyinde Afet Yönetiminin Kontrol Edilmesi, Kurumlar Arası Koordinasyonu Sağlama Araçları, AFAD Afet Yönetim Süreci, Afet Yönetiminde Kullanılan Teknolojinin Faydaları ve Afet Yönetim Sürecinde Bütçe Durumu şeklindedir.

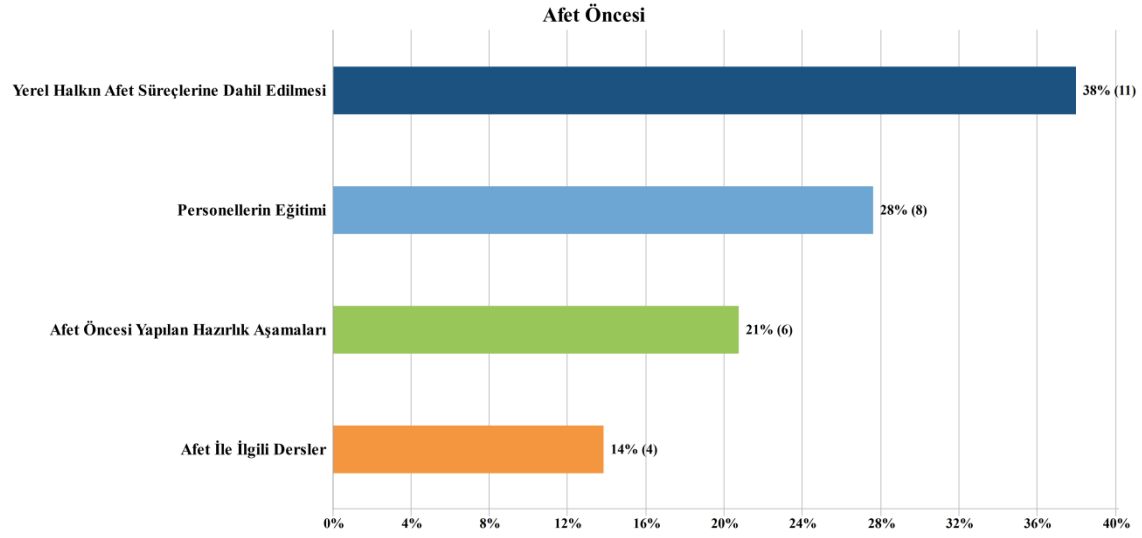
Afet Sonrası teması altında 2 kategori vardır. Bu kategoriler ise Afet Sonrası İş Birliği Yapılan Kurumlar ve Afet sonrası Yapılanlar şeklindedir. Sonuç olarak araştırmada 4 tema ve 21 kategoriden oluşturulmuştur. ¹

Tema 1: Afet Öncesi

Araştırmanın bu kısmında katılımcıların Afet Öncesi üzerine değerlendirmelerine yer verilmiştir. Bu tema altında katılımcılara yöneltilen Yerel halkın afet yönetimi süreçlerine dahil edilmesi nasıl sağlanıyor? Toplum bilinçlendirme faaliyetleri nelerdir? Afet yönetimi ile ilgili personellerin eğitimi nasıl sağlanıyor? Eğitimler ne sıklıkla yapılıyor ve içerikleri nelerdir? Afet öncesi hazırlık ve planlama süreçlerinde nelere dikkat ediliyor? ve Son yıllarda yaşanan afetlerde öğrendiğiniz dersler ve uygulamaya koyduğunuz iyileştirmeler

¹ Yozgat ilinde afet planları ne kadar güncel ve bu planlara nasıl erişiliyor? Sorusu ile ilgili yapılan görüşmelerde ve verilen cevaplarda bir sonuca ulaşılmamıştır. Aynı şekilde, Toplumdan gelen geri bildirimleri nasıl değerlendiriyorsunuz ve bu geri bildirimler afet yönetimi sürecine nasıl yansıtılıyor? Sorusuna dair verilen cevaplarda da bir sonuca ulaşılmamıştır. Bu nedenle, analiz edilen veriler ışığında bu iki soruya dair bir analiz veya değerlendirme yapmak mümkün olmamıştır.

nelerdir? Soruları neticesinde katılımcıların vermiş olduğu cevaplara uygun dört kategori oluşturulmuştur.

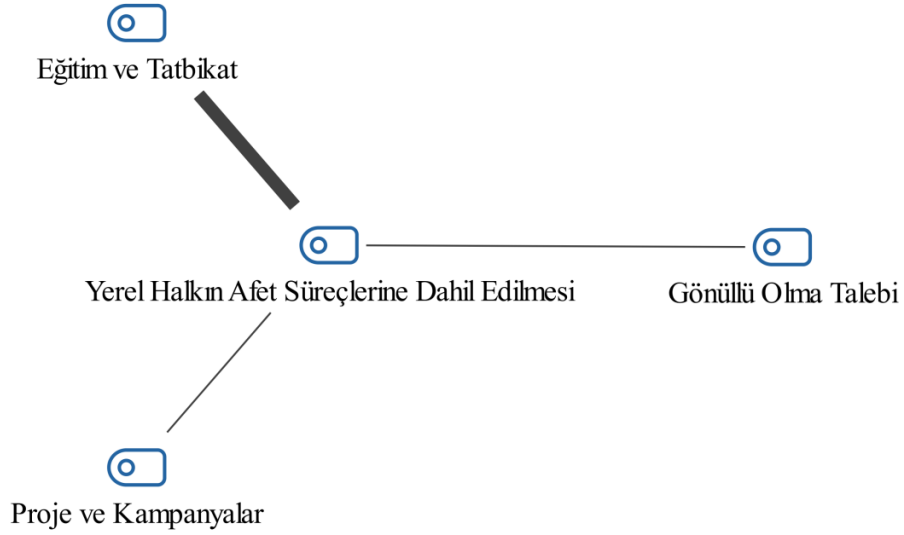

Grafik 5.1. Afet Öncesine İlişkin Alt Kodların İstatistiği

Araştırmadan elde edilen bulgulara göre Afet Öncesi Temasında en çok yerel halkın afet süreçlerine dahil edilmesi kategorisi vurgulanmıştır. Bu kategorinin ardından sırasıyla personellerin eğitimi, afet öncesi yapılan hazırlık aşamaları ve afet ile ilgili dersler kategorileri yer almaktadır.

Kategori-1: Yerel Halkın Afet Süreçlerine Dahil Edilmesi

Katılımcılara yöneltilen Yerel halkın afet süreçlerine dahil edilmesi nasıl sağlanıyor? Toplum bilinçlendirme faaliyetleri nelerdir? Sorusu üzerine katılımcılardan alınan cevaplar sonucunda Yerel Halkın Afet Süreçlerine Dahil Edilmesi kategorisi oluşturulmuştur. Buna göre; *Eğitim ve Tatbikat*, *Gönüllü Olma Talebi* ve *Proje ve Kampanyalar* kodlarından oluştuğu görülmektedir. Bu kategoriye ilişkin kod alt kod bölümler modeli Şekil 5.1.'de sunulmaktadır.

Şekil 5.1. Yerel Halkın Afet Süreçlerine Dahil Edilmesine İlişkin Kod Alt Kod Bölümler Modeli

Yerel halkın afet süreçlerine dahil edilmesi kategorisinde en sık tekrar eden kod eğitim ve tatbikat kodudur. Bu durum, yerel halkı afet süreçlerine en iyi şekilde hazırlama amacından kaynaklı olabilir. Bu koda ilişkin katılımcı görüşlerine aşağıda yer verilmiştir:

K1: “Yerel halk, AFAD destek gönüllüsü olma talebinde bulunabilir. Başvurular internet üzerinden alınır ve onaylananlar, AFAD’ın düzenlediği eğitimlere katılır. Eğitimlerin ardından, gönüllüler resmi olarak AFAD gönüllüsü ünvanı kazanır ve ihtiyaç halinde görevlendirilebilir.”

K2: “Afet yönetimi kapsamında toplum bilinçlendirme faaliyetleri, afet farkındalığı eğitimleriyle yapılmaktadır. Bu eğitimler, öncelikle kurum personeline yönelik düzenlenir ve ayrıca kreş, anasınıfı, lise ve üniversite öğrencilerine de verilmektedir. Ayrıca, tatbikatlar ile teorik bilgiler pratikte pekiştirilmektedir.”

K3: “Projemiz, Yozgat’taki köy okulları dahil tüm öğrencilere afet farkındalık eğitimi sağlamaktadır. Geçen yıl ilçelerdeki okullarda afet yönetimi konusunda bilinçlendirme çalışmaları yapıldı. Ayrıca, eğitim talepleri doğrultusunda arama kurtarma ve çadır kurma gibi uygulamalı eğitimler verildi. Bu çalışmalar, yerel toplulukların afetlere hazırlığını ve müdahale yeteneklerini artırmaktadır. Projemizin devamı, uzun vadeli etkiler yaratacaktır.”

K4: “2012’de başlatılan “Afete Hazır Türkiye” kampanyası, AFAD’ın 2013 vizyonunun bir sonucudur. Kampanya, dört ana başlıkta yapılandırılmıştır: Afete Hazır Okul, Afete Hazır Aile, Afete Hazır İş Yeri ve Afete Hazır Gençler. Yozgat ilinde, tüm okullarda afet farkındalık eğitimleri verilirken, orman köylerine yangın eğitimi, çeşitli kurumlara ise kapsamlı afet

eğitimleri düzenlenmektedir. Bu çalışmalar, toplumun afetlere karşı dayanıklılığını artırmayı hedeflemektedir.”

K5: *“Afet, toplumun normal yaşam faaliyetlerini engelleyen veya kesintiye uğratan doğal, teknolojik ya da insan kaynaklı olaylardır. Bu olaylar toplumsal yapıyı fiziksel, ekonomik ve sosyal açıdan önemli kayıplara uğratar. Toplumun afetlere karşı daha duyarlı ve hazırlıklı olabilmesi için afet farkındalık eğitimlerinin yaygınlaştırılması gerekmektedir. Bu eğitimler, her yaşta bireye verilmelidir. Afet ve acil durum tatbikatları da önemlidir; örneğin, Yozgat Çekerek Hızlı Tren Hattı’ndaki tatbikat, katılımcıların afet durumunda nasıl hareket etmeleri gerektiğini öğretmiştir. Eğitimler ve tatbikatlar, bireylerin afetlere karşı bilinçlenmesini ve hazırlıklı olmasını sağlar.”*

K6: *“İl düzeyinde afet farkındalığı oluşturmak amacıyla yangın ve afet eğitimleri düzenlenmektedir. Kamu kurumları talep ettiğinde bu eğitimlere katılım sağlanırken, talep olmasa da farkındalık yaratmak için kendi inisiyatifimizle eğitimler düzenlenmektedir. Ayrıca, deprem gibi büyük afetler için arama kurtarma projeleri geliştirilmekte ve STK’lar ile kamu kurumlarından eğitimli ekipler talep edilmektedir. Bu ekipler, afet öncesinde aldıkları eğitimlerle kapasite artırarak büyük ölçekli afetlerde etkin müdahale sağlanmasına katkıda bulunmaktadır.”*

K8: *“Bu yıl, afet bilincini yaymak amacıyla birçok kuruma, okula ve sivil toplum kuruluşlarına eğitim programları düzenledik. Eğitimler, afet bilinci oluşturma ve hazırlık konularına odaklandı. Katılımcılara afet öncesi, sonrası ve sonrasında dair bilgiler verildi ve tahliye tatbikatları yapıldı. Bu tatbikatlar, afet anında doğru hareket etme becerilerini geliştirmeyi amaçladı. Özellikle ilköğretim, ortaokul ve lise öğrencileri hedef alındı, bu çalışmanın toplumda geniş bir etki yaratması bekleniyor. Faaliyetler, afet bilinci eğitimi ve tatbikatlarla doğru hareket tarzlarını öğretmeye yönelikti.”*

Katılımcılardan elde edilen ifadelerle göre yerel halkın afet yönetimine katılmadan önce AFAD tarafından eğitim aldığı görülmektedir. Bu eğitimlerin amacı, toplumu afete hazırlamanın yanında afetlere daha bilinçli hale getirmek olduğu anlaşılmaktadır.

Bu kodun ardından gönüllü olma talebi ve proje ve kampanyalar kodları gelmektedir. Bu kodlara ilişkin katılımcı görüşleri şu şekildedir:

K1: *“Yerel halk, AFAD destek gönüllüsü olma talebinde bulunabilir. Başvurular internet üzerinden yapılır ve onaylananlar, AFAD’ın düzenlediği eğitimlere katılır. Eğitim*

tamamlandıktan sonra, bu kişiler resmi AFAD gönüllüsü olur ve gerektiğinde olaylara müdahale etmek için görevlendirilebilir.”

K4: *“2012’de başlatılan “Afete Hazır Türkiye” kampanyası, AFAD’ın 2013 vizyonunun bir sonucudur ve dört ana başlıkta yapılandırılmıştır: Afete Hazır Okul, Aile, İş Yeri ve Gençler. Yozgat’ta, tüm okullara afet farkındalık eğitimleri verilmektedir; ayrıca orman köylerine yangın eğitimi, kurumlara ve sivil toplum kuruluşlarına yönelik kapsamlı eğitim programları düzenlenmektedir. Bu çabalar, toplumun afetlere karşı dayanıklılığını artırmayı ve hazırlık seviyesini yükseltmeyi hedeflemektedir.”*

K6: *“İl düzeyinde afet farkındalığı oluşturmak amacıyla yangın ve afet eğitimleri düzenlenmektedir. Kamu kurumları talep ettiğinde bu eğitimlere katılım sağlanır, ayrıca kendi inisiyatifimizle eğitim talepleri yapılmaktadır. Deprem gibi büyük afetler için arama kurtarma eğitim projeleri de geliştirilmiştir. Bu projelerle STK’lar ve kamu kurumlarından belirli ekipler eğitim alarak kapasite artırımı sağlamakta, büyük afetlerde daha etkin müdahale imkânı yaratılmaktadır.”*

K7: *“Yerel halkın AFAD yönetim süreçlerine dahil edilmesi sınırlı olsa da afet yönetimine katılımı artırmak için “Afet Gönüllülüğü” projesi yürütülmektedir. Bu projede gönüllülere eğitimler verilip, başarılı olanlar afet gönüllüsü olarak kabul edilir. Gönüllüler, olay yerinde aktif rol almaz, ancak AFAD’a destek personeli olarak yardımcı olurlar.”*

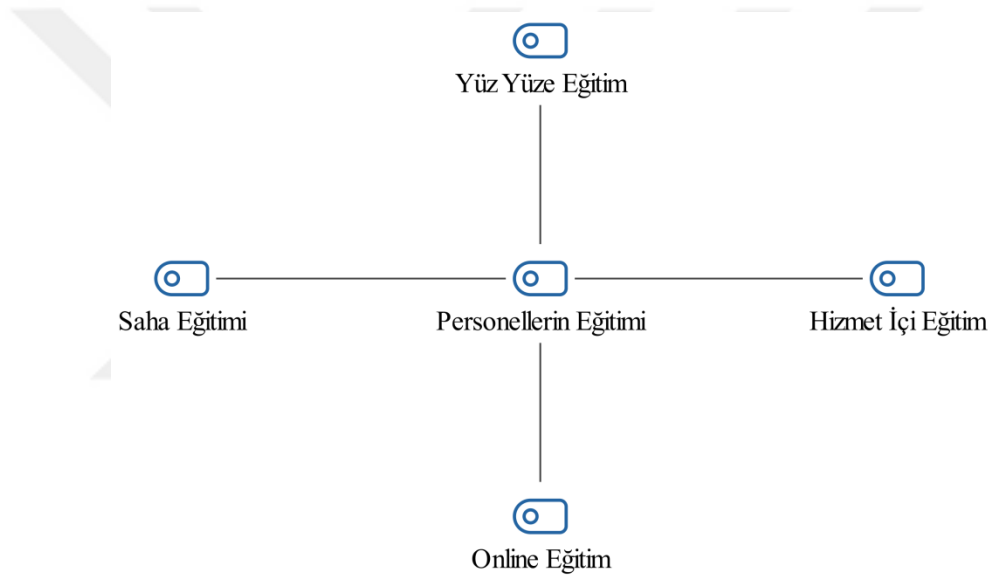
Şekil 5.2. Yerel Halkın Afet Sürecine Dahil Edilmesi Kategorisine İlişkin Kod Bulutu

Şekil 5.2’de AFAD ekibinin ilgili yetkilileriyle yapılan görüşmeler kapsamında katılımcıların en sık kullandığı kelimeler gösterilmektedir. Şekil, MAXQDA yazılımının “Görsel Araçlar” kısmındaki “Kod Bulutu” sekmesi üzerinden oluşturulmuştur. Şekilde de yer aldığı üzere, en sık kullanılan kelimeler; Eğitim ve Tatbikat, Proje ve Kampanyalar ve Gönüllü Olma Talebi şeklindedir. Belgelerdeki en sık kullanılan kelimeler bu kod bulutu içerisinde yer almaktadır.

Katılımcıların ifadelerine göre yerel halk afet sürecine gönüllü olma talebinde bulundukları anlaşılmaktadır. Ayrıca AFAD tarafından “Afete Hazır Türkiye” ve “Afet Gönüllülüğü” gibi kampanyalar yürütülerek halkın bilinçlendirilmesi için çaba sarf ettiği görülmektedir.

Kategori-2: Personellerin Eğitimi

Katılımcılara yöneltilen Afet yönetimi ile ilgili personelin eğitimi nasıl sağlanıyor? Eğitimler ne sıklıkla yapılıyor ve içerikleri nelerdir? Sorusu üzerine katılımcılardan alınan cevaplar sonucunda Personellerin Eğitimi kategorisi oluşturulmuştur. Buna göre; *Hizmet İçi Eğitim*, *Online Eğitim*, *Saha Eğitimi* ve *Yüz Yüze Eğitim* kodlarından oluştuğu görülmektedir. Bu kategoriye ilişkin kod alt kod bölümler modeli Şekil 5.3.’de sunulmaktadır.

Şekil 5.3. Personellerin Eğitimine İlişkin Kod Alt Kod Bölümler Modeli

Bu kodlara ilişkin katılımcı görüşleri şu şekildedir:

K1: “Hizmet çalışma grupları, AFAD’ın belirlediği düzenlemeler doğrultusunda yılda en az iki kez destek hizmet gruplarına eğitim vermekle yükümlüdür. Bu eğitimler, afet yönetimi konusundaki bilgi ve becerileri artırmayı amaçlamaktadır. Ayrıca, kurumlar AFAD bilinci eğitimi ve tatbikat gibi ek eğitim taleplerinde bulunduğu, bu talepler de karşılanmaktadır. Bu, afet yönetimi alanında sürekli bir eğitim süreci işletildiğini gösterir.”

K3: “Yozgat ilinde afet yönetimi kapsamında 23 çalışma grubu oluşturulmuş olup, bu grupların yılda iki kez toplantı yapması gerekmektedir. Toplantılara afet yönetimi sürecindeki sorumlu personelin katılımı esastır. Ayrıca, yılda bir kez üst düzey yöneticilerle

koordinasyon toplantısı yapılması öngörülmektedir. Her grup için düzenlenen iki toplantı, iş birliği ve bilgi paylaşımı açısından kritiktir.”

K4: *“AYDES uygulaması kapsamında, eğitimcilerin yer aldığı ve genellikle 1-2 gün süren bir program bulunmaktadır. Ancak, bu süreler mevcut eğitim ihtiyaçlarını karşılamamaktadır. Özellikle arama kurtarma personeline, Başkanlık tarafından 1-1,5 ay aralıklarla saha eğitimleri verilmektedir. Bu eğitimler, personelin pratik becerilerini geliştirmeyi ve afet müdahale yeteneklerini artırmayı hedeflemektedir. Kısa süreli eğitimlerin etkinliği üzerine kapsamlı bir değerlendirme yapılması ve eğitim programlarının sürekliliği ile içeriği üzerine ek çalışmalar önerilmektedir.”*

K5: *“AFAD, her yıl belirlenen program çerçevesinde hizmet içi eğitimler düzenler. Bu eğitimler, çevrim içi platformlar (CBİKO) ve yüz yüze olarak aylık periyotlarla gerçekleştirilir. Ayrıca, AFADEM merkezlerinde ileri düzey ve saha eğitimleri düzenlenir. Bu merkezler, personelin teori ve pratik bilgilerini geliştirerek sahada karşılaşacakları durumlarla ilgili deneyim kazanmalarını sağlar. Saha eğitimlerini tamamlayan personel, görev yerlerinde görevlendirilir.”*

K6: *“Afet yönetimi müdahale aşamasında personel alımı belirli bir prosedüre dayanır. Büro personeli için KPSS puanı, arama kurtarma ekipleri için ise mülakat ve spor mülakatı gereklidir. Spor mülakatını geçenler, AFAD tarafından Ankara'daki merkezde 1 aylık eğitim alır. Ayrıca, belirli aralıklarla hizmet içi eğitimler düzenlenir ve uzmanlık gerektiren konularda yoğunlaşılır. Deprem gibi afetlere yönelik arama kurtarma eğitimleri de AFAD tarafından planlanır ve uzman eğitmenler tarafından verilir. Bu yıl, afetlere müdahale becerilerini artırmaya yönelik eğitimler daha da yoğunlaşmıştır.”*

K7: *“Kurum personeli, afet öncesi, sırası ve sonrasındaki görevlerini yasal çerçeveye uygun olarak yerine getirmekle yükümlüdür. Bu görevler, afetle ilgili yazılımlar ve işlemleri kapsar. Personel, herhangi bir emir beklemeden görevlerini yerine getirmelidir. Afet sonrası süreçlere yönelik periyodik eğitimler düzenlenmekte olup, spesifik çalışma gruplarına yönelik eğitimler de yapılmaktadır. Personel, uzmanlık alanlarında düzenli eğitim alıp vererek, sorumluluklarını en iyi şekilde yerine getirebilmek için gerekli bilgi ve becerileri kazanmaktadır.”*

K8: *“Eğitimler genellikle yılda bir kez düzenlenir ve belirli ihtiyaçlar doğrultusunda yapılır. Çoğu çevrim içi olup, yüz yüze eğitimler sınırlıdır. Kurumda AYDES sorumlusu bulunmakta, ihtiyaç halinde hizmet içi eğitimler düzenlenmektedir. Bu eğitimler genellikle çalışanlara*

yöneliktir ve müdürler de destek olabilir. Ancak, aktif bir eğitim sistemi ve düzenli eğitim faaliyetleri mevcut değildir.”

Katılımcılardan elde edilen cevaplar neticesinde personellerin üst düzey yöneticiler tarafından sıklıkla eğitim aldığı görülmektedir. Bu eğitimlerin çoğu çevrim içi ortamlarda olduğu görülmektedirken, temel amacı, afet yönetimi konusunda personellerin bilgi ve tecrübelerini artırmaya yönelik olduğu anlaşılmaktadır.

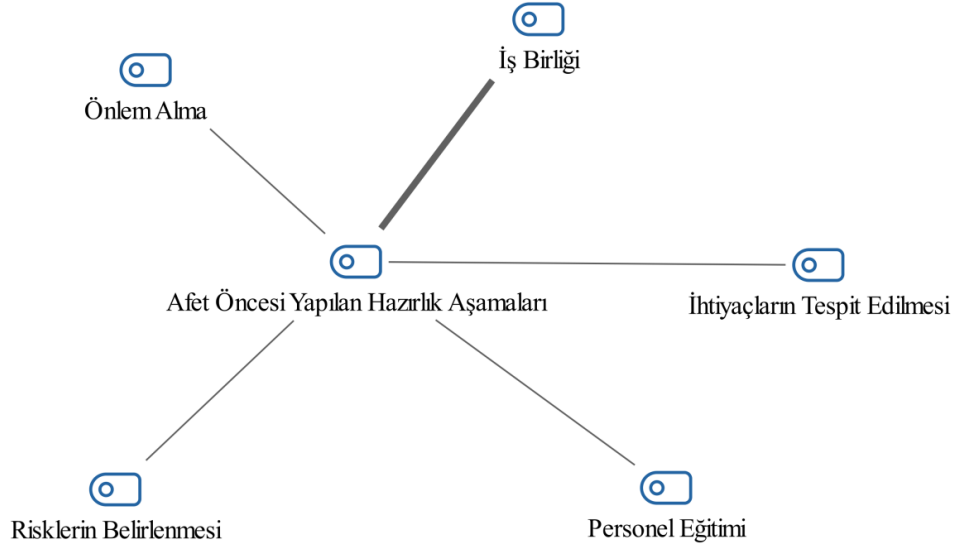

Şekil 5.4. Personellerin Eğitimi Kategorisine İlişkin Kod Bulutu

Şekil 5.4.'de AFAD ekibinin ilgili yetkilileriyle yapılan görüşmeler kapsamında katılımcıların en sık kullandığı kelimeler gösterilmektedir. Şekil, MAXQDA yazılımının “Görsel Araçlar” kısmındaki “Kod Bulutu” sekmesi üzerinden oluşturulmuştur. Şekilde de yer aldığı üzere, en sık kullanılan kelimeler; Saha Eğitimi, Hizmet İçi Eğitim, Yüz Yüze Eğitim ve Online Eğitim şeklindedir. Belgelerdeki en sık kullanılan kelimeler bu kod bulutu içerisinde yer almaktadır.

Kategori-3: Afet Öncesi Yapılan Hazırlık Aşamaları

Katılımcılara yöneltilen Afet öncesi hazırlık ve planlama süreçlerinde nelere dikkat ediliyor? Sorusu üzerine katılımcılardan alınan cevaplar sonucunda Afet Öncesi Yapılan Hazırlık Aşamaları kategorisi oluşturulmuştur. Buna göre; *İş Birliği*, *İhtiyaçların Tespit Edilmesi*, *Personel Eğitimi*, *Risklerin Belirlenmesi* ve *Önlem Alma* kodlarından oluştuğu görülmektedir. Bu kategoriye ilişkin kod alt kod bölümler modeli Şekil 5.5.'de sunulmaktadır.

Şekil 5.5. Afet Öncesi Yapılan Hazırlık Aşamalarına İlişkin Kod Alt Kod Bölümler Modeli

Bu kodlara ilişkin katılımcı görüşleri şu şekildedir:

K1: “Eğitim ve bilgilendirme süreçlerinin ardından, verilerin analiz edilip müdahale stratejilerinin geliştirilmesi için iyileştirme ve müdahale aşamalarına geçilmektedir.”

K2: “Afet yönetimi kapsamında, mevcut planların güncel ve ihtiyaç odaklı olması önemlidir. Gereksiz detaylardan kaçınılarak, uygulamada kullanılacak unsurlara odaklanılmalıdır. Ayrıca, diğer kurumlarla iş birliğiyle etkin bir afet yönetim yapısının oluşturulması hedeflenmektedir.”

K4: “İRAP, illerin afetliliğini değerlendiren önemli bir araçtır. Bu plan, belirlenen riskleri inceleyerek her ilin spesifik tehditlerini ortaya koyar ve bu risklere karşı iyileştirme çalışmalarını geliştirir. Süreç, mevcut durum analizi ve geleceğe yönelik stratejik planlama ile desteklenir, böylece afete hazırlık ve müdahale kapasitesi artırılır.”

K5: “Afet öncesi hazırlık süreci, farklı kesimlerin stratejilerine göre değişir. Kamu kurumları, bireyler, aileler, öğrenciler ve iş yerlerinin hazırlık düzeyleri farklıdır. Kamu açısından, afetlere dirençli yapıların inşa edilmesi önemlidir; bu, deprem gibi afetlerde zararları azaltır. Ayrıca, sel ve taşkınlar için dere yataklarında imar izni verilmemeli ve riskli bölgelerden kaçınılmalıdır. Sürekli ıslah çalışmaları ve bu stratejiler, afet etkilerini minimize etmek için kritik rol oynar.”

K6: “Türkiye’de afet yönetimi, Türkiye Afet Müdahale Planı (TAMP) çerçevesinde yürütülmektedir. Bu plan, afet anında kamu kurumlarının görevlerini belirler ve afet sonrası personel, vardiya düzeni, toplanma alanları, müdahale noktaları, barınma alanları gibi

lojistik unsurları detaylandırır. Her yıl güncellenen plan, İl Valisi tarafından onaylanıp başkanlığa iletilir.”

K7: “Afet öncesi düzenlenen tatbikatlar, hazırlık sürecinin önemli bir parçasıdır. Belirli senaryolar üzerinden yapılan bu tatbikatlar, kurumların afet ve acil durumlara hazırlıklı olmalarını sağlar. Tatbikatlar, arama kurtarma biriminden diğer tüm personele kadar geniş bir katılımı içerir ve personelin afetlere karşı bilgi ve becerilerini güncellemeyi hedefler. Bu uygulamalar, çalışanların afetlere daha iyi hazırlanmalarını ve müdahale süreçlerine dair pratik deneyim kazanmalarını sağlar.”

Afet öncesi yapılan hazırlık aşamalarında katılımcılar eldeki mevcut verilerin analiz edildiğini ifade etmiştir. Bununla birlikte diğer kurumlar ile iş birliği içerisinde çalışarak koordinasyonu sağlama gayreti içine girdikleri görülmektedir. Bunun yanı sıra TAMP çerçevesinde kamu kurumlarında çalışanların görevlerini belirlenerek, toplanma alanı ve barınma alanı gibi kritik noktalarda belirlendiği görülmektedir.

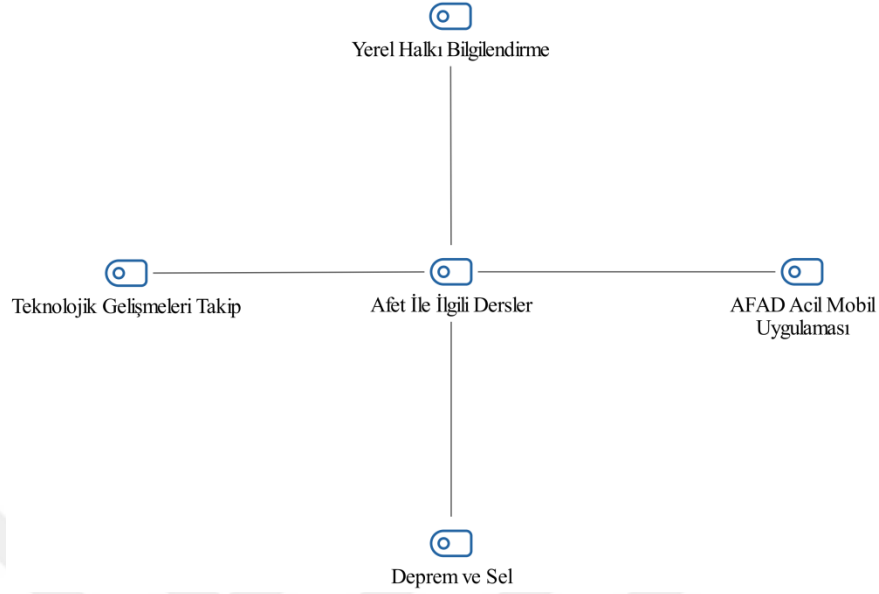
Şekil 5.6. Afet Öncesi Yapılan Hazırlık Aşamaları Kategorisine İlişkin Kod Bulutu

Şekil 5.6.’da AFAD ekibinin ilgili yetkilileriyle yapılan görüşmeler kapsamında katılımcıların en sık kullandığı kelimeler gösterilmektedir. Şekil, MAXQDA yazılımının “Görsel Araçlar” kısmındaki “Kod Bulutu” sekmesi üzerinden oluşturulmuştur. Şekilde de yer aldığı üzere, en sık kullanılan kelimeler; İş Birliği, Risklerin Belirlenmesi, İhtiyaçların Tespit Edilmesi ve Personel Eğitimi şeklindedir. Belgelerdeki en sık kullanılan kelimeler bu kod bulutu içerisinde yer almaktadır.

Kategori-4: Afet ile İlgili Dersler

Katılımcılara yöneltilen Son yıllarda yaşanan afetlerde öğrendiğiniz dersler ve uygulamaya koyduğunuz iyileştirmeler nelerdir? Sorusu üzerine katılımcılardan alınan cevaplar sonucunda Afet ile İlgili Dersler kategorisi oluşturulmuştur. Buna göre; *AFAD Acil Mobil Uygulaması, Deprem ve Sel, Teknolojik Gelişmeleri Takip ve Yerel Halkı Bilgilendirme*

kodlarından oluştuğu görülmektedir. Bu kategoriye ilişkin kod alt kod bölümler modeli Şekil 5.7.'de sunulmaktadır.

Şekil 5.7. Afet ile İlgili Derslere İlişkin Kod Alt Kod Bölümler Modeli

Bu kodlara ilişkin katılımcı görüşleri şu şekildedir:

K1: “Yozgat’ta deprem ve sel afetleri önemli bir sorun teşkil etmektedir. Sel afetleri özellikle sık yaşanırken, yangınlar da göz önünde bulundurulmalıdır. Binaların sağlamlığı ve doğru yer seçimi, zemin etütlerinin yapılmasını zorunlu kılmaktadır. Sel ile mücadelede, dere yataklarında inşaat yapılmaması ve dere ıslahı çalışmalarının titizlikle yapılması büyük önem taşır.”

K3: “Yozgat ilinde, afet yönetimi yapısının geliştirilmesi amacıyla AFAD tarafından çeşitli programlar yürütülmektedir. Ancak, il düzeyinde tam anlamıyla bir yapılandırma bulunmamaktadır. AFAD, afet farkındalığını artırmak için eğitim programları ve bilinçlendirme faaliyetleri düzenleyerek, yerel halkın afetlere karşı hazırlık ve dayanıklılığını güçlendirmeyi hedeflemektedir.”

K4: “AFAD Acil mobil uygulaması, afet durumlarında iletişim sorunlarına çözüm sunar. Kullanıcılar, kısa mesajlarla durum bildiriminde bulunabilir ve sistem, merkezi izleme imkânı sağlar. Bu, hızlı müdahale ve koordinasyonu mümkün kılar. Uygulama, afet yönetiminde dijitalleşmeyi ve veri akışını vurgularken, yerel örgütlenmenin etkinliğini artırmayı hedefler.”

K6: “Planlamalarımız, belirlenen standartlara uygun şekilde sürdürülmekte; teknolojik gelişmeler takip edilmekte ve personele yönelik eğitim faaliyetlerine büyük önem verilmektedir.”

Katılımcılarında verdiği cevaplara göre afet ile ilgili deprem ve sel üzerinde dersler verildiği görülmektedir. Ayrıca katılımcılar afet yönetiminde teknolojik gelişmelerden kaynaklı dijitalleşmelerin de takip edildiğini ifade etmiştir.

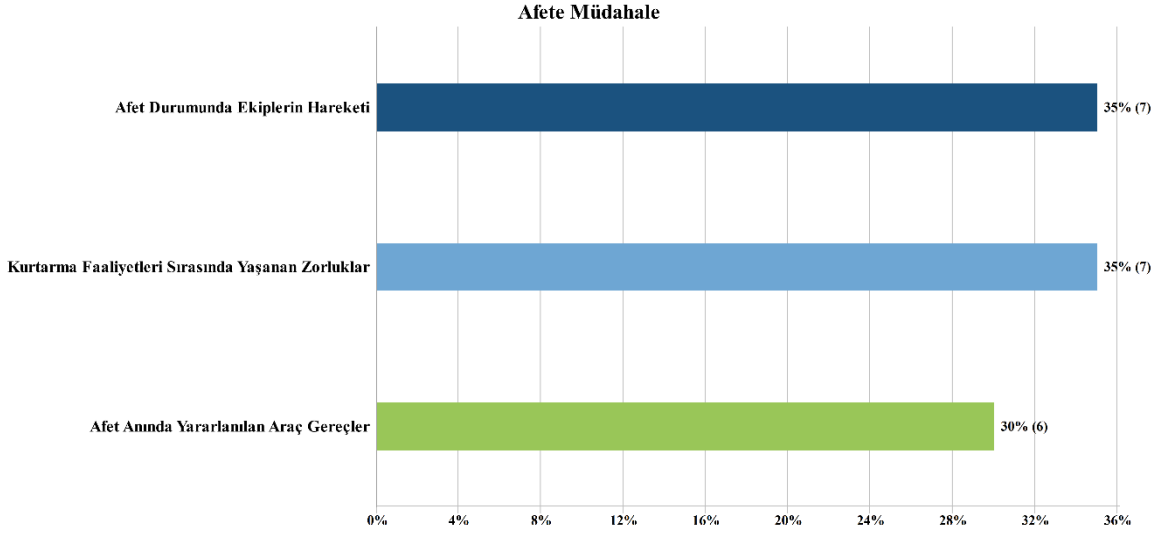

Şekil 5.8. Afet ile İlgili Dersler Kategorisine İlişkin Kod Bulutu

Şekil 5.8.’de AFAD ekibinin ilgili yetkilileriyle yapılan görüşmeler kapsamında katılımcıların en sık kullandığı kelimeler gösterilmektedir. Şekil, MAXQDA yazılımının “Görsel Araçlar” kısmındaki “Kod Bulutu” sekmesi üzerinden oluşturulmuştur. Şekilde de yer aldığı üzere, en sık kullanılan kelimeler, AFAD Acil Mobil Uygulaması, Teknolojik Gelişmeleri Takip, Yerel Halkı Bilgilendirme ve Deprem ve Sel şeklindedir. Belgelerdeki en sık kullanılan kelimeler bu kod bulutu içerisinde yer almaktadır.

Tema 2: Afete Müdahale

Araştırmanın bu kısmında katılımcıların Afete Müdahale üzerine değerlendirmelerine yer verilmiştir. Bu tema altında katılımcılara yöneltilen Afet durumlarında acil durum ekiplerinin ve diğer paydaşların rollerini ve sorumluluklarını belirleyen bir yapı var mı? Bu yapı ne kadar etkili? Kurtarma faaliyetlerinde yaşanan en büyük zorluklar nelerdir? Bu zorlukları aşmak için ne tür stratejiler uyguluyorsunuz? ve Afet anında müdahale sürecinde hangi yöntemler ve araçlar kullanılıyor? Soruları neticesinde katılımcıların vermiş olduğu cevaplara uygun üç kategori oluşturulmuştur.

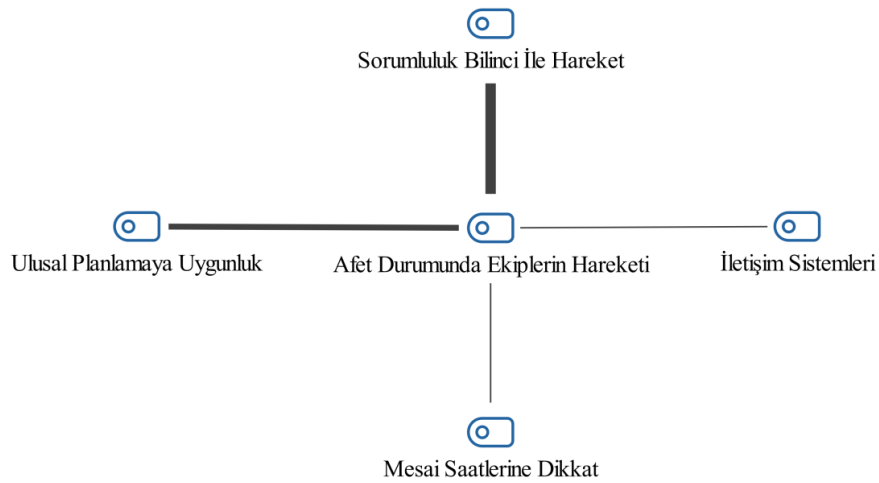

Grafik 5.2. Afete Müdahale Temasına İlişkin Alt Kodların İstatistiği

Afete Müdahale Teması altında afet durumunda ekiplerin hareketi ve kurtarma faaliyetleri sırasında yaşanan zorluklar kategorileri önde gelmektedir. Bu kategorilerin ardından afet anında yararlanılan araç gereçler kategorisi de katılımcıların yorumlarından oluşturulmuştur.

Kategori-1: Afet Durumunda Ekiplerin Hareketi

Katılımcılara yöneltilen Afet durumlarında acil durum ekiplerinin ve diğer paydaşların rollerini ve sorumluluklarını belirleyen bir yapı var mı? Bu yapı ne kadar etkili? Sorusu üzerine katılımcılardan alınan cevaplar sonucunda Afet Durumunda Ekiplerin Hareketi kategorisi oluşturulmuştur. Buna göre; *Sorumluluk Bilinci ile Hareket*, *Ulusal Planlamaya Uygunluk*, *İletişim Sistemleri* ve *Mesai Saatlerine Dikkat* kodlarından oluştuğu görülmektedir. Bu kategoriye ilişkin kod alt kod bölümler modeli Şekil 5.9.'da sunulmaktadır.

Şekil 5.9. Afet Durumunda Ekiplerin Hareketine İlişkin Kod Alt Kod Bölümler Modeli

Katılımcılar afet durumunda üstlendikleri kritik görevlerinden dolayı sorumluluk bilinci ile hareket ettiği ve kargaşaya yol açmamak için ulusal planlamaya uyum sağladığı görülmektedir. Bu kodlara ilişkin katılımcı görüşleri şu şekildedir:

K1: “Yozgat ilindeki afet müdahale planı, Türkiye Afet Müdahale Planı (TAMP) ve Yozgat Afet Müdahale Planı (YAMP) çerçevesinde etkin bir şekilde uygulanmaktadır. İl düzeyindeki afet yönetimi, ulusal planlamaya uygun olarak oluşturulmuştur.”

K2: “Arama kurtarma ekiplerimiz, nöbet usullerine uygun şekilde faaliyet göstermekte ve giriş-çıkış saatlerine titizlikle uyulmaktadır. Olay anında, ihbarlar alındığında telsiz iletişim sistemleriyle ekiplerimize ulaşılmaktadır. Ayrıca, arama kurtarma süreçlerinde yönetmeliklere uyulmakta ve denetimler düzenli olarak yapılmaktadır.”

K4: “Türkiye’de afet yönetimi, etkili müdahale ve iyileştirme için çeşitli stratejiler ve planlar içermektedir. Yozgat ilinde öne çıkan iki önemli plan, İl Risk Azaltma Planı (İRAP) ve Türkiye Afet Müdahale Planı (TAMP)’dır. İRAP, afet öncesinde ildeki risklerin belirlenmesine yönelik sistematik bir yaklaşım sunar. Bu plan, potansiyel tehlikelerin tanımlanması ve gerekli önlemlerin belirlenmesini amaçlar. Yerel yönetimler, sivil toplum kuruluşları ve diğer paydaşların katılımıyla yapılan risk analizi süreci, Yozgat’ın ihtiyaçlarına uygun çözümler geliştirilmesini sağlar. TAMP ise afet anında koordineli müdahale için gerekli mekanizmaları belirler, hangi kurumların hangi görevleri üstleneceğini ve bu görevlerin nasıl koordineli yürütüleceğini açıklar. İki planın entegrasyonu, Yozgat’ta afet yönetimini daha kapsamlı ve etkili hale getirir, yerel müdahale kapasitesini güçlendirir.”

K5: “Afet ve acil durum ekiplerinin sorumlulukları, bireylerin görevlerini bilerek yerine getirmesi üzerine şekillenir. Türkiye, arama kurtarma personeli açısından dünyada önemli bir konumda olup, müdahale kapasitesiyle ilk üçe girebilecek bir performansa sahiptir. Türkiye’nin afet müdahalesindeki eğitimleri, yaparak ve yaşayarak öğrenme yaklaşımına dayanır. Bu modelle hem teorik hem pratik tecrübe kazandırılarak personelin yetkinliği artırılmakta ve ekipler dünya standartlarının çok üzerinde bir performans sergilemektedir.”

K7: “Acil durum ekiplerinin koordinasyonu ve görev dağılımı önceden planlanmalı, böylece her birey görevini net bir şekilde bilmelidir. Ekip üyelerinin görevlerine olan bağlılık ve aidiyet duygusu, sürecin etkinliğini belirler.”

K8: “TAMP (Türkiye Afet Müdahale Planı) kapsamında, her birimin sorumlulukları ve görev tanımları belirlenmiştir. Her birey ve kurum, afet yönetimindeki rollerine göre açık bir sorumluluk paylaşımına sahiptir.”

Katılımcıların verdiği ifadelere göre il düzeyinde gerçekleşen arama kurtarma faaliyetlerinin yönetmeliklere uygun yapıldığı anlaşılmaktadır. Ekipler, koordinasyonu ve görev dağılımını önceden planlayarak, her bir çalışanın görev ve sorumluluklarını net bir şekilde ortaya koymaktadır.

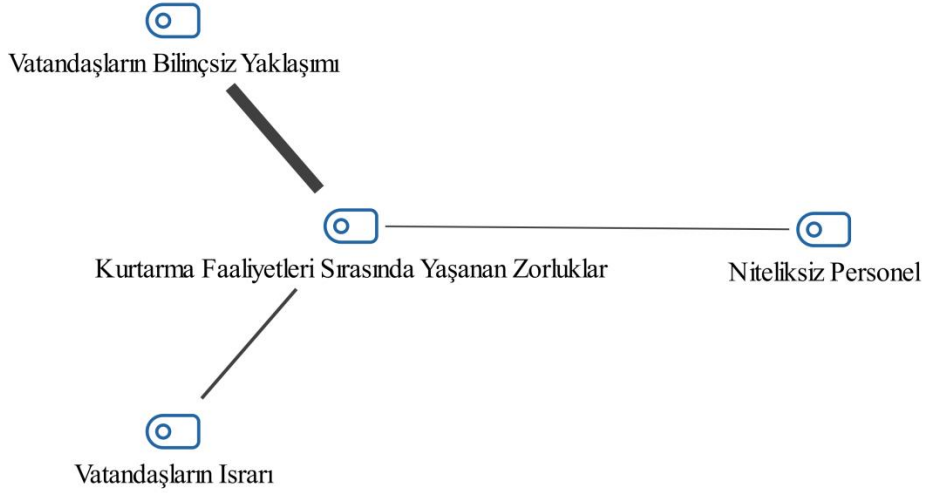

Şekil 5.10. Afet Durumunda Ekiplerin Hareketi Kategorisine İlişkin Kod Bulutu

Şekil 5.10.'da AFAD ekibinin ilgili yetkilileriyle yapılan görüşmeler kapsamında katılımcıların en sık kullandığı kelimeler gösterilmektedir. Şekil, MAXQDA yazılımının “Görsel Araçlar” kısmındaki “Kod Bulutu” sekmesi üzerinden oluşturulmuştur. Şekilde de yer aldığı üzere, en sık kullanılan kelimeler; Sorumluluk Bilinci ile Hareket, Ulusal Planlamaya Uygunluk, İletişim Sistemleri, Mesai Saatlerine Dikkat şeklindedir. Belgelerdeki en sık kullanılan kelimeler bu kod bulutu içerisinde yer almaktadır.

Kategori-2: Kurtarma Faaliyetleri Sırasında Yaşanan Zorluklar

Katılımcılara yöneltilen Kurtarma faaliyetlerinde yaşanan en büyük zorluklar nelerdir? Bu zorlukları aşmak için ne tür stratejiler uyguluyorsunuz? Sorusu üzerine katılımcılardan alınan cevaplar sonucunda Kurtarma Faaliyetleri Sırasında Yaşanan Zorluklar kategorisi oluşturulmuştur. Buna göre; *Vatandaşların Bilinçsiz Yaklaşımı*, *Vatandaşların Israrı* ve *Niteliksiz Personel* kodlarından oluştuğu görülmektedir. Bu kategoriye ilişkin kod alt kod bölümler modeli Şekil 5.11.'de sunulmaktadır.

Şekil 5.11. Kurtarma Faaliyetleri Sırasında Yaşanan Zorluklara İlişkin Kod Alt Kod Bölümler Modeli

Bu kodlara ilişkin katılımcı görüşleri şu şekildedir:

K1: “Afet kurtarma süreçlerinde en büyük zorluk, vatandaşların müdahale tutumlarıdır. Bu müdahaleler, genellikle olumsuz etki yapar ve güvenlik güçlerinin (Emniyet ve Jandarma) planlamada yer alması gerektiğini gösterir. Bu kurumlar, çevre güvenliğini sağlarken vatandaşların etkinliğini artırmak ve koordinasyonu sağlamak adına kritik bir rol oynar. Ancak, en büyük sorun, vatandaşların müdahale şekillerindeki belirsizlik ve koordinasyonsuzluktur.”

K2: “Kurtarma sürecindeki zorluklar, genellikle vatandaşların beklentilerinden kaynaklanmaktadır. Özellikle yakınları mahsur kalan bireyler, ekiplerin müdahalesinde sıkıntılar yaşar. “Öncelikle benim yakınımı kurtarın” gibi talepler, iş yükünü artırarak müdahaleyi zorlaştırır. Ayrıca, “Ben bildirdim ama ekipler gelmedi” gibi ifadeler, iletişim eksiklikleri ve müdahale sürelerindeki uzamaları yansıtır. Bu durumlar, afet yönetiminde toplumsal ve psikolojik dinamiklerin göz önünde bulundurulması gerektiğini gösterir.”

K4: “Yozgat’ta afet yönetimi ve arama kurtarma faaliyetleri, profesyonel olmayan ekiplerin enkaz başında bulunması ve halkın aşırı ses çıkarması gibi zorluklarla karşılaşmaktadır. Bu durum, müdahale sürecini olumsuz etkileyerek arama kurtarma çalışmalarının etkinliğini azaltmaktadır. Enkaz altındaki bireylerin tespitini zorlaştıran yüksek ses düzeyi ve vatandaşların koordinasyon eksiklikleri, afet sonrası süreçleri güçleştirmektedir. Bu nedenle, toplumsal bilinç ve koordinasyonun artırılması, başarı için kritik öneme sahiptir.”

K5: “İhbarlar genellikle eksik ve belirsiz bilgi içeriyor, bu da hazırlık aşamasında zorluklar yaratıyor. Örneğin, bir trafik kazası ihbarı alındığında, olay yerinde farklı bir durumla

karşılaşılabiliyoruz ve bu da ekipman değişikliği gerektirebiliyor. Suyu düşen bir kişinin kurtarılmasında, eksik bilgi nedeniyle hazırlanan ekipmanlar yetersiz olabiliyor. Benzer şekilde afet bilgileri de yetersiz olduğunda müdahale stratejisinde değişiklik yapmak zorunda kalıyoruz. Ayrıca, çevredeki vatandaşlar ve olayın mağdurlarının yakınları, kameralarla kayda alarak müdahaleyi zorlaştırabiliyor ve operasyonel süreçleri aksatabiliyor.”

K6: “İlçelere ulaşım zaman kaybına yol açmakta ve ilçede teşkilatlanma, müdahale sürelerini kısaltıp etkinliği artırabilir. Ayrıca, olay yeri güvenliği konusunda halkın kahramanlık isteği bazen yanlış müdahalelere ve olumsuz sonuçlara neden olabilmektedir.”

K8: “Afet büyüklüğüne bağlı olarak yerel halkın yardım talepleri farklılaşabilir ve genellikle öncelik sırasına göre şekillenir. Bu durum, saha ekiplerinin çalışmalarını zorlaştırabilir. Ayrıca, etkili bir görev için kolluk kuvvetleri ve polisler, afet bölgesinde güvenli bir çalışma ortamı sağlamalıdır.”

Afet ekiplerinin kurtarma faaliyetleri sırasında yaşadıkları zorlukların başında vatandaşların bilinçsiz yaklaşımları gelmekteyken, iletişim sorunları gibi birtakım problemlerde yaşanmaktadır.

Niteliksiz Personel

Vatandaşların Bilinçsiz Yaklaşımı

Vatandaşların Israrı

Şekil 5.12. Kurtarma Faaliyetleri Sırasında Yaşanan Zorluklar Kategorisine İlişkin Kod Bulutu

Şekil 5.12.’de AFAD ekibinin ilgili yetkilileriyle yapılan görüşmeler kapsamında katılımcıların en sık kullandığı kelimeler gösterilmektedir. Şekil, MAXQDA yazılımının “Görsel Araçlar” kısmındaki “Kod Bulutu” sekmesi üzerinden oluşturulmuştur. Şekilde de yer aldığı üzere, en sık kullanılan kelimeler; Vatandaşların Bilinçsiz Yaklaşımı, Vatandaşların Israrı ve Niteliksiz Personel şeklindedir. Belgelerdeki en sık kullanılan kelimeler bu kod bulutu içerisinde yer almaktadır.

Kategori-3: Afet Anında Yararlanılan Araç Gereçler

Katılımcılara yöneltilen Afet anında müdahale sürecinde hangi yöntemler ve araçlar kullanılıyor? Sorusu üzerine katılımcılardan alınan cevaplar sonucunda Afet Anında Yararlanılan Araç Gereçler kategorisi oluşturulmuştur. Buna göre; *Arama Kurtarma Araçları* ve *Arama Kurtarma Ekibi* kodlarından oluştuğu görülmektedir. Bu kategoriye ilişkin kod alt kod bölümler modeli Şekil 5.13.'de sunulmaktadır.

Şekil 5.13. Afet Anında Yararlanılan Araç Gereçlere İlişkin Kod Alt Kod Bölümler Modeli

Bu kodlara ilişkin katılımcı görüşleri şu şekildedir:

K1: “Afet türüne göre müdahale yöntemleri değişir. Yangınlarda İtfaiye ve Emniyetin TOMA ekipleri görev alırken, depremde farklı stratejiler uygulanır. Afetin türü, organizasyon ve kaynak çeşitliliği açısından etkin müdahale için kritik öneme sahiptir.”

K2: “Yozgat ilinde, büyük olaylara yönelik iki arama kurtarma aracı bulunmaktadır. Bu araç sayısı, koşullara bağlı olarak üçe çıkarılabilir. Diğer illere destek sağlarken, araçlar arama kurtarma malzemeleriyle donatılmıştır. Ekipler, nöbet usulü çalışarak acil durumlar için hazır beklemektedir. Bu organizasyon, etkin müdahale sağlamak amacıyla düzenlenmiştir.”

K4: “Afet durumlarında, arama kurtarma ekipleri, hayati ekipman ve acil müdahale araçlarını etkin şekilde kullanarak hızlı ve etkili yardım sağlar, bu da müdahale sürecinin başarısı için kritik öneme sahiptir.”

K5: “İl seviyesinde müdahale, iki aşamadan oluşur: İl ve birlik düzeyindeki müdahaleler. İl düzeyinde, Seviye 1 müdahale sistemi devreye girer; bu sistem, hafif arama kurtarma araçları ve 5 ton kapasiteli ekipmanlarla donatılmıştır. Araçlar, eğitimli personelle 24 saat nöbet tutarak, afet durumlarına hızlı müdahale sağlar. İhbarlar, olay türüne göre değerlendirilir ve ilgili ekipler yönlendirilir. Müdahale sonrası raporlar hazırlanıp ilgili makamlara sunulur. Eğer olay il düzeyindeki kapasiteyi aşarsa, il müdürlükleri birlik müdürlüklerinden destek talep eder. Birlik müdürlükleri, daha güçlü araç ve personel kapasitesiyle 7/24 destek sağlar.”

K6: “Standart müdahale araçlarımız ve Başkanlık tarafından temin edilen hafif ve orta tonajlı arama kurtarma araçlarımız mevcut ve gerekli ekipmanlarla donatılmıştır. Ancak, il

düzeyinde yeterli teşkilat yapımızın olmaması en büyük eksikliğimizdir. İl merkezinden ilçelere ulaşım yaklaşık 1,5 saat sürmekte, bu da acil müdahalelerde zaman kaybına ve etkinliğimizin olumsuz etkilenmesine neden olmaktadır.”

K7: “İyileştirme Şubesi, deprem sonrası Çevre ve Şehircilik İl Müdürlüğü’nün hasar tespit raporları doğrultusunda zarar gören hak sahibi aileleri belirleyip, yer seçim işlemleri ve evrak işlemleri sonrasında konut inşasına geçmektedir. Bu süreçlerin yönetimi ve uygulanmasından sorumludur. Arama Kurtarma Birimi ise enkaz altı çalışmalarda ve canlıya erişim sağlama görevlerinde faaliyet göstermektedir.”

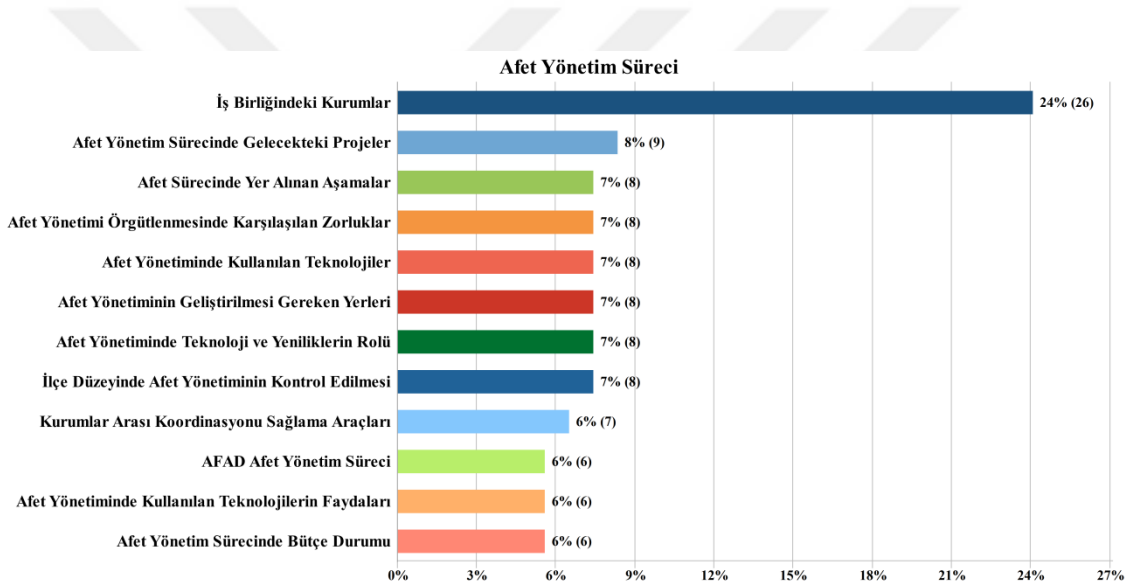
Şekil 5.14. Afet Anında Yararlanılan Araç Gereçler Kategorisine İlişkin Kod Bulutu

Şekil 5.14.’de AFAD ekibinin ilgili yetkilileriyle yapılan görüşmeler kapsamında katılımcıların en sık kullandığı kelimeler gösterilmektedir. Şekil, MAXQDA yazılımının “Görsel Araçlar” kısmındaki “Kod Bulutu” sekmesi üzerinden oluşturulmuştur. Şekilde de yer aldığı üzere, en sık kullanılan kelimeler, Arama Kurtarma Araçları ve Arama Kurtarma Ekibi şeklindedir. Belgelerdeki en sık kullanılan kelimeler bu kod bulutu içerisinde yer almaktadır.

Tema 3: Afet Yönetim Süreci

Araştırmanın bu kısmında katılımcıların Afet Yönetim Süreci üzerine değerlendirmelerine yer verilmiştir. Bu tema altında katılımcılara yöneltilen Afet yönetimi sürecinde hangi kurumlarla iş birliği yapıyorsunuz ve bu iş birlikleri nasıl gerçekleşiyor? Yozgat’ta afet yönetimi sisteminin geleceği hakkında hangi plan ve projeleriniz var? Yozgat ilinde afet yönetimi sürecinde genel olarak hangi aşamalarda yer alıyorsunuz? Yozgat’ta afet yönetimi örgütlenmesinde karşılaştığınız en büyük zorluklar nelerdir? Afet yönetiminde teknoloji ve yeniliklerin rolü nedir? Yozgat ilinde hangi teknolojiler kullanılıyor? İl düzeyinde afet

yönetimi örgütlenmesinde eksik ve geliştirilmesi gereken noktalar olduğunu düşünüyor musunuz? Varsa, bu noktalar nelerdir? İl düzeyinde afet yönetiminde koordinasyon merkezi veya benzeri bir yapı var mı? Varsa, bu yapının etkinliğini nasıl değerlendiriyorsunuz? İlçe düzeyinde afet yönetimi nasıl organize ediliyor? İl ve ilçe arasındaki iş birliği nasıldır? Afet anında kurumlar arası koordinasyon nasıl sağlanıyor? Hangi mekanizmalar kullanılıyor? Afet yönetimi sürecinde hangi kurumlarla iş birliği yapıyorsunuz ve bu iş birlikleri nasıl gerçekleşiyor? Afet yönetiminde teknoloji ve yeniliklerin rolü nedir? Yozgat ilinde hangi teknolojiler kullanılıyor? ve Afet yönetimi için mevcut kaynak ve bütçe durumu hakkında bilgi verebilir misiniz? Soruları neticesinde katılımcıların vermiş olduğu cevaplara uygun on iki kategori oluşturulmuştur.

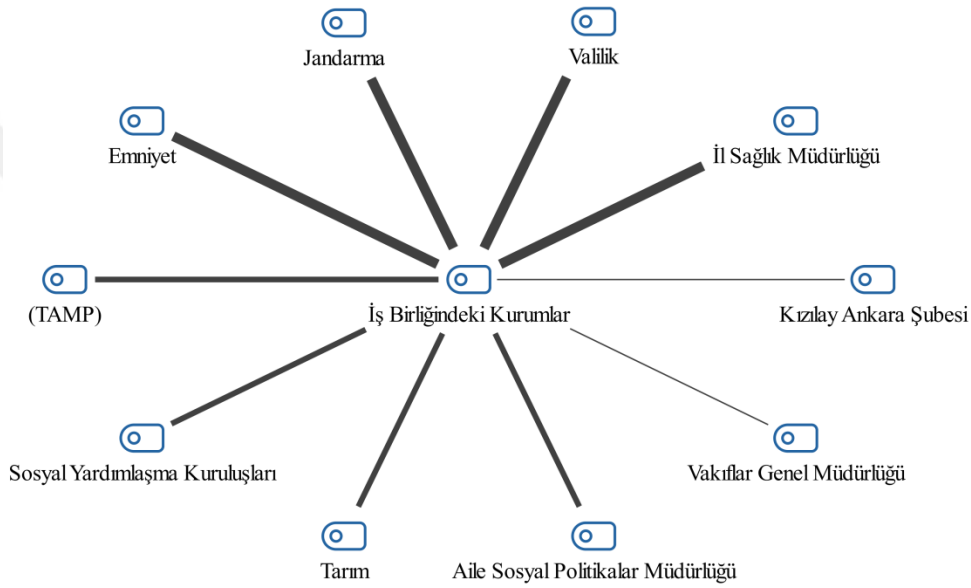

Grafik 5.3. Afet Yönetim Süreci Temasına İlişkin Kodların İstatistiği

Afet Yönetim Süreci Teması altında iş birliğindeki kurumlar kategorisi katılımcılar tarafından en sık vurgulanan kategori olmuştur. Bunun yanında afet yönetim sürecinde gelecekteki projeler kategorisi ikinci sırada gelmektedir. Afet sürecinde yer alan aşamalar, afet yönetimi örgütlenmesinde karşılaşılan zorluklar, afet yönetiminde kullanılan teknolojiler, afet yönetiminin geliştirilmesi gereken yerleri, afet yönetiminde teknoloji ve yeniliklerin rolü, ilçe düzeyinde afet yönetiminin kontrol edilmesi. Kategorileri aynı yüzdelik dilimde orta sıralarda yer aldığı görülmektedir. Son sıralarda ise kurumlar arası koordinasyonu sağlama araçları, AFAD afet yönetimi süreci, afet yönetiminde kullanılan teknolojilerin faydaları, afet yönetim sürecinde bütçe durumu kategorileri olduğu görülmektedir.

Kategori-1: İş Birliğindeki Kurumlar

Katılımcılara yöneltilen Afet yönetimi sürecinde hangi kurumlarla iş birliği yapıyorsunuz ve bu iş birlikleri nasıl gerçekleşiyor? Sorusu üzerine katılımcılardan alınan cevaplar sonucunda İş Birliğindeki Kurumlar kategorisi oluşturulmuştur. *Emniyet, Jandarma, Valilik, İl Sağlık Müdürlüğü, Aile Sosyal Politikalar Müdürlüğü, Tarım, Kızılay Ankara Şubesi, TAMP, Vakıflar Genel Müdürlüğü* ve *Sosyal Yardımlaşma Kuruluşları* kodlarından oluştuğu görülmektedir. Bu kategoriye ilişkin kod alt kod bölümler modeli Şekil 5.15.'de sunulmaktadır.

Şekil 5.15. İş Birliğindeki Kurumlara İlişkin Kod Alt Kod Bölümler Modeli

Yozgat ili özelinde, afet türüne göre belirlenen 23 farklı çalışma grubu, afetlere hazırlık ve müdahale süreçlerinde kritik rol oynamaktadır. Bu gruplar, yerel yönetimler, kamu kurumları ve sivil toplum kuruluşlarıyla iş birliği içinde çalışmaktadır.

Afet yönetimi sürecinde, Valilik ve AFAD'ın koordinasyonunda, Emniyet, Jandarma, Tarım İl Müdürlüğü gibi çeşitli kurumlarla iş birliği yapılmaktadır. Ancak, bu kurumların görevlerinin daha net belirlenmesi ve iletişim süreçlerinin güçlendirilmesi gerekmektedir. Ayrıca, afet yönetiminde kullanılan teknolojik araçlar, özellikle AYDES yazılımı, görevlerin hızlı ve etkili bir şekilde dağıtılmasında önemli bir rol oynamaktadır.

Bununla birlikte, bu yazılımın verimli bir şekilde kullanılabilmesi için eğitim ve lojistik desteğin de sağlanması gerekmektedir. Afet yönetiminde kurumlar arasındaki iş birliği başarılı bir şekilde yürütülmekte, ancak bu iş birliğinin daha verimli hale gelmesi için karşılaşılan zorlukların çözülmesine yönelik adımların atılması önemlidir.

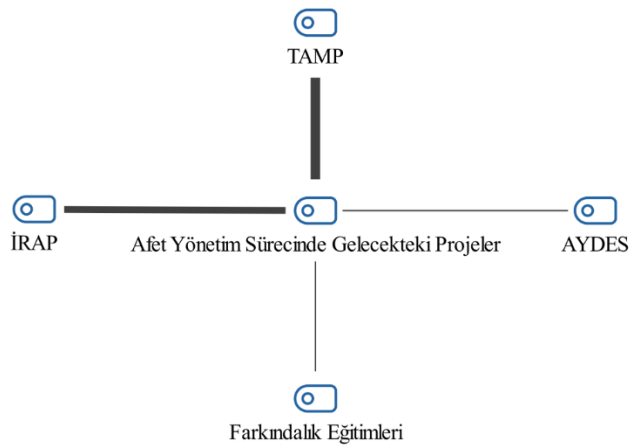

Şekil 5.16. İş Birliğindeki Kurumlar Kategorisine İlişkin Kod Bulutu

Şekil 5.16.'da AFAD ekibinin ilgili yetkilileriyle yapılan görüşmeler kapsamında katılımcıların en sık kullandığı kelimeler gösterilmektedir. Şekil, MAXQDA yazılımının “Görsel Araçlar” kısmındaki “Kod Bulutu” sekmesi üzerinden oluşturulmuştur. Şekilde de yer aldığı üzere, en sık kullanılan kelimeler; Emniyet, Jandarma, Tarım, Kızılay Ankara Şubesi, TAMP, Aile Sosyal Politikalar Müdürlüğü, Valilik, Vakıflar Genel Müdürlüğü, Sosyal Yardımlaşma Kuruluşları, İl Sağlık Müdürlüğü şeklindedir. Belgelerdeki en sık kullanılan kelimeler bu kod bulutu içerisinde yer almaktadır.

Kategori-2: Afet Yönetim Sürecinde Gelecekteki Projeler

Katılımcılara yöneltilen Yozgat'ta afet yönetimi sisteminin geleceği hakkında hangi plan ve projeleriniz var? Sorusu üzerine katılımcılardan alınan cevaplar sonucunda Afet Yönetim Sürecinde Gelecekteki Projeler kategorisi oluşturulmuştur. Buna göre; *TAMP*, *AYDES*, *İRAP*, *Farkındalık Eğitimleri* kodlarından oluştuğu görülmektedir. Bu kategoriye ilişkin kod alt kod bölümler modeli Şekil 5.17.'de sunulmaktadır.

Şekil 5.17. Afet Yönetim Sürecinde Gelecekteki Projelere İlişkin Kod Alt Kod Bölümler Modeli

Bu kodlara ilişkin katılımcı görüşleri şu şekildedir:

K3: “Türkiye Afet Müdahale Planı’nın uygulanmasında, merkezi yönetimin talimatlarının taşra düzeyinde hayata geçirilmesine odaklanılmaktadır. Afet farkındalık eğitimleriyle toplumsal bilinç artırılmakta, bu eğitimler afetlere hazırlığı ve planların etkinliğini güçlendirmeyi amaçlamaktadır. Ayrıca, afet yönetiminin yerel organizasyon yapısının güçlendirilmesi de önem taşımaktadır.”

K4: “Farkındalık eğitimleri, afet yönetiminde önemli bir rol oynamaktadır. Bu eğitimlerle bireylerin afetlere karşı bilinçlenmesi ve hazırlıklı olmaları sağlanır. Sivil Toplum Kuruluşları (STK) ile yapılan iş birlikleri, afet anında müdahale kapasitesini artırırken toplumsal bilinç oluşumuna katkı sağlar. Personel kapasitesinin güçlendirilmesi ve kentsel dönüşüm faaliyetleri, afet öncesi proaktif bir yaklaşım ile toplum güvenliğini artırmayı hedefler.”

K7: “İl düzeyinde doğrudan proje yerine, AFAD ve Ankara’daki genel müdürlüğün planlama ve proje birimleri yıl boyunca çalışmalar yapmaktadır. Bu çalışmalar illere resmi yazılarla iletilir ve uygulanır. Öne çıkan çalışmalar arasında, il ve ilçelerdeki eksikliklerin tespiti ve iyileştirilmesi amacıyla Risk Azaltma Planları yer almaktadır.”

Katılımcılar afet yönetim sürecinde gelecekteki projelerinin başında farkındalık eğitimi gelmektedir. Böylece halkın bilinçlenmesi sağlanarak gelecekte afetlere karşı toplumu daha hazır hale getirilmesi amaçlanmıştır.

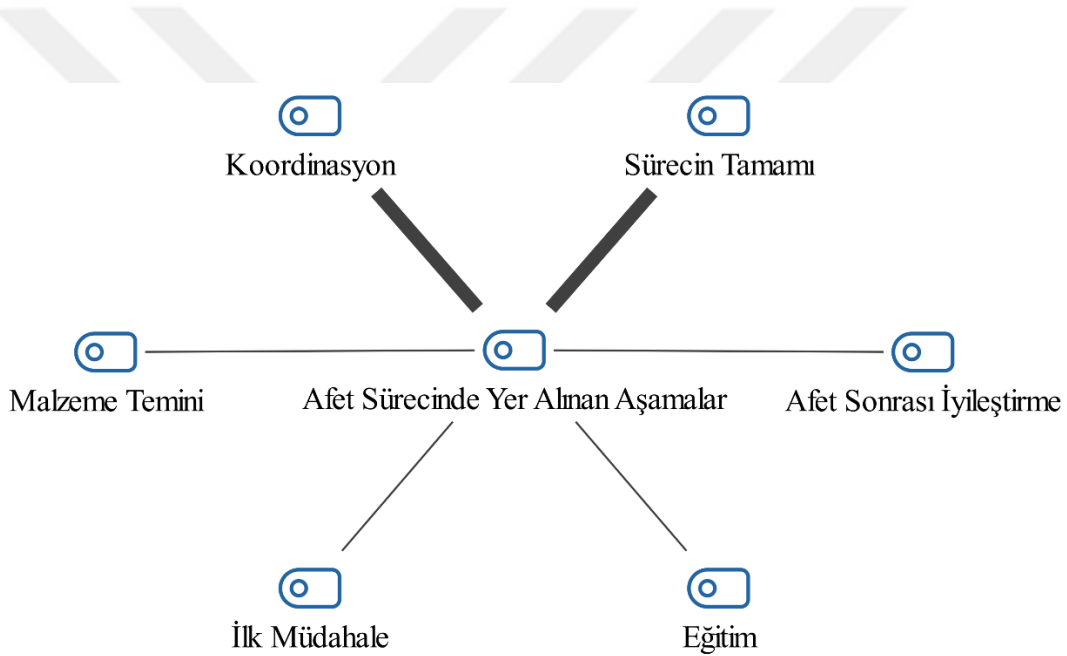
Şekil 5.18. Afet Yönetim Sürecinde Gelecekteki Projeler Kategorisine İlişkin Kod Bulutu

Şekil 5.18.’de AFAD ekibinin ilgili yetkilileriyle yapılan görüşmeler kapsamında katılımcıların en sık kullandığı kelimeler gösterilmektedir. Şekil, MAXQDA yazılımının

“Görsel Araçlar” kısmındaki “Kod Bulutu” sekmesi üzerinden oluşturulmuştur. Şekilde de yer aldığı üzere, en sık kullanılan kelimeler; AYDES, İRAP, TAMP, Farkındalık Eğitimleri şeklindedir. Belgelerdeki en sık kullanılan kelimeler bu kod bulutu içerisinde yer almaktadır.

Kategori-3: Afet Sürecinde Yer Alınan Aşamalar

Katılımcılara yöneltilen Yozgat ilinde afet yönetimi sürecinde genel olarak hangi aşamalarda yer alıyorsunuz? Sorusu üzerine katılımcılardan alınan cevaplar sonucunda Afet Sürecinde Yer Alınan Aşamalar kategorisi oluşturulmuştur. Buna göre; *Koordinasyon*, *Sürecin Tamamı*, *Afet Sonrası İyileştirme*, *Eğitim*, *İlk Müdahale* ve *Malzeme Temini* kodlarından oluştuğu görülmektedir. Bu kategoriye ilişkin kod alt kod bölümler modeli Şekil 5.19.’da sunulmaktadır.

Şekil 5.19. Afet Sürecinde Yer Alınan Aşamalara İlişkin Kod Alt Kod Bölümler Modeli

Bu kodlara ilişkin katılımcı görüşleri şu şekildedir:

K3: “Türkiye’deki afet müdahale planı, 23 farklı çalışma grubu ile entegre bir şekilde yürütülmektedir. AFAD, bu grupların koordinasyonunu sağlamakla sorumludur. Çalışma gruplarından 8’i yerel düzeydeki müdürlükler aracılığıyla faaliyet gösterirken, AFAD bünyesinde arama-kurtarma, barınma, finans ve bilgi izleme gibi dört ana grup yer almaktadır. Ayrıca, hasar tespiti, enkaz kaldırma, karayolları ve sağlık gibi diğer gruplar da önemli görevler üstlenmektedir. Her yıl, bu gruplar afet yönetimi süreçlerini iyileştirmek amacıyla planlarını günceller. İl düzeyindeki planlamayı güncelleyerek, hangi grubun

müdahaleye ihtiyaç duyacağını belirlemek ve entegre bir şekilde çalışmak benim sorumluluğumdur.”

K4: *“Yozgat ilinde afet yönetimi, bütünsel bir şekilde afet öncesi, sırası ve sonrası aşamalarında etkin bir şekilde yürütülmektedir. Afet öncesi aşamada, ekipman alımı ve personel istihdamı ile arama-kurtarma ekiplerinin sayısı artırılmakta; risk azaltıcı eğitimler düzenlenmektedir. Afet sırasında, Türkiye Afet Müdahale Planı (TAMP) devreye girerek, 23 çalışma grubu koordine edilmektedir. Afet sonrası ise, barınma yardımları ve iyileştirme faaliyetleri yapılmaktadır. Bu süreçler, Yozgat AFAD’ın afet yönetimindeki etkinliğini göstermektedir.”*

K6: *“Afet yönetimi süreci, ilk ihbarın alındığı andan müdahalenin tamamlanmasına kadar devam eder ve kritik öneme sahiptir. Müdahale sonrasında ise iyileştirme çalışmalarına, örneğin depremler sonrası hak sahipliği ve yer seçimi gibi konulara odaklanılır. Bu süreç, afetin başlangıcından sonrasındaki iyileştirme çalışmalarını da kapsayan bir bütün olarak ele alınır.”*

K7: *“Afet sonrası iyileştirme süreçlerinde, kurumumuzun iyileştirme şubesi personelleri aktif rol almaktadır. Mühendislik biriminden bazı personeller ise afet öncesinde ilimizin afetsellik durumuna yönelik çalışmalar yaparak afet planlarını geliştirip uygular. Biz ise afet sonrası, vatandaşların hak sahipliği, yer seçim süreçleri ve inşaat aşamaları gibi iyileştirme faaliyetlerinde görev alıyoruz.”*

Katılımcılardan elde edilen cevaplar neticesinde afet yönetim sürecinde yer alınan aşamaların çoğunluğunu koordinasyon oluşturmaktadır. Yozgat’ta, afet öncesinde hazırlık yapılırken, afet sırasında planlar devreye girer ve afet sonrası iyileştirme çalışmaları başlamaktadır. Afet yönetimi süreci, başlangıçtan sonrasına kadar kritik aşamalardan oluşur ve iyileştirme aşamasında, hak sahipliği ve yer seçimi gibi konularla halkın kayıpları giderilmeye çalışılır.

İlk Müdahale

Koordinasyon

Sürecin Tamamı

Eğitim

Malzeme Temini

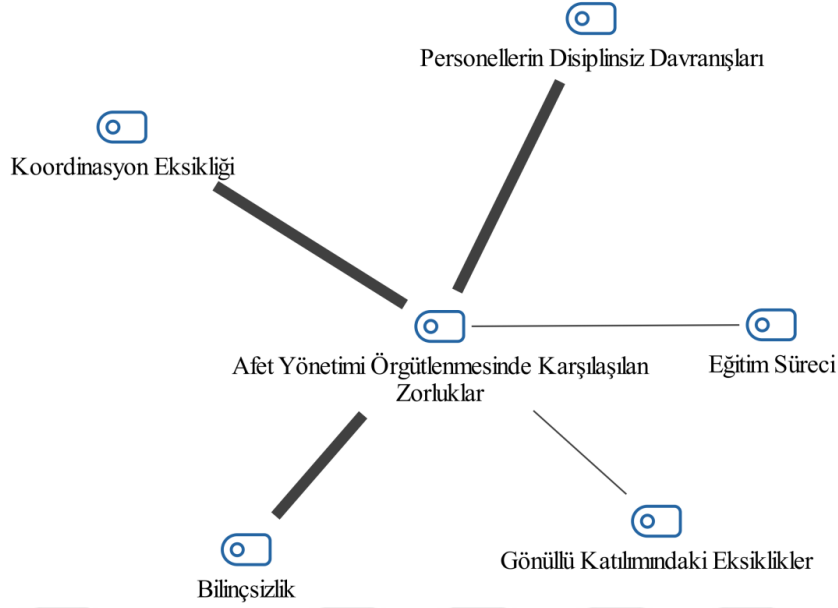
Afet Sonrası İyileştirme

Şekil 5.20. Afet Sürecinde Yer Alınan Aşamalar Kategorisine İlişkin Kod Bulutu

Şekil 5.20.’de AFAD ekibinin ilgili yetkilileriyle yapılan görüşmeler kapsamında katılımcıların en sık kullandığı kelimeler gösterilmektedir. Şekil, MAXQDA yazılımının “Görsel Araçlar” kısmındaki “Kod Bulutu” sekmesi üzerinden oluşturulmuştur. Şekilde de yer aldığı üzere, en sık kullanılan kelimeler; Koordinasyon, Sürecin Tamamı, Afet Sonrası İyileştirme, İlk Müdahale, Eğitim, Malzeme Temini şeklindedir. Belgelerdeki en sık kullanılan kelimeler bu kod bulutu içerisinde yer almaktadır.

Kategori-4: Afet Yönetimi Örgütlenmesinde Karşılaşılan Zorluklar

Katılımcılara yöneltilen Yozgat’ta afet yönetimi örgütlenmesinde karşılaştığınız en büyük zorluklar nelerdir? Sorusu üzerine katılımcılardan alınan cevaplar sonucunda Afet Yönetimi Örgütlenmesinde Karşılaşılan Zorluklar kategorisi oluşturulmuştur. Buna göre; *Bilinçsizlik*, *Koordinasyon Eksikliği*, *Personellerin Disiplinsiz Davranışları*, *Eğitim Süreci* ve *Gönüllü Katılımındaki Eksiklikler* kodlarından oluştuğu görülmektedir. Bu kategoriye ilişkin kod alt kod bölümler modeli Şekil 5.21.’de sunulmaktadır.

Şekil 5.21. Afet Yönetimi Örgütlenmesinde Karşılaşılan Zorluklara İlişkin Kod Alt Kod Bölümler Modeli

Bu kodlara ilişkin katılımcı görüşleri şu şekildedir:

K3: “Afet yönetimi planları genellikle yalnızca formel belgeler olarak kalmakta ve etkin şekilde uygulanmamaktadır. Bu durum, planların sahiplenilmemesi ve çözüm odaklı düşünmenin eksikliğinden kaynaklanmaktadır. Afet anında görevlerin net tanımlanması, personel ve ihtiyaçların önceden belirlenmesi önemlidir. Türkiye Afet Müdahale Planı (TAMP) etkin bir şekilde sahiplenilmeli ve Cumhurbaşkanına karşı sorumluluk bilinciyle hareket edilmelidir. TAMP, Cumhurbaşkanlığı kararnamesiyle yürürlüğe girmiştir ve afet yönetiminde etkinliği artıracak bir araçtır.”

K4: “Vatandaşların ve kurumların bilinçsizlik düzeyi, afet yönetiminde bütünlük sağlanamamasının başlıca nedenidir. Türkiye Afet Müdahale Planı’na rağmen, bazı kurumların bu plana uymaması, koordinasyon eksikliğini gösteriyor. Bu durum, afet yönetiminde farkındalık ve eğitim eksikliğinin acilen giderilmesi gerektiğini ortaya koymaktadır. Toplum ve kurumlar arasındaki bilgi akışının güçlendirilmesi, afet yönetimini daha etkin hale getirebilir.”

K5: “Afet yönetimindeki en büyük zorluklardan biri, kurumlar arası koordinasyon eksiklikleridir. Eğitimli personel kaybı, afet yönetiminde kritik olan TAMP ve AYDES planlarının etkin uygulanmasını olumsuz etkiler. Bu süreçlerin verimli olabilmesi için afet yönetiminde görev alacak personelin sürekli eğitim ve hazırlık süreçlerine tabi tutulması önemlidir.”

K6: “Kamusal alanda karşılaşılan en büyük zorluklardan biri, gönüllülerin katılımıyla yürütülen faaliyetlerdeki etkinlik eksiklikleridir. Özellikle kayıp kişilerle ilgili arama ve kurtarma çalışmalarında, hedeflenen sayıya ulaşmada güçlük yaşanmaktadır. Kamu kurumları arasındaki iş birliği genellikle sorunsuz olsa da gönüllü katılımında organizasyonel zorluklar ortaya çıkabilmektedir.”

K8: “Afet durumlarında kargaşa yaşanmakta, bu da koordinasyonu zorlaştırmaktadır. Koordinasyon güçlükleri, doğru bilgi akışını engelleyerek afet yönetiminin etkinliğini olumsuz etkileyebilmektedir.”

Katılımcıların afet yönetimi örgütlenmesi aşamalarında karşılaştıkları zorlukların başında yaşanan kargaşalar dile getirilmiştir. Bu kargaşalardaki en büyük etken vatandaşların bilinçsiz davranışları ve etkinliklere eksik katılımın olduğu anlaşılmaktadır. Ayrıca planların yeterince sahiplenilmemesi ve koordinasyon eksiklikleri karşılaşılan zorluklardan bir diğeridir.

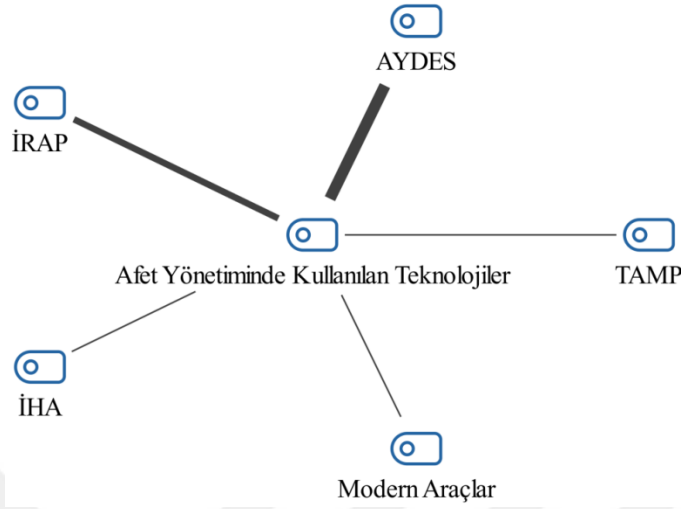
Şekil 5.22. Afet Yönetimi Örgütlenmesinde Karşılaşılan Zorluklar Kategorisine İlişkin Kod Bulutu

Şekil 5.22.’de AFAD ekibinin ilgili yetkilileriyle yapılan görüşmeler kapsamında katılımcıların en sık kullandığı kelimeler gösterilmektedir. Şekil, MAXQDA yazılımının “Görsel Araçlar” kısmındaki “Kod Bulutu” sekmesi üzerinden oluşturulmuştur. Şekilde de yer aldığı üzere, en sık kullanılan kelimeler; Personellerin Disiplinsiz Davranışları, Koordinasyon Eksikliği, Bilinçsizlik, Gönüllü Katılımındaki Eksiklikler ve Eğitim Süreci şeklindedir. Belgelerdeki en sık kullanılan kelimeler bu kod bulutu içerisinde yer almaktadır.

Kategori-5: Afet Yönetiminde Kullanılan Teknolojiler

Katılımcılara yöneltilen Afet yönetiminde teknoloji ve yeniliklerin rolü nedir? Yozgat ilinde hangi teknolojiler kullanılıyor? Sorusu üzerine katılımcılardan alınan cevaplar sonucunda Afet Yönetiminde Kullanılan Teknolojiler kategorisi oluşturulmuştur. Buna göre; AYDES,

İRAP, *TAMP*, *Modern Araçlar* ve *İHA* kodlarından oluştuğu görülmektedir. Bu kategoriye ilişkin kod alt kod bölümler modeli Şekil 5.23.'de sunulmaktadır.

Şekil 5.23. Afet Yönetiminde Kullanılan Teknolojilere İlişkin Kod Alt Kod Bölümler Modeli

Katılımcılardan K7 afet yönetiminde kullanılan teknolojiler ile ilgili vermiş olduğu ifade şu şekildedir:

“Afet yönetiminde teknoloji entegrasyonu, Türkiye genelinde ilerleme kaydetmiştir. Birçok ilde, arama kurtarma için modern araç ve gereçler kullanılmakta, bu araçlar yüksek teknolojili cihazlarla donatılmaktadır. Örneğin, 8x8 amfibik araçlar afet bölgelerinde önemli bir işlevsellik sunarken, ısıya duyarlı dronlar ve termal kameralar da etkinliği artırmaktadır. Ancak, bu teknolojiler tüm illerde yaygın değildir ve bazı illerde henüz kullanılmamaktadır.”

Katılımcılardan K8 afet yönetiminde kullanılan teknolojilerde AYDES örneğini şu ifadesiyle vermiştir:

“Yozgat ilinde, afet yönetimi için özel bir teknolojik altyapı bulunmamaktadır. En yaygın kullanılan teknoloji, AFAD’ın yürüttüğü AYDES (Afet Yönetimi ve Karar Destek Sistemi) uygulamasıdır. Bu sistem, afet verilerini toplar ve işler, nüfus verisiyle entegre olarak hızlı ve doğru bilgi akışı sağlar. Yozgat’taki afet yönetimi süreçlerinde en yenilikçi teknoloji AYDES’tir.”

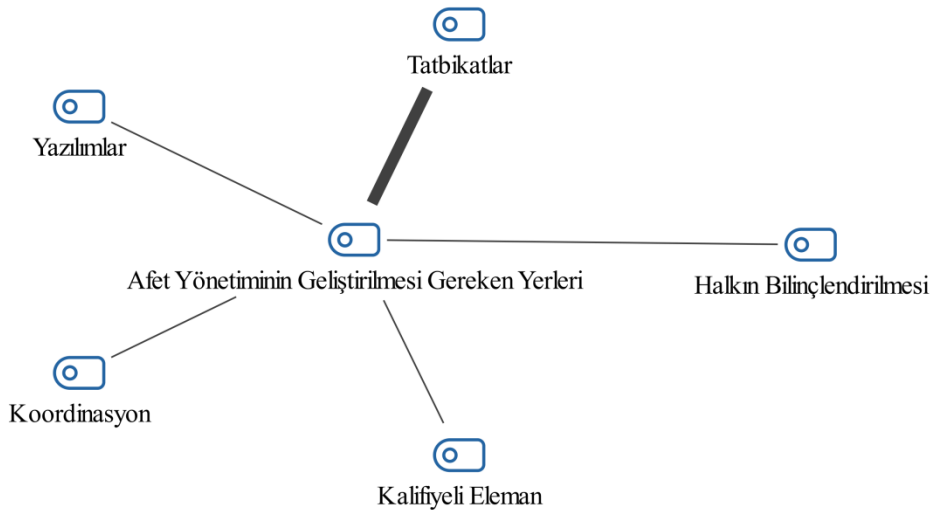
İHA TAMP AYDES İRAP Modern Araçlar

Şekil 5.24. Afet Yönetiminde Kullanılan Teknolojiler Kategorisine İlişkin Kod Bulutu

Şekil 5.24.'de AFAD ekibinin ilgili yetkilileriyle yapılan görüşmeler kapsamında katılımcıların en sık kullandığı kelimeler gösterilmektedir. Şekil, MAXQDA yazılımının “Görsel Araçlar” kısmındaki “Kod Bulutu” sekmesi üzerinden oluşturulmuştur. Şekilde de yer aldığı üzere, en sık kullanılan kelimeler; İRAP, AYDES, TAMP, İHA, Modern Araçlar şeklindedir. Belgelerdeki en sık kullanılan kelimeler bu kod bulutu içerisinde yer almaktadır.

Kategori-6: Afet Yönetiminin Geliştirilmesi Gereken Yerleri

Katılımcılara yöneltilen İl düzeyinde afet yönetimi örgütlenmesinde eksik ve geliştirilmesi gereken noktalar olduğunu düşünüyor musunuz? Varsa, bu noktalar nelerdir? Sorusu üzerine katılımcılardan alınan cevaplar sonucunda Afet Yönetiminin Geliştirilmesi Gereken Yerleri kategorisi oluşturulmuştur. Buna göre; *Tatbikatlar*, *Halkın Bilinçlendirilmesi*, *Kalifiyeli Eleman*, *Koordinasyon* ve *Yazılımlar* kodlarından oluştuğu görülmektedir. Bu kategoriye ilişkin kod alt kod bölümler modeli Şekil 5.25.'de sunulmaktadır.

Şekil 5.25. Afet Yönetiminin Geliştirilmesi Gereken Yerlerine İlişkin Kod Alt Kod Bölümler Modeli

Bu kodlara ilişkin katılımcı görüşleri şu şekildedir:

K1: “Yılda iki kez yapılan masa başı toplantıları ve tatbikatlar, afet yönetimi süreçlerinin etkinliğini artırmada önemli rol oynamaktadır. Bu toplantılar, hizmet gruplarının planlarını gözden geçirmelerini sağlarken, olası aksaklıkları önlemeye yardımcı olur. Hizmet gruplarının kendi planlarını bilmesi, koordinasyonu ve işleyişi sorunsuz hale getirir, böylece afet yönetiminin etkinliği artar.”

K2: “Afet yönetiminde önemli noktalar, afet öncesi hazırlık ve zarar azaltmaya odaklanmaktadır. Bu süreçlerin etkin işlemesi için kurumların ve personelin planlara adapte edilmesi gerekmektedir. Personel, sadece çalışan olarak değil, afet anında birey olarak da nasıl davranması gerektiğini öğrenmelidir. Afet yönetimi stratejilerinin başarısı için eğitim ve uygulamaların bu yönlerinin güçlendirilmesi önemlidir.”

K3: “Afet Müdahale Planı’nın etkin uygulanabilmesi için bireylerin görev ve sorumluluklarını benimsemesi önemlidir. Ancak mevcut durumda disiplin eksiklikleri mevcuttur. Bu eksiklikleri gidermek için yapılan çalışmalar, planın uygulanabilirliğini artırmaktadır. Geliştirilen yazılım, afet yönetimi süreçlerini dijitalleştirip güncellemeleri kolaylaştırmaktadır. Kullanıcılar, yazılıma veri girişi yapmalı ve düzenli güncellemeler sağlamalıdır. Plan, sadece bir iş olarak değil, vicdan ve sorumluluk bilinciyle sahiplenilmelidir. Amacı, toplumda afet yönetimi bilincini artırmak ve bireysel katılımı sağlamaktır.”

K5: “İl düzeyinde nitelikli personel yetiştirilmesine ve Afet ve Acil Durum Yönetim Merkezleri’nin kurulmasına ihtiyaç vardır. Bu merkezler, afet eğitimleri vererek toplumun her kesimine ulaşmalı ve afet farkındalığını artırmalıdır. Böylece halk ve kamu arasındaki iş birliği güçlenir, afetlere daha hızlı ve etkili müdahale edilebilir.”

K6: “Afet yönetimine daha fazla dikkat edilmesi gerekmektedir. Toplumun afetlere karşı bilinçlendirilmesi, eğitimle sağlanabilir. Afet farkındalık eğitimlerinin özellikle çocuklar ve gençler arasında yayılması için bireylerin farkındalığı artırılmalıdır. Okul gruplarına yönelik eğitimlerle afet farkındalığı hedeflenmektedir. Ayrıca, medya aracılığıyla yapılan kampanyalar ve kamu spotları gibi iletişim araçlarının kullanımı önemlidir.”

K7: “Eğitimli personelin kendini sürekli geliştirmesi ve sisteme özveri katması önemlidir. Personel, aidiyet duygusunu içselleştirmede süreci verimlilik sorunları devam edecektir. Bu nedenle, personel yeterliliği ve özverisi, afet yönetimi süreçlerinin etkinliği için önceliklidir.”

K8: “Afet yönetimi sürecinde senaryo bazlı bir yaklaşım benimsenmekte, ancak bu senaryoların gerçek afet durumlarıyla koordinasyonu tam sağlanamamaktadır. Bu bağlamda, AYDES (Afet Yönetimi ve Karar Destek Sistemi) platformunun daha fazla modül ile desteklenmesi, dijitalleşme açısından önemli bir katkı sağlayabilir. AYDES, afet durumlarında verilerin toplandığı merkezi bir sistem olarak işlev görmekte ve teknolojik gelişmelerin entegrasyonu, sistemin verimliliğini artırabilir.”

Afet yönetiminin geliştirilmesi gereken yerlerinin başında tatbikatlar olduğu görülmektedir. Ayrıca katılımcı görüşlerine göre daha iyi bir afet yönetimi için çalışanların rol ve sorumluluklarının benimsenmesi, vatandaşların afet yönetimi hakkında daha da bilinçlendirilmesinin gerekliliği ifade edilmiştir.

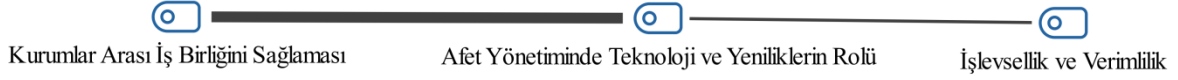
Şekil 5.26. Afet Yönetiminin Geliştirilmesi Gereken Yerleri Kategorisine İlişkin Kod Bulutu

Şekil 5.26.'da AFAD ekibinin ilgili yetkilileriyle yapılan görüşmeler kapsamında katılımcıların en sık kullandığı kelimeler gösterilmektedir. Şekil, MAXQDA yazılımının “Görsel Araçlar” kısmındaki “Kod Bulutu” sekmesi üzerinden oluşturulmuştur. Şekilde de yer aldığı üzere, en sık kullanılan kelimeler; Tatbikatlar, Halkın Bilinçlendirilmesi, Koordinasyon, Kalifiyeli Eleman, Yazılımlar şeklindedir. Belgelerdeki en sık kullanılan kelimeler bu kod bulutu içerisinde yer almaktadır.

Kategori-7: Afet Yönetiminde Teknoloji ve Yeniliklerin Rolü

Katılımcılara yöneltilen İl düzeyinde afet yönetiminde koordinasyon merkezi veya benzeri bir yapı var mı? Varsa, bu yapının etkinliğini nasıl değerlendiriyorsunuz? Sorusu üzerine katılımcılardan alınan cevaplar sonucunda Afet Yönetiminde Teknoloji ve Yeniliklerin Rolü kategorisi oluşturulmuştur. Buna göre; *Kurumlar Arası İş Birliğini Sağlaması ve İşlevsellik*

ve Verimlilik kodlarından oluştuğu görülmektedir. Bu kategoriye ilişkin kod alt kod bölümler modeli Şekil 5.27.'de sunulmaktadır.

Şekil 5.27. Afet Yönetiminde Teknoloji ve Yeniliklerin Rolüne İlişkin Kod Alt Kod Bölümler Modeli

Bu kodlara ilişkin katılımcı görüşleri şu şekildedir:

K2: “GAMER; Afet anında, Yozgat ilinde müdahale ve yönetim, İl Müdürleri, Vali ve gerektiğinde Kaymakamın bir araya geldiği merkezi bir organizasyon yapısı üzerinden yürütülmektedir. Diğer illerden gelen desteklerin koordinasyonu ve haberleşme de bu merkez aracılığıyla sağlanmaktadır.”

K4: “Yozgat’ta bir koordinasyon merkezi bulunmamakta, yerine Valilik binasında “GAMER” sistemi entegre edilmiştir. Bu sistem, Jandarma, Polis ve AFAD gibi kurumların iş birliğini sağlar, ancak merkezi koordinasyon eksikliği, afet müdahalesinde etkinliği sınırlandırabilir.”

K6: “Yozgat ilinde afet ve acil durum yönetimi için çeşitli merkezler ve organizasyonlar bulunmaktadır. İl Afet ve Acil Durum Yönetimi Merkezi önemli bir rol oynamakta, afet durumlarında İl Afet ve Acil Durum Koordinasyon Kurulu toplanarak kararlar almakta ve koordinasyonu sağlamaktadır. Ayrıca, 112 Çağrı Merkezi, kriz anlarında hızlı müdahale için faaliyet göstermektedir.”

K7: “Türkiye Afet Müdahale Planı (TAMP) kapsamında, afet durumlarında koordinasyon merkezi kurulması zorunludur. Yozgat ilinde, bu merkez, Valilik binasındaki GAMER birimi tarafından yönetilmektedir. GAMER birimi, afet anında sisteme kaydedilen bilgilerle ilgili kurum amirleri ve koordinasyon kurulu üyelerine otomatik mesaj gönderir. Bu mesajlar, ilgili kişilerin toplanmasını sağlar ve afet yönetimi süreci koordinasyon merkezi tarafından yönlendirilir. İl Afet ve Acil Durum Müdürlüğü (AFAD) olarak, bu sürecin uygulayıcılarıyız.”

K8: “GAMER merkezimiz var. İlimizdeki afet yönetimi, Vali’nin başkanlığında düzenli toplantılarla koordine edilmektedir. Bu toplantılara İl Müdürlükleri ve diğer paydaşlar katılmakta, il düzeyindeki afet süreçleri değerlendirilerek kararlar alınmaktadır. Ayrıca, il AFAD birimi tarafından kurulan afet yönetim merkezi, büyük ekranlar ve gelişmiş

kameralarla Vali ile anlık görüntülü görüşmeleri mümkün kılacak şekilde teknolojiyle donatılmaktadır. Bu merkez, afet koordinasyonu için merkezi bir iletişim noktası olacak ve tüm bilgilere hızlı erişim sağlamayı hedeflemektedir. Şu anda il düzeyindeki afet koordinasyonu, ilgili paydaşların Valiye düzenli bilgi akışı sağlamasıyla sürdürülmektedir. Vali, bu bilgiler doğrultusunda gerekli kararları alarak, değişiklik önerilerini değerlendirir ve ilgili birimlerle harekete geçer.”

K1: “Yozgat ilinde daha önce Valilik bünyesindeki eski GAMER afet yönetim merkezi bulunmaktayken, AFAD merkezinin kurulmasıyla afet yönetiminde daha etkin bir yapı oluşturulmuştur. Bu merkez, büyük afet durumlarında Cumhurbaşkanı ve ilgili bakanların yönetiminde faaliyet göstererek önemli bir rol oynamaktadır.”

K3: “Afet yönetimi merkezi, Yozgat’ta inşa aşamasındadır ve şu anda Valilik bünyesindeki GAMER binası kullanılmaktadır. Merkezi sistemin kurulmasıyla, kaynakların daha verimli yönetilmesi ve koordinasyonun artırılması hedeflenmektedir. Bu süreç, yerel yönetimlerin afet müdahale kapasitesini geliştirecek ve toplumsal dayanıklılığı artıracaktır.”

K5: “Afet ve acil durum yönetimi, 23 hizmet grubu ve destek sağlayan ortakları içeren entegre bir yapıyı gerektirir. Etkin işleyiş için afet ve acil durum yönetim merkezlerinde güncel teknolojik donanımlar, bilgisayar sistemleri, haberleşme araçları ve faks makineleri bulundurulmalıdır. Türkiye’deki çoğu ilde ve birçok ilçede afet ve acil durum yönetim merkezleri kurulmuş olup, bu merkezlerde doğal, teknolojik ve insan kaynaklı afetlerin koordinasyonu sağlanarak, yaşam düzeninin yeniden tesis edilmesi amacıyla 7/24 kesintisiz çalışma yapılmaktadır.”

Katılımcılar afet yönetiminde teknoloji ve yeniliklerin rolü için GAMER binası olduğunu ve bu binanın diğer kurum ve kuruluşlar ile koordinasyonu sağlama da önemli bir rol oynadığını ifade etmişlerdir. Böylelikle afet yönetim süreci daha verimli şekle dönüşmekte ve etkin bir yapı oluşturulmaktadır.

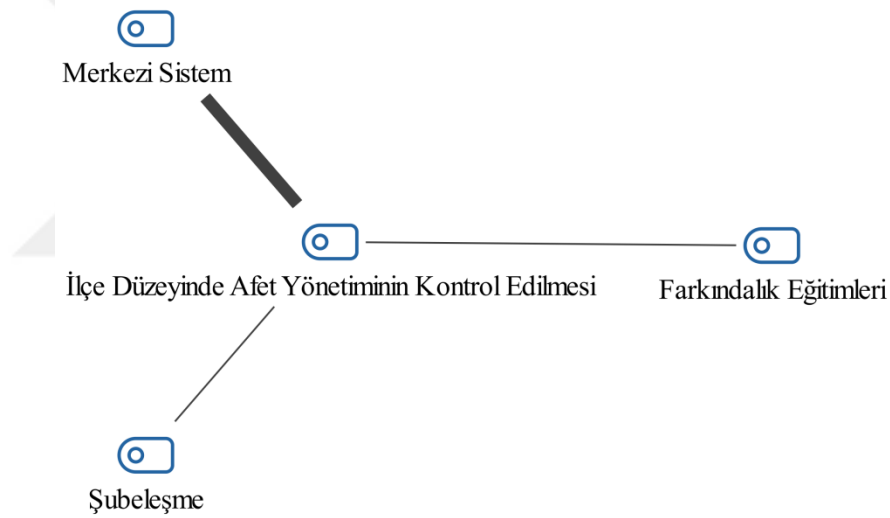
Kurumlar Arası İş Birliğini Sağlaması

Şekil 5.28. Afet Yönetimde Teknoloji ve Yeniliklerin Rolü Kategorisine İlişkin Kod Bulutu

Şekil 5.28.'de AFAD ekibinin ilgili yetkilileriyle yapılan görüşmeler kapsamında katılımcıların en sık kullandığı kelimeler gösterilmektedir. Şekil, MAXQDA yazılımının “Görsel Araçlar” kısmındaki “Kod Bulutu” sekmesi üzerinden oluşturulmuştur. Şekilde de yer aldığı üzere, en sık kullanılan kelimeler; Kurumlar Arası İş Birliğinin Sağlanması ve İşlevsellik ve Verimlilik şeklindedir. Belgelerdeki en sık kullanılan kelimeler bu kod bulutu içerisinde yer almaktadır.

Kategori-8: İlçe Düzeyinde Afet Yönetiminin Kontrol Edilmesi

Katılımcılara yöneltilen İlçe düzeyinde afet yönetimi nasıl organize ediliyor? İl ve ilçe arasındaki iş birliği nasıldır? Sorusu üzerine katılımcılardan alınan cevaplar sonucunda İlçe Düzeyinde Afet Yönetiminin Kontrol Edilmesi kategorisi oluşturulmuştur. Buna göre; *Merkezi Sistem*, *Farkındalık Eğitimleri* ve *Şubeleşme* kodlarından oluştuğu görülmektedir. Bu kategoriye ilişkin kod alt kod bölümler modeli Şekil 5.29.'da sunulmaktadır.

Şekil 5.29. İlçe Düzeyinde Afet Yönetiminin Kontrol Edilmesine İlişkin Kod Alt Kod Bölümler Modeli

Bu kodlara ilişkin katılımcı görüşleri şu şekildedir:

K1: “Afet Yönetimi Genel Müdürlüğü, ilçelerin büyüklüğü, stratejik konumu ve afet risklerini değerlendirerek AFAD merkezlerini belirlemektedir. Koordinasyon faaliyetleri, Kaymakamlık aracılığıyla il düzeyinden gelen talimatlarla yürütülür ve yerel yönetimlerin afet hazırlık ve müdahale kabiliyetlerini artırmayı hedefler.”

K2: “Yozgat’ta afet yönetimi, ilçe düzeyinde Valiye bağlı olmanın yanı sıra Kaymakamlar aracılığıyla yürütülmektedir. Yozgat’ta şu anda bir afet yönetim merkezi bulunmamaktadır. 50.000 nüfusu aşan ilçelerde afet yönetim merkezlerinin kurulması planlansa da Yozgat’ta

bu yapılandırma henüz uygulanmamaktadır. Bu nedenle afet yönetimi Kaymakamlıklar üzerinden koordine edilmektedir.”

K4: *“Yozgat’ta sadece bir AFAD merkezi bulunması, ilçe düzeyinde organizasyon eksikliğini göstermektedir. Türkiye genelinde 81 ilde yalnızca bir AFAD merkezi varken, İstanbul’daki üç merkez yerel yönetimlerin afet yönetimindeki farklılıklarını ortaya koymaktadır. Yozgat’taki AFAD personeli, Kaymakamlıkla iş birliği yaparak okullar, Köy Muhtarları ve İmamlar gibi paydaşlara yönelik afet öncesi, sırası ve sonrası bilgilendirme eğitimleri düzenlemektedir. Bu eğitimler, afet hazırlığını artırmak ve kriz yönetimini güçlendirmek açısından önemlidir.”*

K5: *“İl düzeyinde afet ve acil durum müdahalesi, İl Valisinin başkanlığında yürütülmektedir. İlçelerde ise müdahale, İlçe Kaymakamlarının başkanlığında yapılır. Seviye 1 acil durumlar, ilçenin kaynaklarıyla yönetilebiliyorsa, ek destek talep edilmez. Ancak, ilçenin kapasitesini aşan durumlarda İl Kaymakamları, İl Valisinden ve AFAD’tan destek ister. Örneğin, bina yıkılması, sel gibi olaylarda il yönetimi gerekli müdahaleyi başlatır ve ilgili bölgelere destek sağlanır.”*

K6: *“İlimizde şu an bir ilçe afet yönetim merkezi bulunmamaktadır. Afet durumlarında, ihtiyaç doğrultusunda ve afetin türüne göre merkezler kurulur ve bu süreç il düzeyindeki afet yönetim merkezi tarafından koordine edilir.”*

K7: *“İlçelerde doğrudan afet yönetimi organizasyonu bulunmamaktadır. Afet ve acil durumlar, il merkezlerindeki AFAD birimleri tarafından koordine edilmektedir. AFAD, illerdeki birlik müdürlükleri ve diğer teşkilatlarla afet yönetimini yürütür. Ancak, afetin kapsamına göre il merkezlerindeki personel yetersiz kalırsa, komşu illerden destek alınır. Bu nedenle, ilçelerde doğrudan afet yönetimi yapısı yoktur.”*

K8: *“Tokat Sulusaray depremi sonrası Kadışehri ilçesi de afetin etkisi altında kalmıştır. İlçede hızla İlçe Afet ve Kriz Merkezi oluşturulmuş, 7/24 çalışan GAMER aktif hale getirilmiştir. Personelin bir kısmı sahada, diğer kısmı ise koordinasyonda görev yapmaktadır. İlçe ve il arasında sürekli iletişim sağlanırken, bilgi notları hazırlanarak yetkililere sunulmakta ve etkili bir iletişim ağı oluşturulmaktadır.”*

Katılımcıların ifadelerine göre, Yozgat’ta afet yönetimi, Kaymakamlıklar aracılığıyla il düzeyinde koordine edilmektedir, ancak ilçe düzeyinde afet yönetim merkezi bulunmamaktadır.

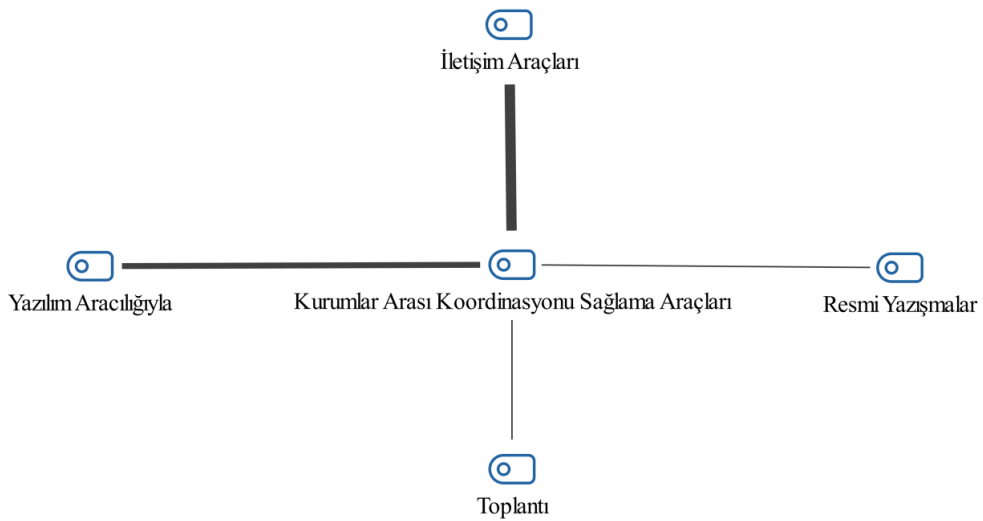
Şubeleşme Merkezi Sistem Farkındalık Eğitimleri

Şekil 5.30. İlçe Düzeyinde Afet Yönetiminin Kontrol Edilmesi Kategorisine İlişkin Kod Bulutu

Şekil 5.30.'da AFAD ekibinin ilgili yetkilileriyle yapılan görüşmeler kapsamında katılımcıların en sık kullandığı kelimeler gösterilmektedir. Şekil, MAXQDA yazılımının “Görsel Araçlar” kısmındaki “Kod Bulutu” sekmesi üzerinden oluşturulmuştur. Şekilde de yer aldığı üzere, en sık kullanılan kelimeler; Merkezi Sistem, Şubeleşme ve Farkındalık Eğitimleri şeklindedir. Belgelerdeki en sık kullanılan kelimeler bu kod bulutu içerisinde yer almaktadır.

Kategori-9: Kurumlar Arası Koordinasyonu Sağlama Araçları

Katılımcılara yöneltilen Afet anında kurumlar arası koordinasyon nasıl sağlanıyor? Hangi mekanizmalar kullanılıyor? Sorusu üzerine katılımcılardan alınan cevaplar sonucunda Kurumlar Arası Koordinasyonu Sağlama Araçları kategorisi oluşturulmuştur. Buna göre; *İletişim Araçları*, *Yazılım Aracılığıyla*, *Resmi Yazışmalar* ve *Toplantı* kodlarından oluştuğu görülmektedir. Bu kategoriye ilişkin kod alt kod bölümler modeli Şekil 5.31.'de sunulmaktadır.

Şekil 5.31. Kurumlar Arası Koordinasyonu Sağlama Araçlarına İlişkin Kod Alt Kod Bölümler Modeli

Bu kodlara ilişkin katılımcı görüşleri şu şekildedir:

K1: “Afet durumlarında, kurumları bilgilendirmek ve koordinasyonu sağlamak için telefon, mesaj ve faks gibi iletişim yöntemleri kullanılır. Olay sonrası kurumlar acil toplantılara çağrılır ve iş birliği sağlanarak müdahale süreci başlatılır.”

K3: “AYDES, Türkiye’de afet yönetimi alanında önemli bir araçtır. Coğrafi bilgi sistemlerine dayalı bu platform, kurumlar arası koordinasyonu artırmayı amaçlar. Afet yönetimi sürecinde, personel, kaynak ve malzeme girişleri düzenli şekilde kaydedilir ve ihtiyaçlar hızlıca AYDES üzerinden talep edilir. Çalışma grupları, ihtiyaçlarını ileterek, AFAD gibi üst düzey yöneticilerin kaynak ve ihtiyaçları görmesini sağlar. Bu, afet anında hızlı müdahale için kritik bir altyapı sunar. AYDES, kurumlar arası iş birliğini güçlendirerek şeffaflık ve etkinliği artırır, daha sağlıklı bir organizasyon yapısına katkı sağlar.”

K7: “AYDES yazılımı, kurumların çalışma gruplarındaki personelleri belirler. Her personelin görev ve sorumlulukları net olarak tanımlanmış olup, sorumluluk beyannamesi imzalayarak görevleri kabul ederler. Yazılım, afet öncesi ve sırasında her kurumun yerine getirmesi gereken görevleri açıkça belirler, böylece kurumlar afete hazırlıklı olup, afet durumunda görevlerini derhal yerine getirmekle yükümlüdür.”

K6: “Afet ve acil durum yönetimi, olay türüne göre değişir. Yozgat ilindeki koordinasyon, kriz durumunda ilgili paydaşların katılımıyla sağlanır. Olayın büyüklüğüne göre Vali başkanlığında bir toplantı düzenlenir ve bu toplantıya ilgili kamu kurumlarından temsilciler katılır. Koordinasyonu ise İl AFAD Müdürü yürütür.”

K8: “Kurumlar arası koordinasyon genellikle telefon görüşmeleriyle yapılmakta, çözüm sağlandıktan sonra yazılı hale getirilmektedir.”

Katılımcıların ifadelerine göre kurumlar arası koordinasyonu sağlamak için sıklıkla telefon kullandıkları görülmektedir. Bunun yanı sıra, yazılım araçları ile çeşitli çevrim içi toplantılar yapıldığı da anlaşılmaktadır.

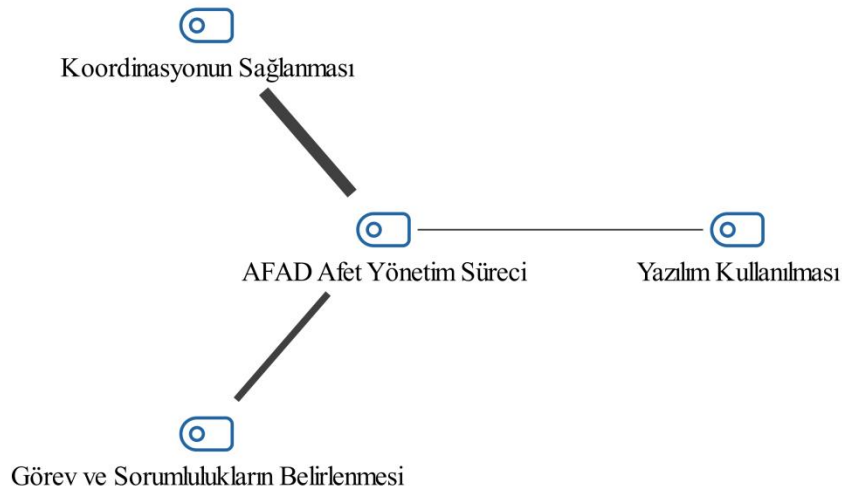
Resmi Yazışmalar Toplantı İletişim Araçları Yazılım Aracılığıyla

Şekil 5.32. Kurumlar Arası Koordinasyonu Sağlama Araçları Kategorisine İlişkin Kod Bulutu

Şekil 5.32.’de AFAD ekibinin ilgili yetkilileriyle yapılan görüşmeler kapsamında katılımcıların en sık kullandığı kelimeler gösterilmektedir. Şekil, MAXQDA yazılımının “Görsel Araçlar” kısmındaki “Kod Bulutu” sekmesi üzerinden oluşturulmuştur. Şekilde de yer aldığı üzere, en sık kullanılan kelimeler; İletişim Araçları, Resmi Yazışmalar, Toplantı, Yazılım Aracılığıyla şeklindedir. Belgelerdeki en sık kullanılan kelimeler bu kod bulutu içerisinde yer almaktadır.

Kategori-10: AFAD Afet Yönetim Süreci

Katılımcılara yöneltilen Afet yönetimi sürecinde hangi kurumlarla iş birliği yapıyorsunuz ve bu iş birlikleri nasıl gerçekleşiyor? Sorusu üzerine katılımcılardan alınan cevaplar sonucunda AFAD Afet Yönetim Süreci kategorisi oluşturulmuştur. Buna göre; *Koordinasyonun Sağlanması*, *Görev ve Sorumlulukların Belirlenmesi* ve *Yazılım Kullanılması* kodlarından oluştuğu görülmektedir. Bu kategoriye ilişkin kod alt kod bölümler modeli Şekil 5.33.’de sunulmaktadır.

Şekil 5.33. AFAD Afet Yönetim Sürecine İlişkin Kod Alt Kod Bölümler Modeli

Bu kodlara ilişkin katılımcı görüşleri şu şekildedir:

K4: “Türkiye Afet Müdahale Planı, afet öncesi, sırası ve sonrasında paydaşların görevlerini belirler. Plan, etkin afet yönetimi için 23 çalışma grubunu kapsar ve Aile ve Sosyal Hizmetler Bakanlığı, Vakıflar Genel Müdürlüğü, Sivil Toplum Kuruluşları, İl Sağlık Müdürlüğü, Jandarma ve Emniyet gibi kurumları içerir. Afet ve Acil Durum Yönetimi Başkanlığı (AFAD) bu grupların koordinasyonunu sağlar ve hızlı, etkili müdahale mekanizması oluşturmayı hedefler.”

K5: “Afet yönetimi, afet türüne göre çözüm ortakları ve destekleyici kurumlar belirleyerek yürütülen kapsamlı bir süreçtir. Her afet türü, ilgili kurumların sorumluluk alanlarını belirler ve bu kurumlar afetle mücadelede faaliyet gösterir. Türkiye’de afet yönetimi, Afet ve Acil Durum Yönetimi Başkanlığı (AFAD) tarafından koordine edilmekte olup, il düzeyinde Valinin başkanlığında yürütülmektedir. Bu süreç, yalnızca AFAD’ın değil, tüm kamu kurumlarının ortak sorumluluğundadır.”

K7: “Türkiye’de afetlere müdahale için kapsamlı bir planlama süreci yürütülmektedir. AFAD Başkanlığı koordinasyonunda, 81 ilde afet müdahale planları uygulanmaktadır. Her ilde yerel afet müdürlükleri, afet öncesi tatbikatlar düzenleyerek kurumlar arasında koordinasyon sağlamaktadır. Afet yönetimi sürecinde, her kurumun belirli çalışma grupları bulunmakta ve afetlere hazırlık sağlanmaktadır. Ayrıca, AYDES (Afet Yönetimi ve Karar Destek Sistemi) yazılımı, afet yönetimi sürecini desteklemekte ve afet anında otomatik görev dağılımı yaparak müdahaleleri hızlandırmaktadır.”

Türkiye’de afet yönetimi, AFAD’ın koordinasyonunda, çeşitli kamu kurumları ve yerel yönetimlerin iş birliğiyle gerçekleştirilmektedir. Her afet türü için belirlenen sorumluluklar doğrultusunda, afet öncesinde, sırasında ve sonrasında farklı kurumlar çeşitli görevler üstlenir. Yerel düzeyde yapılan tatbikatlar, koordinasyonu artırırken, AYDES gibi yazılım sistemleri de müdahaleleri hızlandırmak amacıyla kullanılır. Bu yapı, afetlere hızlı ve etkili yanıt verebilmek için tüm paydaşların ortak çalışmasını gerektirir.

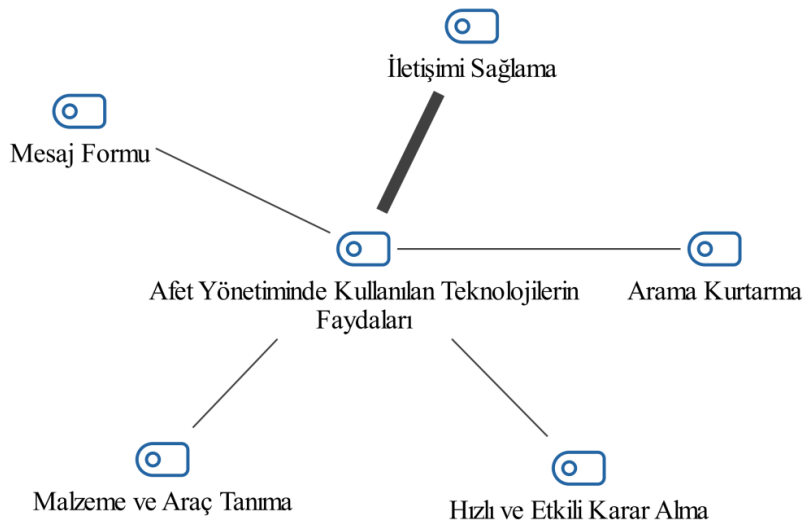
Koordinasyonun Sağlanması Görev ve Sorumlulukların Belirlenmesi

Şekil 5.34. AFAD Afet Yönetim Süreci Kategorisine İlişkin Kod Bulutu

Şekil 5.34.'de AFAD ekibinin ilgili yetkilileriyle yapılan görüşmeler kapsamında katılımcıların en sık kullandığı kelimeler gösterilmektedir. Şekil, MAXQDA yazılımının “Görsel Araçlar” kısmındaki “Kod Bulutu” sekmesi üzerinden oluşturulmuştur. Şekilde de yer aldığı üzere, en sık kullanılan kelimeler; Koordinasyonun Sağlanması, Yazılım Kullanılması, Görev ve Sorumlulukların belirlenmesi şeklindedir. Belgelerdeki en sık kullanılan kelimeler bu kod bulutu içerisinde yer almaktadır.

Kategori-11: Afet Yönetiminde Kullanılan Teknolojilerin Faydaları

Katılımcılara yöneltilen Afet yönetimde teknoloji ve yeniliklerin rolü nedir? Yozgat ilinde hangi teknolojiler kullanılıyor? Sorusu üzerine katılımcılardan alınan cevaplar sonucunda Afet Yönetiminde Kullanılan Teknolojilerin Faydaları kategorisi oluşturulmuştur. Buna göre; *İletişimi Sağlama*, *Arama Kurtarma*, *Hızlı ve Etkili Karar Alma*, *Malzeme ve Araç Tanıma* ve *Mesaj Formu* kodlarından oluştuğu görülmektedir. Bu kategoriye ilişkin kod alt kod bölümler modeli Şekil 5.35.'de sunulmaktadır.

Şekil 5.35. Afet Yönetiminde Kullanılan Teknolojilerin Faydalarına İlişkin Kod Alt Kod Bölümler Modeli

Bu kodlara ilişkin katılımcı görüşleri şu şekildedir:

K1: “Afet durumlarında, klasik arama kurtarma malzemeleri ön planda olup, yeterli sayıda ve AFAD Başkanlığı’nın belirlediği standartlara göre temin edilmektedir. Ayrıca, gerekli diğer malzemeler de mevcuttur.”

K3: “Yozgat İlinde afet yönetimi sürecinde AYDES ve İRAP yazılımları önemli rol oynamaktadır. AYDES yazılımı, afet öncesi, sırası ve sonrasında personel, malzeme ve araçları tanımlarken, afet anında ihtiyaçlar ve taleplerin yönetilmesini sağlar. Ayrıca, AFAD’ın red sistemine entegre senaryo üretimi, afet senaryoları için tahminlerde bulunarak karar alma süreçlerine katkı sunar. Türkiye Afet Müdahale Planı’na yönelik yeni yazılımlar da stratejik bir gelişim göstermektedir. Bu yazılımların entegrasyonu, afet yönetimini daha etkili ve verimli hale getirmeyi amaçlamaktadır.”

K4: “Türkiye’de afetlere hazırlık süreçlerinde TAMP (Türkiye Afet Müdahale Planı) ve İRAP (İl Afet Risk Azaltma Planı) sistemleri kritik bir rol oynamaktadır. Bu planlamalar ve bilgisayar sistemleri, etkin bir koordinasyon sağlar. Afet anında, arama kurtarma araçlarının kullanımı müdahale etkinliğini artırırken, afet sonrası AYDES (Afet Yönetimi ve Karar Destek Sistemi) uygulaması, veri yönetimi ve analizle geri dönüş sürecine katkı sağlar.”

Afet yönetimi esnasında kullanılan teknolojilerin en büyük katkısı iletişimi sağlama olduğu anlaşılmaktadır. Böylelikle süreci daha etkili ve verimli şekle dönüştürerek, afet yönetim sürecine olumlu katkısı olduğu görülmektedir.

Şekil 5.36. Afet Yönetiminde Kullanılan Teknolojilerin Faydaları Kategorisine İlişkin Kod Bulutu

Şekil 5.36.’da AFAD ekibinin ilgili yetkilileriyle yapılan görüşmeler kapsamında katılımcıların en sık kullandığı kelimeler gösterilmektedir. Şekil, MAXQDA yazılımının “Görsel Araçlar” kısmındaki “Kod Bulutu” sekmesi üzerinden oluşturulmuştur. Şekilde de yer aldığı üzere, en sık kullanılan kelimeler; İletişimi Sağlama, Hızlı ve Etkili Karar Alma,

Arama Kurtarma, Malzeme ve Araç Tanıma ve Mesaj Formu şeklindedir. Belgelerdeki en sık kullanılan kelimeler bu kod bulutu içerisinde yer almaktadır.

Kategori-12: Afet Yönetim Sürecinde Bütçe Durumu

Katılımcılara yöneltilen Afet yönetimi için mevcut kaynak ve bütçe durumu hakkında bilgi verebilir misiniz? Sorusu üzerine katılımcılardan alınan cevaplar sonucunda Afet Yönetim Sürecinde Bütçe Durumu kategorisi oluşturulmuştur. Buna göre; *İhtiyaçları Karşılama* ve *İyileştirme Faaliyetlerini Yürütme* kodlarından oluştuğu görülmektedir. Bu kategoriye ilişkin kod alt kod bölümler modeli Şekil 5.37.'de sunulmaktadır.

Şekil 5.37. Afet Yönetim Sürecinde Bütçe Durumuna İlişkin Kod Alt Kod Bölümler Modeli

Bu kodlara ilişkin katılımcı görüşleri şu şekildedir:

K1: “AFAD yönetimi kapsamında, ihtiyaçlara göre ödenek talep süreçleri Başkanlık aracılığıyla yürütülmekte ve yerel düzeyde afet yönetimi ihtiyaçları için gerekli kaynaklar temin edilmektedir.”

K2: “Acil yardım ödenekleri, afetlerde hızlı müdahale ve ihtiyaçların karşılanması için tahsis edilen kaynaklardır. Bu ödenekler, ilk yardım, barınma, gıda ve diğer temel ihtiyaçlar için önemlidir. İl düzeyindeki afet yönetimi organizasyonları, bu ödenekleri etkili bir şekilde yönetmek ve dağıtmak için prosedürler geliştirmiştir, bu da hızlı ve etkin müdahale sağlamada kritik rol oynar.”

K3: “Afet anında etkin müdahale için çalışma gruplarının ihtiyaçlarının karşılanması kritik öneme sahiptir. İl düzeyinde 23 farklı çalışma grubunun ihtiyaçları, merkezi finans kaynaklarıyla karşılanmaktadır. “Finans ve Kaynak” grubu, ödeneklerin sağlanmasında merkezi bir rol oynar. İhtiyaçlar bu gruptan talep edilerek belirlenip karşılanır, böylece afet yönetimi sürecinde hızlı ve etkili müdahale sağlanır. Bu yapı, Yozgat ilinin afet yönetiminde esneklik ve kaynakların etkin kullanımını sağlar.”

K4: “Afet sonrası acil yardım ödeneği, kriz anında hızlı ve etkili müdahale için kullanılır. Bu ödenek, afetin acil ihtiyaçlarını karşılamak amacıyla tahsis edilir. Yerel yönetimlerin yapısı ve karar alma mekanizmaları, yardım kaynaklarının etkin kullanımında önemli rol oynar.”

K5: “Afet ve acil durum yönetiminde en önemli unsur finansmandır, çünkü maddi kaynaklar, organizasyonların güç ve kapasitesini doğrudan etkiler. Güçlü bir finansal altyapı, müdahale kapasitesini artırır ve iyileştirme faaliyetlerini etkin hale getirir. Türkiye’de afet yönetiminde özel hesaplar, afet müdahale süreçlerini hızlandırmak için kullanılır ve belirli denetimlere tabi olmaksızın, ihtiyaçlara göre malzeme alımları yapılır. Kamu ihale kanunu ve Sayıştay denetimi olmaksızın, malzeme talepleri, İl Afet ve Acil Durum Müdürlüğü tarafından değerlendirilip temin edilir. Örneğin, sel felaketi durumunda, eksik olan malzemeler civar illerden takviye edilerek veya hızlı satın alma ile sağlanır, böylece müdahale kapasitesi artırılır ve afet sonrası hayat normale döner.”

K8: “Afet yönetiminde bütçemiz, Acil Yardım Bütçesi olarak tanımlanmakta ve afet durumlarında Başkanlık tarafından belirlenen ödenekler bize iletilmektedir. Örneğin, Tokat Sulusaray depremi sonrası Kadişehri ilçesi için 2 milyon TL ödenek tahsis edilmiştir. İlk aşamada, bu ödenekle vatandaşların barınma ve beslenme ihtiyaçları karşılanmış; sonraki aşamalarda ise barınma koşullarının iyileştirilmesi için diğer kurumlarla iş birliği yapılarak yardımlar devam etmiştir.”

İhtiyaçları Karşılama

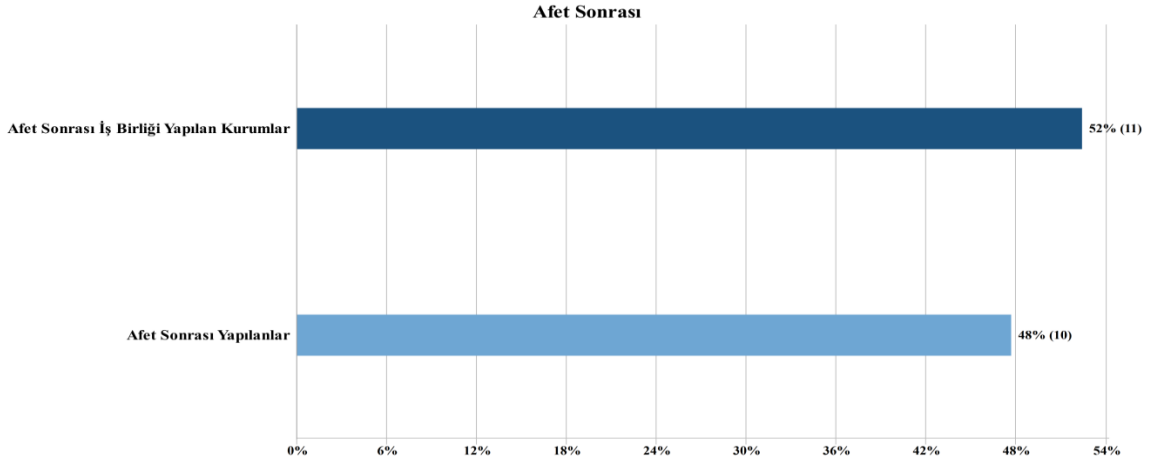
İyileştirme Faaliyetlerini Yürütme

Şekil 5.38. Afet Yönetimi Sürecinde Bütçe Durumu Kategorisine İlişkin Kod Bulutu

Şekil 5.38.’de AFAD ekibinin ilgili yetkilileriyle yapılan görüşmeler kapsamında katılımcıların en sık kullandığı kelimeler gösterilmektedir. Şekil, MAXQDA yazılımının “Görsel Araçlar” kısmındaki “Kod Bulutu” sekmesi üzerinden oluşturulmuştur. Şekilde de yer aldığı üzere, en sık kullanılan kelimeler; İhtiyaçları Karşılama ve İyileştirme Faaliyetlerini Yürütme şeklindedir. Belgelerdeki en sık kullanılan kelimeler bu kod bulutu içerisinde yer almaktadır.

Tema 4: Afet Sonrası

Araştırmanın bu kısmında katılımcıların Afet Sonrası üzerine değerlendirmelerine yer verilmiştir. Bu tema altında katılımcılara yöneltilen Afet sonrası iş birliği sürecinde hangi adımlar takip ediliyor ve bu süreçte hangi kurumlar öne çıkıyor? ve Afet sonrası iş birliği sürecinde hangi adımlar takip ediliyor ve bu süreçte hangi kurumlar öne çıkıyor? Soruları neticesinde katılımcıların vermiş olduğu cevaplara uygun iki kategori oluşturulmuştur.

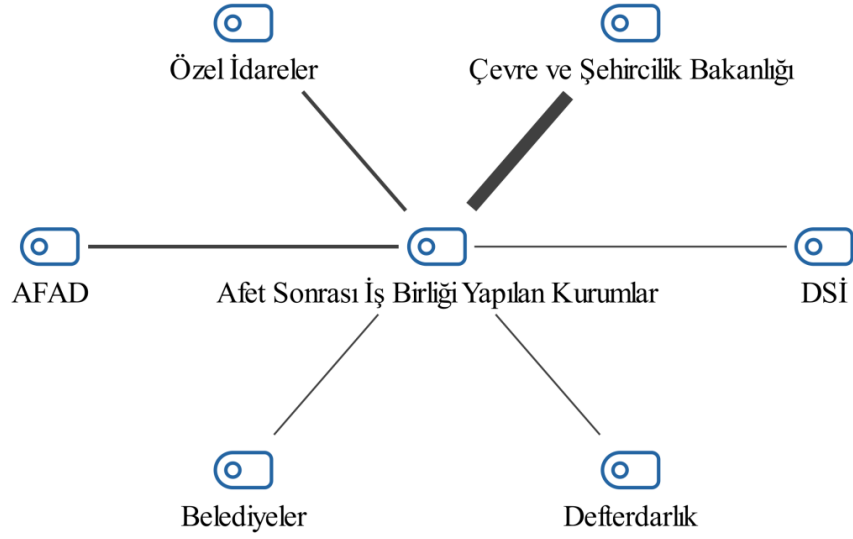

Grafik 5.4. Afet Sonrası Temasına İlişkin Alt Kodların İstatistiği

Afet Sonrası Teması altında iki kategori bulunduğu görülmektedir. Bu kategorilerden afet sonrası iş birliği yapılan kurumlar ilk sırada afet sonrası yapılanlar ise ikinci sırada yer almaktadır.

Kategori-1: Afet Sonrası İş Birliği Yapılan Kurumlar

Katılımcılara yöneltilen Afet sonrası iş birliği sürecinde hangi adımlar takip ediliyor ve bu süreçte hangi kurumlar öne çıkıyor? Sorusu üzerine katılımcılardan alınan cevaplar sonucunda Afet Sonrası İş Birliği Yapılan Kurumlar kategorisi oluşturulmuştur. Buna göre; *Çevre ve Şehircilik Bakanlığı, AFAD, Özel İdareler, DSİ, Defterdarlık ve Belediyeler* kodlarından oluştuğu görülmektedir. Bu kategoriye ilişkin kod alt kod bölümler modeli Şekil 5.39.'da sunulmaktadır.

Şekil 5.39. Afet Sonrası İş Birliği Yapılan Kurumlara İlişkin Kod Alt Kod Bölümler Modeli

Afet sonrası süreçlerde kurumlar arasındaki iş birliği ve koordinasyon çok önemli bir rol oynamaktadır. Çevre ve Şehircilik Bakanlığı, hasar tespiti ve enkaz kaldırma gibi kritik görevleri üstlenirken, AFAD barınma ve iyileştirme çalışmalarında yerel yönetimlerle birlikte hareket etmektedir. Türk Kızılay'ı, afet sırasında beslenme ihtiyaçlarını karşılayarak önemli bir destek sağlamaktadır. Ayrıca, Aile ve Sosyal Hizmetler Bakanlığı gibi kurumlar, psikososyal destek sunarak toplumsal iyileşme sürecine katkıda bulunmaktadır. Yerel yönetimler, afetin ilk anlarından itibaren barınma ve ilk müdahale gibi görevlerde ön planda yer alıyor. Bu kurumlar, merkezi yönetimle uyum içinde çalışarak hızlı bir şekilde müdahale ediyor. Türkiye Afet Müdahale Planı (TAMP) çerçevesinde, her kurumun hangi görevleri üstlendiği net bir şekilde belirlenmiş, bu da iş birliğini ve koordinasyonu kolaylaştırıyor.

Afet sonrası iyileşme ve müdahale süreçlerinin verimli olabilmesi için kurumlar arasında sağlam bir koordinasyon ve iş birliği şarttır. Her kurum, kendi sorumluluklarını yerine getirirken birlikte çalışarak sürecin daha hızlı ve etkili bir şekilde yönetilmesine katkı sağlamaktadır.

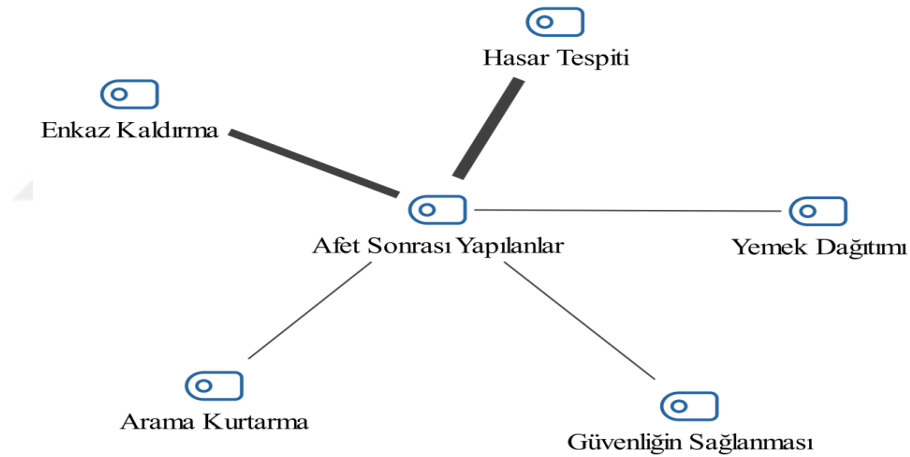

Şekil 5.40. Afet Sonrası İş Birliği Yapılan Kurumlar Kategorisine İlişkin Kod Bulutu

Şekil 5.40.'da AFAD ekibinin ilgili yetkilileriyle yapılan görüşmeler kapsamında katılımcıların en sık kullandığı kelimeler gösterilmektedir. Şekil, MAXQDA yazılımının “Görsel Araçlar” kısmındaki “Kod Bulutu” sekmesi üzerinden oluşturulmuştur. Şekilde de yer aldığı üzere, en sık kullanılan kelimeler; Çevre ve Şehircilik Bakanlığı, Özel İdareler, DSİ, AFAD, Defterdarlık ve Belediyeler şeklindedir. Belgelerdeki en sık kullanılan kelimeler bu kod bulutu içerisinde yer almaktadır.

Kategori-2: Afet Sonrası Yapılanlar

Katılımcılara yöneltilen Afet sonrası iş birliği sürecinde hangi adımlar takip ediliyor ve bu süreçte hangi kurumlar öne çıkıyor? Sorusu üzerine katılımcılardan alınan cevaplar sonucunda Afet Sonrası Yapılanlar kategorisi oluşturulmuştur. Buna göre; *Hasar Tespiti*, *Enkaz Kaldırma*, *Yemek Dağıtımı*, *Güvenliğin Sağlanması* ve *Arama Kurtarma* kodlarından oluştuğu görülmektedir. Bu kategoriye ilişkin kod alt kod bölümler modeli Şekil 5.41.'de sunulmaktadır.

Şekil 5.41. Afet Sonrası Yapılanlara İlişkin Kod Alt Kod Bölümler Modeli

Bu kodlara ilişkin katılımcı görüşleri şu şekildedir:

K1: “Afet sonrası yıkım ve zarar durumlarında, Çevre ve Şehircilik Bakanlığı enkaz kaldırma ve hasar tespiti faaliyetlerini yürütmekte ve Yozgat ilinde önemli katkı sağlamaktadır. Hasar tespiti, Defterdarlık tarafından yapılmaktadır. Barınma ihtiyaçları ise AFAD, Yerel Belediyeler ve Özel İdarelerin iş birliğiyle karşılanmakta ve koordineli iyileştirme çalışmaları sürdürülmektedir.”

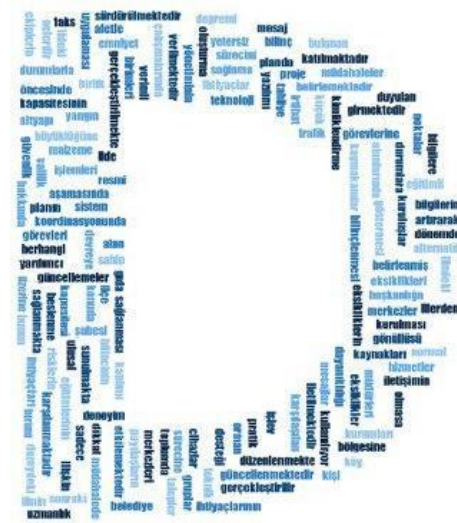
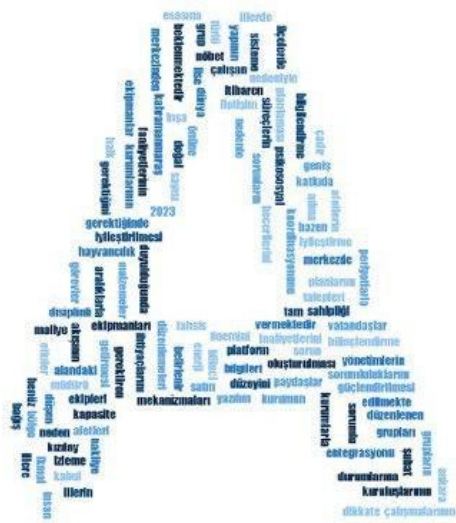
K7: “Afet sonrası, öncelikle AFAD afet koordinasyonunu sağlamalıdır. Ardından, ilgili çalışma grupları görevlerini yerine getirmelidir. Kurumlar arası iş birliği önemlidir; Aile ve Sosyal Hizmetler Bakanlığı psikososyal destek sağlarken, Çevre ve Şehircilik İl

Müdürlüğü afet bölgelerinde hasar tespiti, enkaz kaldırma ve altyapı sorunlarını çözer. Elektrik, doğalgaz ve enerji altyapılarından ÇEDAŞ ve doğalgaz şirketleri sorumludur. Tarımsal ve hayvansal hasarlarla ilgili çalışmalar ise İl ve İlçe Tarım Müdürlükleri tarafından yapılmaktadır. Bu iş birliği, müdahale ve iyileşme süreçlerinin etkinliği için kritik rol oynar.”

Şekil 5.42. Afet Sonrası Yapılanlar Kategorisine İlişkin Kod Bulutu

Şekil 5.42.’de AFAD ekibinin ilgili yetkilileriyle yapılan görüşmeler kapsamında katılımcıların en sık kullandığı kelimeler gösterilmektedir. Şekil, MAXQDA yazılımının “Görsel Araçlar” kısmındaki “Kod Bulutu” sekmesi üzerinden oluşturulmuştur. Şekilde de yer aldığı üzere, en sık kullanılan kelimeler; Hasar Tespiti, Enkaz Kaldırma, Yemek Dağıtımı, Arama Kurtarma ve Güvenliğin Sağlanması şeklindedir. Belgelerdeki en sık kullanılan kelimeler bu kod bulutu içerisinde yer almaktadır.

Şekil 5.43. Mülakatlarda En Çok Geçen Kelimeleri Gösteren Kelime Bulutu

6. TARTIŞMA

Çalışmanın bulguları, katılımcıların ifadelerinden elde edilen verilere dayanmaktadır. Bu çalışmada, Türkiye’deki il düzeyinde afet yönetiminin yapısı incelenmiş olup, Yozgat iline yönelik afet yönetimi süreçleri üzerinde bir analiz gerçekleştirilmiştir. MAXQDA yazılımı kullanılarak toplanan veriler, Yozgat ilindeki afet yönetimi uygulamaları, yerel yönetimlerin rolü ve karşılaşılan zorluklar ele alınmıştır. Literatür taramasında, araştırma sonunda elde edilen bulgulara benzer sonuçlar ve bazı önceki çalışmalar vardır. Bu çalışmalar arasında Yavaş (2004) tarafından yapılan bir araştırmada, doğal afetlerin etkilerinin azaltılabilmesi için katılımcı bir yönetim yaklaşımının önemi vurgulanmış, bu yaklaşımın başarılı olabilmesi için bütünleşik planlama, kurumlar arası iş birliği, denetim, sivil toplum kuruluşlarının rolü, gönüllülük ve afet eğitimi gibi faktörlere daha fazla odaklanması gerektiği ifade edilmiştir. Çakır (2007) tarafından gerçekleştirilen araştırmada, Türkiye’de afet yönetimi için mümkün olan ve en basit ve esnek yapının oluşturulması gerektiği vurgulanmıştır. Bu yapının, merkezi yönetimin yönlendirici, yerel yönetimlerin ise etkin bir şekilde planlama ve uygulama sorumluluğu taşıdığı ifade edilmiştir. Ülke afet yönetimi sisteminde, toplumun tüm kesimlerinin yerel afet yönetimi süreçlerine dahil edilmesi öncelikli hedeflerden biri olmalı ve yerel afet yöneticilerinin profesyonelleşmesi sağlanmalıdır. Öner (2010) gerçekleştirdiği araştırmada, ülkemizde uluslararası alanda kabul görmüş bir bütünleşik afet yönetimi sisteminin kurulmasının gerekliliğine dikkat çekmiştir. Leblebici (2004) çalışmasında, Türkiye 2009 yılında kurulan AFAD ile entegre bir afet yönetim sistemine geçiş yaparak yeni bir afet yapılandırması oluşturmuştur. Bu yeni sistem, afet yönetimini bir bütün olarak ele almakta ve zararların azaltılmasına yönelik bir politika izlemektedir. Akdağ (2019) tarafından yapılan çalışmada, afet öncesi yapılması gereken hazırlıkların değerlendirildiği ve eksikliklerin giderilmesinin hedeflendiği belirtilmiştir. Araştırmanın sonuçları, AFAD materyallerinin güncellenmesinin önemli bir gereklilik olduğunu ortaya koymuştur. Ayrıca, araştırmaya katılan farklı eğitim seviyelerindeki bireyler, AFAD’ın sunduğu eğitimlerin toplumun her kesimine ulaşmadığını ve bu durumun önemli bir eksiklik oluşturduğunu vurgulamıştır. Yıldırım (2020) Adana ilinde gerçekleştirilen başka bir araştırmada, afet müdahalesi için yetkilendirilen kurumların planlarını incelemiş ve bu çalışmaların, olası zararları en aza indirmeyi hedeflediği ortaya konulmuştur. AFAD’ın uygulamaları örnek gösterilerek, afetlere profesyonel şekilde müdahale etmesi beklenen kurumların yetkililerinin eğitim eksikliklerine dikkat çekilmiş, aynı görev tanımına sahip işlerin farklı kurumlar tarafından yapılmasının, kaynakların

verimli kullanılmaması sorununa yol açtığı vurgulanmıştır. Küpelioglu (2022) tarafından gerçekleştirilen bir araştırmada, doğal ve insan kaynaklı afetlerin ne zaman ve nasıl meydana geleceğinin tahmin edilememesi nedeniyle, bilinçsiz bir şekilde çalışan çok sayıda kişinin bulunmasının yararlı olmayacağına dikkat çekilmiştir. Bu çalışmada, bunun yerine gönüllü ve bilinçli bireylerin profesyonel kurumlara yardımcı olmalarının ekonomik açıdan daha verimli olacağı vurgulanmıştır. Ayrıca, afet sonrası arama kurtarma faaliyetlerinde kullanılacak ekipmanların teknolojik gelişmelere adapte edilmesi ile afetzedelere ulaşma süresinin kısaldığına değinilmiştir. Teknolojik olarak gelişmiş ekipmanların kullanımı can ve mal kayıplarını en aza indirmeye yardımcı olacaktır. Oruç (2021) AFAD Samsun İl Müdürlüğü'ne gelen ihbar hattı kayıtlarının incelendiği başka bir çalışmada, AFAD yetkililerinin yalnızca arama kurtarma faaliyetleri için yeterli olmadığına ve farklı sivil toplum kuruluşlarının katkısının, bu çalışmaların daha hızlı ve etkili bir şekilde yapılmasını sağlayacağına dair bir değerlendirme yapılmıştır. Bu araştırmanın, Yozgat halkının Yozgat İl Afet ve Acil Durum Müdürlüğü'nün afet yönetimi stratejilerine ilişkin görüşlerini ortaya koyduğu, aynı zamanda bu konuyla ilgili bilgi edinmek isteyen araştırmacılara fayda sağlayacağı ve yerel yönetimlerle ilgili akademik çalışmalar yapan araştırmacılar için değerli bir bilimsel kaynak olacağı öngörülmektedir.

7. SONUÇ ve ÖNERİLER

Afetler hızla meydana gelen ve engellenmesi mümkün olmayan olaylardır. Bu nedenle, dünyadaki tüm toplumlar afetlerle başa çıkabilmek için farklı stratejiler ve politikalar geliştirmektedir. Türkiye, coğrafi konumu ve farklı etkenler nedeniyle sık sık afetlerle karşı karşıya kalmaktadır. Özellikle deprem, ülkemizin karşılaştığı en büyük sorunlardan biri haline gelmiştir. Değişim, 2009 yılında AFAD'ın kurulmasıyla başlamıştır. Bu gelişme, afet yönetiminin tek bir çatı altında toplanarak, afet kriz yönetimiyle birlikte afet risk yönetimi aşamalarının da göz önünde bulundurulmasına olanak sağlamıştır. Böylece, bütünleşik afet yönetimi sistemine geçişin ilk adımı atılmış olmuştur. Türkiye'de afet ve acil durum yönetimi, merkezi hükümet tarafından koordine edilmekte, denetlenmekte ve planlanmaktadır. Yerel hizmetlerin sürekliliği ve bu hizmetlerin hızlı bir şekilde sunulabilmesi için yerel yönetimler, afet yönetimi sürecinde aktif bir şekilde yer almaktadır. Günümüzdeki doğal, insan kaynaklı ve teknolojik felaketler ciddi can ve mal kayıplarına yol açabilmektedir. Günümüzün büyük sorunlarından biri de bu tür afetlerin ekonomik büyüme ve kalkınma üzerinde olumsuz etkiler yaratmasıdır.

Afetlerin büyüklüğü ile toplumların gelişmişlik düzeyleri arasında bir ilişki bulunmakta olup, bu durum afetlerden etkilenen kesimlerin seviyelerini de değiştirmektedir. Afetlerin ne zaman ve ne büyüklükte olacağı önceden tahmin edilemeyeceği için bu tür olaylar meydana gelmeden önce risklerin önlenmesi veya en aza indirilmesi amacıyla gerekli tedbirlerin alınması önemlidir. Afet yönetiminde, hazırlık ve risk azaltma politikalarının giderek daha fazla önem kazanmasıyla birlikte, yerel yönetimler bu süreçte merkezi bir konuma yerleşmiştir. Afetlere karşı tedbir almak, oluşabilecek zararları en aza indirmek ve halkı bu konuda bilinçlendirmek, yerel yönetimlerin başlıca sorumlulukları arasındadır. Ancak, bu sorumlulukları yerine getirme konusunda en büyük sorun, yeterli kaynak ve kapasiteye sahip olmamalarıdır. Afet yönetiminin başarılı bir şekilde yürütülebilmesi, yerel yönetimlerle karşılıklı etkileşim içinde olmasını gerektirir. Afet yönetimi, denetim ve kontrol odaklı bir yapıdan yerine, kurum ve kuruluşlarla iş birliğine dayalı ve katılımcılığa önem veren bir yaklaşımla devam ettirilmelidir.

Yozgat İl Afet ve Acil Durum Müdürlüğü (AFAD) çalışanlarıyla yarı yapılandırılmış görüşmeler yapılmıştır. Bu görüşmeler, AFAD'ın afet yönetimiyle ilgili birimlerinde doğrudan görev yapan yetkilileriyle gerçekleştirilmiştir. Görüşmeyi kabul eden 8 kişiyle toplamda 20 soru yöneltmiştir. Araştırmada, nitel araştırma tekniklerinden biri olan

‘Durum Çalışması’ yöntemi kullanılmıştır. Görüşmelerden elde edilen veriler, MAXQDA 2024 yazılımı kullanılarak kodlanıp analiz edilmiştir. Yarı yapılandırılmış görüşmelerden elde edilen veriler ve yapılan analizler sonucunda araştırmanın problemi ve amacına yönelik değerli bilgilere ulaşılmıştır. Yozgat ilindeki afet yönetimi örgütlenmesi, merkezi hükümetin belirlediği stratejilerle uyumlu olmakla birlikte, yerel düzeyde daha güçlü bir iş birliği ve koordinasyon gerekliliği bulunmaktadır.

Araştırma bulguları çerçevesinde, afet yönetimi sistemi ile Yozgat İl Afet ve Acil Durum Müdürlüğü (AFAD)’ın bu sistemdeki rolü ve görevleri ile ilgili aşağıdaki önerilerde bulunulabilir:

- Afetlere karşı farkındalık oluşturmak amacıyla eğitimler yaygınlaştırılmalı ve toplumun dayanıklılığı güçlendirilmelidir. Afet öncesi, sırası ve sonrasında okul öğrencileri, yerel halk, kamu görevlileri ve görevliler için bilgilendirme yapılmalı ve tatbikatlarla bu eğitimler desteklenmelidir. Yerel yönetimler, sivil toplum kuruluşları ve diğer kurumlarla iş birliği artırılmalı ve toplulukların aktif şekilde dahil olmaları teşvik edilmelidir.
- Afet yönetimi eğitimleri sürekli bir süreç olarak değerlendirilmelidir. Eğitim süreleri uzatılmalı ve pratik uygulamalara daha fazla ağırlık verilmelidir. AFAD’ın düzenlediği tatbikatlar ve farkındalık artırıcı eğitimler ön plana çıkarılmalı, afet müdahale kapasitesi güçlendirilmelidir. Yozgat’taki çalışma gruplarının toplantı ve koordinasyon süreçlerinin daha verimli hale getirilmesi, bilgi paylaşımının ise daha düzenli bir şekilde yapılması sağlanmalıdır. Eğitim içerikleri yeniden değerlendirilmeli ve her afet türüne özgü eğitim programları hazırlanmalıdır. Personelin daha iyi bir şekilde hazırlanabilmesi için eğitim çeşitliliği artırılmalıdır. Eğitimlerin sürekli hale getirilmesi sağlanmalı ve yasal çerçeveye uygun olarak düzenli aralıklarla eğitimler verilmelidir.
- Afet yönetimi ve müdahale süreçlerinin verimliliğini artırmak amacıyla eğitim ve bilgilendirme faaliyetleri güçlendirilmelidir. Afet sonrası doğru müdahale yöntemleri belirlenmeli ve afet planları düzenli olarak güncellenmelidir. İş birliği, kurumlar arasında büyük bir öneme sahiptir. Afetlerden önce, sağlam ve dayanıklı yapılar inşa edilmeli ve yüksek risk taşıyan bölgelerden uzak durulmalıdır. Afet sonrasında ise detaylı bir planlama yapılmalıdır. Türkiye Afet Müdahale Planı (TAMP) her yıl güncellenmeli ve tatbikatlar ile personel hazırlanmalıdır.

- Yozgat'ta afet yönetimi ve risk azaltmanın öncelikleri deprem ve sel gibi doğal felaketlerin sıklığı göz önünde bulundurularak bina dayanıklılığı, uygun alan seçimi, dere ıslahı ve inşaat yasaklarını içerir. AFAD'ın eğitim ve farkındalık oluşturma çabaları önemli olsa da iller bazında kurumsal yapının güçlendirilmesi büyük bir ihtiyaçtır. Teknoloji alanındaki ilerlemeler, afet yönetiminin verimliliğini artırabilir. AFAD Acil gibi mobil uygulamalarının daha geniş kitlelere ulaştırılması, hızlı bir şekilde müdahale edilmesi ve etkin bir koordinasyon sağlanabilmesi açısından büyük bir öneme sahiptir. Eğitim ve teknoloji faaliyetleri, Yozgat'ın afet yönetimi becerilerini güçlendirmek adına yerel halkın hazırlıklı olmasını sağlayabilir.
- Yozgat ilindeki afet yönetimi süreci, Türkiye Afet Müdahale Planı (TAMP) ve Yozgat Afet Müdahale Planı (YAMP) ile koordineli bir şekilde işler. Afet durumlarında arama kurtarma çalışmaları, belirlenen kurallara uygun bir şekilde gerçekleştirilir ve düzenli denetimler ile etkinlikleri sürekli olarak iyileştirilir. İl Risk Azaltma Planı (İRAP), afet öncesinde risk değerlendirmeleri yaparak gerekli tedbirlerin alınmasını sağlar. Yerel yönetimler ve sivil toplum kuruluşlarının dahil edilmesi, müdahale kapasitesinin güçlendirilmesine katkı sağlar. Eğitim programları ve görev dağılımları, ekiplerin verimli çalışmasını destekler. Etkinliğin başarısı için iş birliği düzeyinin yükseltilmesi ve denetimlerin arttırılması tavsiye edilebilir.
- Afet kurtarma işlemleri sırasında halkın müdahaleleri, koordinasyon eksiklikleri ve bilgi yetersizlikleri zorluklara neden olmaktadır. Özellikle “yakınlarımı kurtarın” gibi talepler, kurtarma işlemlerini daha da karmaşık hale getirmekte ve müdahale sürelerini uzatmaktadır. Yanlış müdahaleler, kurtarma süreçlerini olumsuz yönde etkileyebilir. Bu sebeple, toplumsal farkındalık ve koordinasyonun güçlendirilmesi büyük bir önem taşımaktadır. Afet yönetimi sürecinde, doğru bilgilerin zamanında ve etkili bir şekilde paylaşılması, başarılı bir planlama ve iletişimi mümkün kılarak müdahale sürecini güçlendirir.
- Afet müdahalesi ve arama kurtarma faaliyetlerinde etkin kaynak yönetimi büyük bir öneme sahiptir. Yangın ve deprem gibi afet türlerinde her biri için özel stratejiler geliştirilmesi gerekmektedir. Yozgat'ta araç sayısının artması belirli faydalar sağlasa da il genelindeki lojistik engeller müdahale sürelerini uzatmaktadır. İl merkezinden ilçelere ulaşımın güçlüğü, etkili müdahaleyi zorlaştırmaktadır. Bu sebeple, araç ve personel kapasitesinin artırılması, lojistik sorunların giderilmesi ve yerel yapının güçlendirilmesi önemlidir. Bu adımlar, müdahale süreçlerini hızlandırmaya yardımcı olacaktır.

- Yozgat'taki afet yönetimi sürecinde yerel yönetimler, kamu kuruluşları ve sivil toplum örgütleri arasındaki iş birliği oldukça kritik bir rol oynar. 23 farklı çalışma grubu, afetlere yönelik hazırlık ve müdahale çalışmalarında aktif bir şekilde yer alır. Ancak bu kurumların sorumluluklarının belirginleşmesi ve iletişimin güçlendirilmesi gerekmektedir. İlgili kurumlar arasında, Valilik, AFAD, Emniyet, Jandarma ve Tarım İl Müdürlüğü'nün iş birliği daha da güçlendirilmelidir. Ayrıca, AYDES gibi teknolojik araçların verimli bir şekilde kullanılabilmesi için düzenli eğitimler ve lojistik destek sağlanmalıdır. Bu iş birliği başarılı olsa da karşılaşılan engellerin aşılması, afet yönetiminin daha etkin bir şekilde yürütülmesini sağlayacaktır.
- Türkiye Afet Müdahale Planı'nın başarısını artırmak amacıyla, afet farkındalık eğitimlerinin düzenlenmesi ve toplumsal bilinç seviyesinin yükseltilmesi gerekmektedir. Ayrıca, yerel yapılanmalar güçlendirilmelidir. STK'lar arasındaki iş birlikleri, müdahale kapasitesini güçlendirirken, personel takviyesi ve kentsel dönüşüm güvenliği de temin eder. AFAD projelerinin yerel düzeyde hayata geçirilmesi, mevcut eksikliklerin ortadan kaldırılmasına yardımcı olur ve Risk Azaltma Planları aracılığıyla toplumun afetlere karşı hazırlığı sağlanır. Bu adımlar, afet yönetimi sisteminin etkinliğini artırır.
- Afet müdahale süreci, etkili bir koordinasyonu gerektirir. Yerel yönetimlerin düzenli eğitimler ve tatbikatlarla desteklenmesi şarttır. Yozgat'ta afet öncesi hazırlıklar ve gerekli ekipmanlar, afet sonrasındaki iyileşme sürecini hızlandırır. Güncellenen planlar ve hızlı tepki verme önemli bir rol oynamaktadır. Bunun yanı sıra, hak sahipliği ve yer seçimi düzenlemeleri, toplumun direnç seviyesini güçlendirir. Birimler arasındaki iletişim, daha etkili bir entegrasyon sağlamak için önemli bir fırsat sunar.
- Afet yönetimindeki en büyük sıkıntılardan biri, hazırlanan planların yalnızca belge olarak kalıp etkin bir şekilde uygulanmamasıdır. Afet sırasında görevlerin açıkça belirlenmesi, personel ve gerekli kaynakların önceden belirlenmesi büyük bir önem taşır. Türkiye Afet Müdahale Planı (TAMP) ve diğer ilgili planların etkin bir şekilde benimsenmesi, kurumlar arasındaki iş birliği ve düzenli eğitimlerle bu eksiklikler ortadan kaldırılabilir. Farkındalık eksiklikleri, uyumsuzluklar ve koordinasyon problemleri gibi zorluklara neden olmaktadır. Toplum ve kurumlar arasında bilgi paylaşımı güçlendirilip, gönüllü katılımı artırılarak afet yönetimi daha verimli hale getirilebilir. Afet anında doğru bilgi akışı hayati bir rol oynamaktadır; bu nedenle eğitim, hazırlık ve ortak çalışma büyük önem taşımaktadır.

- Afet yönetiminde teknolojinin entegrasyonu Türkiye’de gelişim gösterse de bu teknolojilerin tüm illere yayılması belli bir zaman alacaktır. Yüksek teknolojiye sahip araçlar, kurtarma süreçlerini daha etkili hale getirirken, bazı bölgelerde bu teknolojiler yeterince kullanılmamaktadır. Yozgat’ta afet yönetimi için gereken teknoloji altyapısı yetersizdir ve AFAD’ın AYDES uygulaması, veri toplama ve hızlı bilgi paylaşımı konularında önemli bir yenilik sağlamaktadır. Yozgat’ta teknoloji entegrasyonunun güçlendirilmesi, afet yönetimini daha etkin bir hale getirebilir.
- Yılda iki defa düzenlenen toplantılar ve tatbikatlar, afet koordinasyonunu güçlendirmeli ve olası aksaklıkları ortadan kaldırmalıdır. Afet öncesi hazırlık ve zarar azaltma eğitimlerinin kapsamı genişletilmeli, personele afet anında nasıl davranacakları öğretilmelidir. Ayrıca, görev ve sorumlulukların benimsenmesi ile dijitalleşme süreçlerinin etkinliği artırılabilir. Disiplin eksikliklerinin ortadan kaldırılması ve afet merkezlerinin kurulması büyük bir öneme sahiptir. Bu merkezler, toplumun bilinç düzeyinin artırılmasına katkıda bulunmalı, medya ve okullarda yapılan farkındalık artırıcı faaliyetler özellikle gençler üzerinde odaklanmalıdır. AYDES platformu, çeşitli modüllerle güçlendirilmeli ve yeni teknolojik gelişmelerle uyumlu hale getirilmelidir. Bu öneriler, afet yönetiminin etkinliğini artıracaktır.
- Yozgat’ta afet yönetimi, merkezi bir yapıya dayalı olmakla birlikte, koordinasyon eksiklikleri sürecin verimliliğini kısıtlamaktadır. AFAD ve GAMER, afet durumlarında önemli görevler üstlense de yerel yönetimler ve afet merkezi yapılanmalarında iyileştirmeler yapılması gerekmektedir. GAMER’in teknolojik altyapısının güçlendirilmesi, afet müdahale kapasitesinin geliştirilmesi ve yerel kaynakların daha verimli kullanılması önemlidir. Veri yönetim sistemlerinin güncellenmesi, müdahale süreçlerini hızlandırarak daha etkili sonuçlar elde edilmesini sağlayacaktır. Ayrıca, afet birimlerinin iş birliğini güçlendirerek merkezi bir koordinasyon yapısının oluşturulması gerekmektedir.
- Yozgat ilindeki afet yönetimi sürecinde AYDES ve İRAP gibi yazılımlar büyük bir öneme sahiptir. Bu yazılımlar afet öncesinde, sırasında ve sonrasında personel, ekipman ve araçların etkin bir şekilde yönetilmesini sağlayarak, ihtiyaçların doğru bir biçimde koordine edilmesine yardımcı olmaktadır. Türkiye Afet Müdahale Planı (TAMP) ve İl Risk Azaltma Planı (İRAP), afetlerin yönetimi ve müdahalesinde önemli bir işleve sahiptir. Yazılım entegrasyonları, afet yönetimi süreçlerini daha etkili hale getirerek, doğru ve hızlı kararlar alınmasını kolaylaştırır. Ayrıca doğru malzeme temini ve

yazılımların entegrasyonu, afet sonrası iyileşme sürecini hızlandırır ve müdahalelerin etkinliğini artırır.

- Afet sonrası süreçlerde kurumlar arasındaki iş birliği ve koordinasyon büyük bir önem taşır. Türkiye Afet Müdahale Planı (TAMP) bu iş birliğini sağlamaya yönelik çerçeve sunmaktadır. Çevre ve Şehircilik Bakanlığı, hasar tespiti ve enkaz kaldırma işlemleri gerçekleştirirken, AFAD yerel yönetimlerle birlikte barınma ve iyileştirme faaliyetlerini yürütür. Türk Kızılay'ı beslenme ve sağlık hizmetleri sağlarken, Aile ve Sosyal Hizmetler Bakanlığı ise psikososyal destek sunar. Yerel yönetimler, ilk müdahaleyi hızla gerçekleştirir ve merkezi yönetimle uyumlu bir şekilde çalışır. Etkili bir müdahale için güçlü bir koordinasyon ve iletişim ağı gereklidir.
- Afet sonrası süreçlerin etkin bir şekilde yönetilebilmesi için kurumlar arası iş birliği güçlendirilmelidir. AFAD, koordinasyon konusunda liderlik yapmalı ve yerel yönetimler ile diğer ilgili bakanlıklar hızlı bir şekilde devreye girmelidir. Barınma, hasar tespiti ve psikososyal destek gibi alanlarda koordinasyon öneme sahiptir. Altyapı sorunları ise Enerji Şirketleri ve Tarım Müdürlükleriyle iş birliği yapılması gerekmektedir. Bu tür iş birliği, iyileşme süreçlerini önemli ölçüde hızlandıracaktır.
- Afet yönetimi konusunda yerel halkın eğitilmesi ve yerel yönetimlerin afet yönetimi üzerine daha kapsamlı eğitimler alması teşvik edilmelidir. Bu, afetlere karşı hazırlık seviyesini artıracaktır.
- AFAD ve diğer ilgili kurumlar arasındaki iş birliğinin güçlendirilmesi, afetlerin olumsuz etkilerinin daha kısa sürede azaltılmasına yardımcı olacaktır. Kurumlar arasında düzenli toplantılar ve tatbikatlar, koordinasyon sorunlarını azaltabilir.
- Yozgat ilinde afet altyapısının güçlendirilmesi özellikle deprem, sel ve diğer doğal afetlere karşı dayanıklılığın artırılması amacıyla yatırımlar yapılması gerekmektedir. İl genelinde afet hazırlık merkezlerinin sayısının artırılması, acil durumlara daha hızlı bir şekilde müdahale edilmesini sağlayacaktır.
- Afet yönetiminde, sivil toplum kuruluşları ve gönüllülerin daha aktif bir şekilde yer alması teşvik edilmelidir. Gönüllülerin doğru bir şekilde eğitilmesi, afet durumlarında daha verimli ve etkili yardım sunmalarını sağlayacaktır.

Bu çalışma, Yozgat İl Afet ve Acil Durum Müdürlüğü (AFAD) üzerine yapılan bir inceleme olup, aynı zamanda süreçte yer alan yetkililerle gerçekleştirilen görüşmeleri de kapsamaktadır. Bu yönüyle, hem bu alanda araştırma yapan bilim insanlarına kaynak sağlamakta hem de yerel yönetimler düzeyindeki karar alıcılar için veri sunmaktadır. Yozgat

ilindeki afet yönetimi sürecinin daha da güçlendirilmesi yalnızca yerel yönetimlerin değil aynı zamanda merkezi yönetimin de artırılmış yatırım ve desteklerle bu süreci daha verimli hale getirmesini sağlayacaktır. Bu kapsamda gerçekleştirilecek iyileştirmeler, Yozgat ve Türkiye genelinde afetlere karşı daha hazırlıklı bir yapının oluşturulması adına önemli bir adım olacaktır.

8. KAYNAKLAR

- AFAD, Afet ve Acil Durum Yönetimi Başkanlığı. “Teşkilat Şeması”. Erişim 5 Şubat 2025.
<https://www.afad.gov.tr/teskilat-semasi>.
- Akdağ, G. (2019). *AFAD’ın afete hazır Türkiye – birey ve aileler için afet bilinci eğitiminin eğitim programı ve materyal yönünden değerlendirilmesi* [Yüksek lisans tezi, Onsekiz Mart Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü]. Çanakkale, Türkiye.
- Akdemir, A. D. (2007). *Afetler özel ihtisas komisyonu kurumsal yapı alt komisyonu raporu*.
- Aksu, D. & Karakoç, B. (2020). COVID-19 küresel salgını sürecinde iş ilanlarında ve işe alım süreçlerinde yaşanan değişimlerin yeni yetkinlikler çerçevesinde incelenmesi. *İnsan Kaynakları Yönetiminde Güncel Gelişmeler Çalıştayı*, Isparta.
- Aksu, D. (2019). *Kurumsal politikanın işe yabancılaştırma üzerindeki etkisi: Isparta ili PTT çalışanları üzerinden nitel bir analiz* [Yüksek lisans tezi, Süleyman Demirel Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü]. Isparta, Türkiye.
- Aksu, D. (2023). *Nesnelerin internetinden davranışların internetine: Davranışsal veri analizinin rolü* [Doktora tezi, Süleyman Demirel Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü].
- Akyel, R. (2005). Türkiye kamu yönetiminde afet yönetimi. *Çukurova Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 14(1), 15-29.
- Barutçu, S. (2015). *Afet yönetiminde itfaiyenin rolü: Ankara ili örneği* [Yüksek lisans tezi, Türk Hava Kurumu Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü]. Açık Akademik Arşiv Sistemi.
- Coşkun, R., Altunışık, R., & Yıldırım, E. (2007). *Sosyal bilimlerde araştırma yöntemleri: SPSS uygulamalı*. Sakarya Yayıncılık.
- Creswell, J. W. (2007). *Qualitative inquiry & research design: Choosing among five approaches* (2. basım). SAGE Publications.
- Cumhurbaşkanlığı. (2018). *4 No’lu Cumhurbaşkanlığı Kararnamesi: Bakanlıklara bağlı, ilgili, ilişkili kurum ve kuruluşlar ile diğer kurum ve kuruluşların teşkilatı hakkında Cumhurbaşkanlığı Kararnamesi*. Ankara: Cumhurbaşkanlığı.
- Çakır, B. (2007). *Afet ve acil durum yönetimi: Bolu Belediyesi Örneği* [Yüksek lisans tezi, Abant İzzet Baysal Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü]. Bolu, Türkiye.

- Çifçi, S. (2021). *Çanakkale’de meydana gelmiş olan doğal afetler ve risk azaltma çalışmaları* [Yüksek lisans tezi, Çanakkale Onsekiz Mart Üniversitesi Eğitim Enstitüsü]. Çanakkale, Türkiye.
- Doğan, H. (2019). Afetlerde kurum ve kuruluşlar. *Afetlerde Acil Tıp Hizmetleri*, (1), 83-88.
- Dömbekçi, H. A., & Erişen, M. A. (2022). Nitel araştırmalarda görüşme tekniği. *Anadolu Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 22(2), 141-160.
- Erkal, T., & Değerliyurt, M. (2009). Türkiye’de afet yönetimi. *Doğu Coğrafya Dergisi*, 14(22), 147-164.
- Fidel, R. (1984). The case study method: A case study. *Library and Information Science Research*, 6(3), 273-288.
- Gezgin, M. (2018). *Türkiye’de afet yönetimi politikası ve sorunları: Soma maden kazası örneği* [Yüksek lisans tezi, Necmettin Erbakan Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü], YÖK Tez Merkezi.
- Gökçe, O., & Tetik, Ç. (2012). *Teoride ve pratikte afet sonrası iyileştirme çalışmaları*. Afet ve Acil Durum Yönetimi Başkanlığı Yayınları.
- Göktürk, İ., & Yılmaz, M. (2017). Türkiye’de 2000’li yılların başında afet politikaları ve karşılaşılan sorunlara ilişkin dönemsel bir değerlendirme. *International Journal of Disciplines Economics & Administrative Sciences Studies*, 3(2), 115-134.
- Gül, S. K. (2024). Türkiye ve Amerika Birleşik Devletleri Afet Yönetim Sistemlerinin Karşılaştırmalı Analizi. *Third Sector Social Economic Review*, 59(3), 1523-1539.
- Kadioğlu, M. (2008). Modern, bütünleşik afet yönetimin temel ilkeleri; M. Kadioğlu & E. Özdamar (Ed.), *Afet zararlarını azaltmanın temel ilkeleri*. Ankara: JICA Türkiye Ofisi Yayınları.
- Karakoç, B. & Aksu, D. (2021). Küresel salgın sürecinde karantina uygulamaları ve aile içi kadın rolü algısında yaşanan değişimler. *I. Ulusal Kadın Temalı Öğrenci Kongresi*, Erzurum.
- Karaman, Z. T., & Altay, A. (2016). *Bütünleşik afet yönetimi*. İlkem.
- Kuş, C. (2018). *Zarar görebilirlik ve toplumsal mukavemet ekseninde Türkiye’nin afet yönetimi analizi: Bir afet tipi olarak küresel iklim değişikliği üzerinden Türkiye*

- örneği* [Yüksek lisans tezi, Dokuz Eylül Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü]. YÖK Tez Merkezi.
- Küpeliöğlu, E. (2022). *Bütünleşik afet yönetim sisteminin önemi ve kazanımları* [Yüksek lisans tezi, Korkut Ata Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü]. Korkut Ata Üniversitesi Akademik Arşivi.
- Leblebici, Ö. (2004). *Doğal afetlerde kriz yönetimi* [Doktora tezi, Gazi Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü].
- Olağanüstü Hal Kapsamında Bazı Düzenlemeler Yapılması Hakkında Kanun Hükmünde Kararname Karar Sayısı: KHK/678*. (2016, 22 Kasım).
- Oruç, A. (2021). *Acil durum ve afetlerde Samsun AFAD yönetimi* [Yüksek lisans tezi, Gümüşhane Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü]. YÖK Tez Merkezi.
- Öner, Z. S. (2010). *Türkiye’de afet yönetimi ve Niğde örneği* [Yüksek lisans tezi, Niğde Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü], YÖK Tez Merkezi.
- Özer, Y. E. (2017). Afet konusundaki algı ve yerel aktörlerin sorumlulukları. *Sayıştay Dergisi*, (106), 1-34.
- Özmen, B., & Özden, T. (2013). Türkiye’nin afet yönetim sistemine ilişkin eleştirel bir değerlendirme. *İstanbul Üniversitesi Siyasal Bilgiler Fakültesi Dergisi*, (49), 1-28.
- Resmî Gazete. (2004, 10 Temmuz). 5216 Sayılı Büyükşehir Belediyesi Kanunu. Sayı: 25531, *Düstur Tertip: 5, Cilt: 43*. Ankara.
- Resmî Gazete. (2005, 22 Şubat). 5302 Sayılı İl Özel İdaresi Kanunu. Sayı: 25745, *Düstur Tertip: 5, Cilt: 44*. Ankara.
- Resmî Gazete. (2005, 3 Temmuz). 5393 Sayılı Belediye Kanunu. Sayı: 25874, *Düstur Tertip: 5, Cilt: 44*. Ankara.
- Sönmez, V., & Alacapınar, F. G. (2013). *Örneklendirilmiş bilimsel araştırma yöntemleri* (2. basım). Anı Yayıncılık.
- Subaşı, M., & Okumuş, K. (2017). Bir araştırma yöntemi olarak durum çalışması. *Atatürk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 21(2), 419-426.
- Tozbey, Ş. (2023). *Afet yönetimi ve gönüllü katılım: Zonguldak Bülent Ecevit Üniversitesi öğrencilerinin afetlere gönüllü katılımına yönelik bir araştırma* [Yüksek lisans tezi,

- Zonguldak Bülent Ecevit Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü]. YÖK Tez Merkezi.
- Törenci, H. E. (2015). *Afet yönetimi ve Bursa’da sağlık sektöründe afet yönetimi* [Yüksek lisans tezi, Beykent Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü]. Beykent Üniversitesi Arşivi.
- Turan, M. (2018). Türkiye’nin yeni yönetim düzeni: Cumhurbaşkanlığı hükümet sistemi. *Sosyal Bilimler Araştırma Dergisi*, 7(3), 42-91.
- Tuzcuoğlu, F., Akman, Ç., Akman, E., & Aksu, D. (2022). Public administration undergraduate education during the COVID-19. *Journal of Social Studies Education Research*, 13(2), 24-54.
- Usta, E. (2019). *Afet yönetiminde risk azaltmanın önemi, tecrübeler ve Türkiye’deki uygulama örnekleri* [Yüksek lisans tezi, Dokuz Eylül Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü]. YÖK Tez Merkezi.
- Yahşi, A. S. (2007). *Afet yönetimi ve Bandırma örneği* [Yüksek lisans tezi, Akdeniz Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü].
- Yavaş, H. (2004). *Doğal afetler yönüyle Türkiye’de belediyelerde kriz yönetimi (İzmir Örneği)* [Doktora tezi, Dokuz Eylül Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü].
- Yavaşoğlu, F. (2015). Afet yönetiminde sivil toplum kuruluşlarının yeri. *Türkiye Deprem Mühendisliği ve Sismoloji Konferansı*.
- Yıldırım, A. & Şimşek, H. (2018). *Sosyal bilimlerde nitel araştırma yöntemleri*. Ankara: Seçkin Yayıncılık.
- Yıldırım, S. (2020). *Afet yönetiminde arama kurtarma ekiplerinin rolü: Adana AFAD örneği* [Yüksek lisans tezi, Eren Üniversitesi Fen Bilimleri Enstitüsü]. Eren Üniversitesi Arşivi.
- Yin, R. K. (2014). *Case study research: Design and methods* (5. basım). SAGE Publications.
- Yozgat İl Afet ve Acil Durum Müdürlüğü. “Teşkilat Şeması”. Erişim 6 Şubat 2025. <https://yozgat.afad.gov.tr/teskilat-semasi>.

EKLER

EK-1 GÖRÜŞME FORMU

Türkiye'de İl Düzeyinde Afet Yönetimi Örgütlenmesi: Yozgat İli Örneği Tez Konusu ile İlgili Görüşme Soruları?

1. Yozgat ilinde afet yönetimi sürecinde genel olarak hangi aşamalarda yer alıyorsunuz?
2. Afet yönetimi sürecinde hangi kurumlarla iş birliği yapıyorsunuz ve bu iş birlikleri nasıl gerçekleşiyor?
3. Yozgat'ta afet yönetimi örgütlenmesinde karşılaştığınız en büyük zorluklar nelerdir?
4. Afet anında kurumlar arası koordinasyon nasıl sağlanıyor? Hangi mekanizmalar kullanılıyor?
5. Afet sonrası iş birliği sürecinde hangi adımlar takip ediliyor ve bu süreçte hangi kurumlar öne çıkıyor?
6. İl düzeyinde afet yönetimi örgütlenmesinde eksik ve geliştirilmesi gereken noktalar olduğunu düşünüyor musunuz? Varsa, bu noktalar nelerdir?
7. Afet yönetimi ile ilgili personelin eğitimi nasıl sağlanıyor? Eğitimler ne sıklıkla yapılıyor ve içerikleri nelerdir?
8. Afet öncesi hazırlık ve planlama süreçlerinde nelere dikkat ediliyor?
9. Yozgat ilinde afet planları ne kadar güncel ve bu planlara nasıl erişiliyor?
10. Afet anında müdahale sürecinde hangi yöntemler ve araçlar kullanılıyor?
11. Kurtarma faaliyetlerinde yaşanan en büyük zorluklar nelerdir? Bu zorlukları aşmak için ne tür stratejiler uyguluyorsunuz?
12. Yerel halkın afet yönetimi süreçlerine dahil edilmesi nasıl sağlanıyor? Toplum bilinçlendirme faaliyetleri nelerdir?
13. Toplumdan gelen geri bildirimleri nasıl değerlendiriyorsunuz ve bu geri bildirimler afet yönetimi sürecine nasıl yansıtılıyor?
14. Afet yönetiminde teknoloji ve yeniliklerin rolü nedir? Yozgat ilinde hangi teknolojiler kullanılıyor?
15. İl düzeyinde afet yönetiminde koordinasyon merkezi veya benzeri bir yapı var mı?

Varsa, bu yapının etkinliğini nasıl değerlendiriyorsunuz?

16. Afet durumlarında acil durum ekiplerinin ve diğer paydaşların rollerini ve sorumluluklarını belirleyen bir yapı var mı? Bu yapı ne kadar etkili?
17. İlçe düzeyinde afet yönetimi nasıl organize ediliyor? İl ve ilçe arasındaki iş birliği nasıldır?
18. Afet yönetimi için mevcut kaynak ve bütçe durumu hakkında bilgi verebilir misiniz?
19. Son yıllarda yaşanan afetlerde öğrendiğiniz dersler ve uygulamaya koyduğunuz iyileştirmeler nelerdir?
20. Yozgat'ta afet yönetimi sisteminin geleceği hakkında hangi plan ve projeleriniz var?

EK-2 ETİK KURUL İZİN RAPORU

T.C.
YOZGAT BOZOK ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL VE BEŞERİ BİLİMLER ETİK KURULU
BAŞVURU DEĞERLENDİRME FORMU

	ARAŞTIRMANIN ADI	Türkiye’de İl Düzeyinde Afet Yönetimi Örgütlenmesi: Yozgat İli Örneği
	ARAŞTIRMANIN TÜRÜ	☐ Anket/Ölçek/Skala Çalışması ☐ Gözlemsel Çalışma ☒ Niteliksel Çalışma ☒ Diğer
	GELEN EVRAK SAYISI ve TARİHİ	17.09.2024 tarihli ve 252488 sayılı yazınız.
	YÜRÜTÜCÜ/DANIŞMAN (Unvan, Ad-Soyad, Kurum, Bölüm)	Dr Öğr Üyesi Güven DENİZ Yozgat Bozok Üniversitesi – İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi, Siyaset Bilimi ve Kamu Yönetimi
	ARAŞTIRMACILAR (Unvan, Ad-Soyad, Kurum, Bölüm)	Yüksek Lisans Öğrencisi Büşra ÜÇÖK, Yozgat Bozok Üniversitesi

KARAR BİLGİLERİ	KARAR NO: 17/36	TARİH: 19.09.2024
	Yukarıda bilgileri verilen Etik Kurulu başvuru dosyası ile ilgili belgeler araştırmanın gerekçe, amaç, yaklaşım ve yöntemleri dikkate alınarak incelenmiş çalışmanın başvuru dosyasında belirtilen merkezlerde gerçekleştirilmesinde etik sakınca <u>bulunmadığına</u> oybirliği ile karar verildi.	
	Değerlendirme Sonucu	
	☒	Uygundur
	☐	Düzeltilme gereklidir (Açıklayınız) ☐ Düzeltmeleri görmek istiyoruz ☐ Düzeltmeleri görmemize gerek yok
☐	Uygun değildir (Açıklayınız)	
	Açıklama	

ÇALIŞMA ESASI	Yozgat Bozok Üniversitesi Sosyal ve Beşeri Bilimler Etik Kurulu Yönergesi
---------------	---

BİŞRA ÜÇÖK

Yüksek Lisans Tezi

YOZGAT 2025

T.C.
YOZGAT BOZOK ÜNİVERSİTESİ
LİSANSÜSTÜ EĞİTİM ENSTİTÜSÜ